

INSTYTUT TURYSTYKI

**DZIAŁALNOŚĆ
INSTYTUTU TURYSTYKI
W LATACH 1976-77**

WARSZAWA 1978

**DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU
TURYSTYKI W LATACH
1976 – 1977**

DO UŻYTKU WEWNĘTRZNEGO

WARSZAWA 1978

KOLEGIUM REDAKCYJNE INSTYTUTU TURYSTYKI

**Ryszard Szczeciński /przewodniczący/, Lech A. Dębski /zastępca
przewodniczącego/, Zbigniew Czechowski, Zdzisław Kowalewski,
Bolesław Libicki, Tadeusz Łobożewicz, Zbigniew Mikołajczak,
Stanisław Ostrowski, Jacek Pustola, Stanisław Wawrzyniak,
Jerzy Wolski**

Redaktor Ryszard SZCZECIŃSKI

**INSTYTUT TURYSTYKI, Ośrodek Informacji Naukowej i Wydawnictw
ul. Merlina 9a 02-511 Warszawa; tel. 44-12-61, 44-12-62**

Nakład 100

CZĘŚĆ I

STAN REALIZACJI BADAŃ NAUKOWYCH INSTYTUTU
w latach 1976-1977

doc.dr inż. Lech A. Dębski	- Badania resortowe w zakresie turystyki ...	7
dr Irena Krawozak mgr Stanisław Ostrowski doc.dr Stanisław Wawrzyniak	- Resortowy problem naukowo-badawczy 108 Rozwój krajowego i za- granicznego ruchu tury- stycznego oraz jego uwarunkowania i skutki społeczno-polityczne ...	24
dr Michał Stalski	- Resortowy problem nauko- wo-badawczy 109 Efektywność gospodarki turystycznej	47
doc.dr inż. Lech A. Dębski	- Resortowy problem naukowo-badawczy 110 Zagospodarowanie tury- styczne oraz kierunki i metody jego realizacji	68
doc.dr Krystyna Pauzewicz	- Resortowy problem nauko- wo-badawczy 111 Kwalifikacje kadr tury- stycznych oraz kierunki i metody ich doskonal- nia	91

CZĘŚĆ II

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
INSTYTUTU

mgr Jerzy Wawrzyk	- Organizacja i planowanie działalności naukowo-ba- dawczej w Instytucie Turystyki	115
mgr Maria Chmaj	Efekty ekonomicznej dzia- łalności Instytutu Tury- styki	119

mgr Andrzej Cosma	- Kontakty zagraniczne Instytutu w latach 1976-77	125
mgr Zbigniew Mikołajczak	- Działalność wydawnicza Instytutu Turystyki	137
mgr Kazimierz Bronowicz	- Ośrodek Informacji Naukowej Instytutu Turystyki	142
mgr Maria Ścisłowska	- Biblioteka Instytutu Turystyki	147
doc.dr hab. Jerzy Wolski	- Działalność ośrodka dydak- tycznego Instytutu Turystyki	150
doc.dr hab. Jerzy Wolski	- Rada Naukowa Instytutu Turystyki	156
Marianna Luczkiewicz	- Zatrudnienie w Instytucie Turystyki	157
mgr Jacek Pustola	- Informacja o radach zakła- dowych Związku Zawodowe- go Pracowników Państwo- wych i Społecznych przy IT	167

A N E K S

Stan osobowy Instytutu Turystyki	173
Wykaz zagranicznych wyjazdów służbowych pracowników Instytutu Turystyki w latach 1976-77 i w I półroczu 1978 r.	186
Wykaz prac naukowo-badawczych wykonanych w latach 1976-1977	191

CZĘŚĆ I

STAN REALIZACJI BADAŃ NAUKOWYCH INSTYTUTU
W LATACH 1976-77

doc.dr inż. Lech A. Dębski

BADANIA RESORTOWE W ZAKRESIE TURYSTYKI

Badania resortowe w zakresie turystyki prowadzone są przez Instytut Turystyki w 4 grupach problemowych:

- "Rozwój krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego oraz jego uwarunkowania i skutki społeczno-polityczne",
- 109 "Efektywność gospodarki turystycznej",
- 110 "Zagospodarowanie turystyczne oraz kierunki i metody jego realizacji",
- 111 "Kwalifikacje kadr turystycznych oraz kierunki i metody ich doskonalenia".

1. Ideowy schemat badań w zakresie nauki o turystyce /rys. 1/

W literaturze przedmiotu uważa się powszechnie, że pod pojęciem "turystyka" mieszczą się dwa zbiory desygnatów objętych nazwami "ruch turystyczny" i "obsługa ruchu turystycznego". Sprzężone ze sobą, "ruch turystyczny" i "obsługa ruchu turystycznego" podlegają różnym uwarunkowaniom. Uwarunkowania te są przedmiotem zainteresowania określonych dyscyplin naukowych.

Uwarunkowania ruchu turystycznego i jego obsługi

Możemy wyróżnić następujące główne uwarunkowania ruchu turystycznego i obsługi turystycznej:

- społeczno-polityczne,
- kadrowe

- ekonomiczne,
- geograficzne,
- techniczne.

Każde z tych uwarunkowań można podzielić na bardziej szczegółowe czynniki.

A. Uwarunkowania społeczno-polityczne

a/ w zakresie ruchu turystycznego:

- demograficzne, np. ilościowe, wiekowe,
- społeczno-kulturowe, np. klasowe, zawodowe, poziom wykształcenia, miejsce pochodzenia turystów /miasto, wieś/, obyczajowe /folklor/,
- polityczne, np. ustrojowe /kapitalizm, socjalizm/, systemowe w ramach danego ustroju,
- organizacyjno-prawne, np. umowy międzynarodowe multi- i bilateralne dotyczące wymiany turystycznej, formalno-paszportowe, celno-dewizowe;

b/ w zakresie obsługi turystycznej:

- preferencje i zachowania gości /turystów korzystających z obsługi turystycznej/,
- preferencje państwa,
- predyspozycje i nawyki personelu obsługującego.

Powyższej listy uwarunkowań społeczno-politycznych w zakresie zarówno ruchu turystycznego jak i obsługi turystycznej nie należy uważać za zamkniętą. Są to jedynie najbardziej reprezentatywne przykłady.

Z przeprowadzonych dotychczas badań i studiów nad społeczno-politycznymi uwarunkowaniami ruchu turystycznego i obsługi turystycznej widać także, że uwarunkowania te silniej oddziałują na ruch turystyczny niż na obsługę.

B. Uwarunkowania kadrowe

a/ w zakresie ruchu turystycznego:

- liczba animatorów ruchu turystycznego,
- zaangażowanie animatorów ruchu turystycznego i ich przygotowanie do pełnionej funkcji;

b/ w zakresie obsługi turystycznej:

- ilość/podaży/ siły roboczej /personelu obsługującego ruch turystyczny/,
- poziom przygotowania i możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych personelu.

Bardziej szczegółowa analiza uwarunkowań osobowo-kadrowych zarówno ruchu turystycznego jak i obsługi turystycznej wykazuje, że jedne z nich powiązane są z czynnikami społeczno-politycznymi /podanymi w grupie uwarunkowań ruchu turystycznego/, inne zaś z czynnikami ekonomicznymi /podanymi w grupie uwarunkowań obsługi turystycznej/.

Wskazywałoby to na możliwość skorygowania organizacji badań i studiów w poszczególnych problemach resortowych.

C. Uwarunkowania ekonomiczne

a/ w zakresie ruchu turystycznego:

- poziom życia społeczeństwa i wynikające stąd możliwości przeznaczania określonej sumy środków pieniężnych na uczestnictwo w ruchu turystycznym,
- zakres działalności socjalnej państwa, tzn. możliwość partycypacji państwa w kosztach ponoszonych przez turystę,

- polityka płac i cen świadczeń turystycznych;

b/ w zakresie obsługi turystycznej:

- organizacja i zarządzanie gospodarką turystyczną i przedsiębiorstwem turystycznym,
- polityka finansowa państwa /np. dotacje, system finansowania/,
- polityka w zakresie inwestycji i remontów,
- polityka cen i płac w przedsiębiorstwach turystycznych,
- system rozliczeń przedsiębiorstw turystycznych itp.

D. Uwarunkowania geograficzne

a/ w zakresie ruchu turystycznego:

- klimatyczno-zdrowotne, np. mikroklimat leczniczy, temperatura, nasłonecznienie, szybkość wymiany powietrza, siła i kierunki wiatru,
- walory naturalne środowiska geograficznego, np. konfiguracja pionowa, występowanie naturalnych zbiorników wodnych, pokrycie szatą roślinną, atrakcyjność krajobrazu naturalnego, zasoby ziemi /wody termalne, lecznicze, surowce mineralne/,
- krajobraz naturalny,
- walory środowiska antropogenicznego, np. zabytki, współczesne osiągnięcia kulturowe, miejsca pamięci narodowej,
- krajobraz kulturowy;

b/ w zakresie obsługi turystycznej:

- przestrzenno-geograficzne /usytuowanie na obszarze strefy klimatycznej/,
- przestrzenno-regionalne, jak np. dostępność komunikacyj-

na, usytuowanie względem punktów emisji ruchu turystycznego/względem sieci osadnictwa tradycyjnego - związanego z miejscem pracy/,

- przestrzenno-miejscowe, np. możliwość korzystania z sieciowych urządzeń usługowych, możliwość korzystania z istniejących układów komunikacyjnych.

tu, jak poprzednio, listę podanych uwarunkowań uważa się za otwartą. Bardziej szczegółowe analizy i studia wskazują natomiast, że uwarunkowania geograficzne silniej oddziałują na ruch turystyczny niż na obsługę turystyczną.

E. Uwarunkowania techniczne

a/ w zakresie ruchu turystycznego:

- techniczny poziom rozwoju środków komunikacji osobowej,
- techniczny poziom materialnej bazy obsługującej ruch turystyczny,
- stopień zurbanizowania kraju /regionu/ pochodzenia turystów;

b/ w zakresie obsługi turystycznej:

- przestrzenno-techniczne, np. możliwość podłączenia się do inżynierskich sieci przesyłowych, aktualne zainwestowanie terenu,
- fizjograficzno-techniczne, np. nośność gruntów, poziom lustra wody gruntowej, konfiguracja pionowa /konieczność wykonywania niwelacyjnych prac ziemnych/,
- poziom /jakość/ wiedzy z zakresu planowania przestrzennego, programowania i projektowania danego zamierzenia inwestycyjnego /poziom techniczny dokumentacji projekto-

wo-kosztorysowej/,

- poziom wykonawstwa budowlanego,
- poziom produkcji przemysłowej i rzemieślniczej na potrzeby turystyki,
- możliwości materiałowe w budownictwie turystycznym,
- możliwości importowania: patentów, dokumentacji, sprzętu i wyposażenia, gotowych obiektów lub ich części.

Podobnie jak we wszystkich opisanych wcześniej grupach uwarunkowań, przytoczona lista nie jest zamknięta. Szczegółowe analizy czynników warunkujących rozwój ruchu turystycznego i obsługi turystycznej wskazują na ich silniejszy związek z obsługą turystyczną, bardziej zaś luźny z ruchem turystycznym.

Podsumowując rozważania nad uwarunkowaniami można stwierdzić, że na rozwój ruchu turystycznego, tzn. na jego wzrost lub spadek, w podstawowej mierze wpływają uwarunkowania społeczno-polityczne i ekonomiczne, w tym także kadrowe, a na układ przestrzenny ruchu - głównie uwarunkowania geograficzne i techniczne.

Na rozwój obsługi ruchu turystycznego wpływ z kolei wywiera dynamika rozwoju ruchu turystycznego /w ujęciu ilościowym, rodzajowym i przestrzennym/ a w konsekwencji wszystkie wymienione uprzednio czynniki: techniczne, przestrzenno-geograficzne, ekonomiczne, kadrowe i społeczno-polityczne.

W Instytucie Turystyki przedstawiona wyżej problematyka realizowana jest we wszystkich czterech wymienionych na początku problemach resortowych.

Prognoza rozwoju ruchu turystycznego i specjalistyczne programy rodzajowe

A. Prognoza ogólna ruchu turystycznego

Po teoretycznym rozpatrzeniu uwarunkowań rozwoju ruchu turystycznego można przejść do fazy działań praktycznych, wdrożeniowych /aplikacyjnych/. Zasadnicze znaczenie dla dalszych konstrukcji prognostyczno-planistycznych ma ogólna prognoza wieloletnia ruchu turystycznego. Weryfikowana w bardziej szczegółowych prognozach pięcioletnich powinna pozwolić na określenie dynamiki wzrostu ruchu turystycznego oraz jego głównych nurtów zasilających: ruchu krajowego i ruchu zagranicznego.

B. Programy specjalistyczne w zakresie ruchu turystycznego

Opracowanie ogólnej prognozy wieloletniej, weryfikowanej w prognozach rocznych /lub innych krótkoterminowych/ należy traktować wyjściowo, jako prognozę wstępną, pozwalającą na konstrukcje bardziej precyzyjne, poświęcone określonym specjalistycznym studiom nad programami rodzajowymi. Wyróżnić można na przykład:

- programy demograficzno-ilościowe,
- programy strukturalno-rodzajowe,
- programy przestrzenno-funkcjonalne.

Programy demograficzno-ilościowe powinny np. pokazywać ruch w podziale na grupy wiekowe uczestników; programy strukturalno-rodzajowe - ruch w układzie rodzajowym wg nurtów /wypoczynkowy, krajoznawczy, specjalistyczny, okazyjny, weekendowy/; programy przestrzenno-funkcjonalne - punkty emisji ruchu, miejsca jego koncentracji, trasy przepływu itp.

Prognozy /wstępne/ i programy specjalistyczne, mające charakter wdrożeniowy, mogą i muszą być weryfikowane w konkretnej gospodarce polityce decyzyjnej określonych odbiorców. Jedni z tych odbiorców zainteresowani będą w prognozie ogólnej, drudzy w programach specjalistycznych. Odbiorcą opracowań obydwu rodzajów będzie natomiast zawsze resort turystyki, który otrzymując prognozę wstępną będzie wywierał także swój wpływ na konstrukcję programów specjalistycznych.

Program rozwoju bazy obsługującej ruch turystyczny

A. Program ogólny

Podobnie jak prognoza ruchu turystycznego, program rozwoju bazy obsługującej uwzględnia stymulujące ten rozwój uwarunkowania. W pierwszym rzędzie bierze wszakże pod uwagę prognozę ogólną ruchu turystycznego, oddziałując na nią wtórnie. Program ten konstruowany jest także jako wieloletni a następnie weryfikowany programami krótkoterminowymi /pięcioletnimi/, uwzględniającymi parametry obowiązujących planów gospodarczych. Efektem końcowych rozwiązań planistyczno-prognostycznych jest ustalenie globalnej wielkości bazy obsługującej ruch turystyczny, mierzonej w wielkościach recepcyjnych.

B. Programy specjalistyczne

Opracowanie programu wieloletniego /perspektywicznego, kierunkowego/, weryfikowanego krótkoterminowymi /pięcioletnimi, rocznymi/, podobnie jak w odniesieniu do prognozy ogólnej ruchu turystycznego traktuje się wyjściowo. Pozwala on na opracowanie bardziej szczegółowych programów specjalistycznych, wśród których można np. wy-

różnió:

- programy ekonomiczno-organizacyjne,
- programy kadrowo-szkoleniowe
- programy przestrzenno-infrastrukturalne.

Programy organizacyjno-ekonomiczne powinny pokazywać np. organizację zarządzania bazą materialną dla ruchu turystycznego, modele jednostek gospodarujących /zjednoczeń, kombinatów, przedsiębiorstw, zakładów obsługi turystycznej/; programy kadrowo-szkoleniowe, powinny przedstawiać np. zapotrzebowanie na kadrę obsługującą w podziale na określone zawody - specjalności; programy przestrzenno-infrastrukturalne powinny pokazywać np. układy przestrzenne infrastruktury - jej aglomeracje terytorialne, punktowe i liniowe, z dalszym podziałem rodzajowym na obiekty hotelarskie, rekreacyjno-sportowe itd. wraz z układami funkcjonalnymi i wytycznymi do programowania i projektowania tych układów.

Program ogólny oraz programy specjalistyczne muszą być weryfikowane w konkretnej działalności gospodarczej: legislacyjno-organizacyjnej, eksploatacyjnej, inwestycyjnej. Dlatego nieodzowne jest możliwie szybkie i sprawne przekazywanie wymienionych programów określonym odbiorcom, w tym w pierwszym rzędzie resortowi turystyki. Ten właśnie odbiorca, przyjmując wstępne programy ogólne, wywierać będzie określony wpływ weryfikujący na programy wycinkowe /specjalistyczne/, których ostatecznie także będzie odbiorcą.

Program kompleksowy - krajowy model rozwoju turystyki

Koordynowane na etapie wstępnym /ogólnym/ i pośrednim /szczegółowym, specjalistycznym/ prognozowanie ruchu turystycznego i

programowanie bazy obsługującej ten ruch powinno zostać zintegrowane w pracach badawczych o charakterze zarówno wdrożeniowym /aplikacyjnym/ jak i metodologicznym /teoretycznym/, których ostatecznym wyrazem powinien być względnie optymalny krajowy model rozwoju turystyki. Model ten powinien się stać następnie podstawą do kształtowania modeli terenowych /makro- i mikroregionalnych - wojewódzkich/ oraz do proponowania określonych wycinkowych wartości wyjściowych do budowy modelu ponadpaństwowego /w skali np. RWPG/.

Studia /i badania/ wdrożeniowe są realizowane przez Instytut Turystyki w ramach wszystkich czterech problemów resortowych.

Efekty działalności w sferze turystyki

Efekty działalności w sferze turystyki uwidaczniają się w ruchu turystycznym i obsłudze turystycznej. Wyróżnić można następujące efekty:

- społeczno-polityczne,
- ekonomiczne,
- przestrzenno-geograficzne,
- techniczne.

W ujęciu bardziej szczegółowym przedstawiają się one jak następuje.

A. Efekty społeczno-polityczne:

- uniformizacja i demokratyzacja obyczajów,
- wzrost kultury i zdrowotności uczestników ruchu turystycznego,

- wzrost liczbowy i lepsze przygotowanie animatorów i uczestników ruchu turystycznego,
- wzrost kultury obsługi i fachowości personelu zatrudnionego w obiektach turystycznych,
- pogłębienie i rozszerzenie propagandy turystycznej.

B. Efekty ekonomiczne:

- dochody państwa z gospodarki turystycznej i paraturystycznej oraz z innej działalności gospodarczej na rzecz turystów,
- określone dochody przedsiębiorstw turystycznych sektora państwowego i spółdzielczego,
- wzrost zamożności grup społeczeństwa zajmujących się świadczeniem usług turystycznych.

C. Efekty przestrzenno-geograficzne:

- przekształcanie środowiska geograficznego związane z penetracją turystyczną /skutki ruchu osób bez udziału infrastruktury/,
- przekształcanie środowiska geograficznego związane z tworzeniem osadnictwa turystycznego /zmiany wywołane realizacją obiektów infrastrukturalnych/.

D. Efekty techniczne:

- postęp techniczny w rozwoju środków transportu osobowego i środków łączności,
- postęp techniczny w budowie obiektów i urządzeń turystycznych,
- postęp techniczny w rozwoju środków służących ochronie czynnej środowiska naturalnego,

- postęp techniczny w produkcji wyposażenia i sprzętu turystycznego.

Wymienione wyżej przykłady efektów społeczno-politycznych /w tym kadrowych/, ekonomicznych, przestrzenno-geograficznych i technicznych można znacznie rozszerzyć zależnie od szczegółowości przedsięwziętych analiz i studiów oraz poziomu wiedzy badającego.

Badania efektów /zarówno dodatnich jak i ujemnych/ działalności turystycznej mają, podobnie jak studia nad uwarunkowaniami, charakter teoretyczno-poznawczy i pozwalają zwiększać lub konkretyzować listę występujących czynników ograniczających /uwarunkowań/.

Instytut Turystyki prowadzi takie badania we wszystkich czterech problemach resortowych.

Powiązania sektora turystycznego z gospodarką narodową

Jeżeli całokształt wymienionej problematyki rozpatruje się jako zintegrowany sektor gospodarki turystycznej, trzeba określić powiązania tego sektora z gospodarką narodową.

Gospodarka narodowa rzutuje na omówione na wstępie uwarunkowania, te zaś z kolei oddziałują na nią samą. Wdrożenie do praktyki gospodarczej prognoz ruchu turystycznego i programów rozwoju bazy turystycznej rodzi określone efekty społeczne i gospodarcze. Efekty te przenoszone są znów do gospodarki narodowej, zamykając tym samym cykl wzajemnych powiązań i uwarunkowań.

Rozwiązania powyższe ilustruje schemat przedstawiony na rys.2.

2. Wyniki badań w problemach resortowych uzyskane w latach 1976-77

Ze względu na to, że badania realizowane w niektórych problemach są kontynuacją badań z poprzedniego okresu, trudno przeprowadzić pomiędzy nimi linię demarkacyjną. Dodatkową trudność sprawiają zmiany w kształtowaniu się tematów w poszczególnych grupach problemowych /dotyczy to głównie problemu 109 i częściowo 108/.

Prognozy i uwarunkowania społeczno-polityczne ruchu turystycznego^{1/}

Badania z tego zakresu dotyczyły rozpoznania dotychczasowych i przyszłych tendencji rozwojowych, poziomu struktury całego ruchu turystycznego, podstawowych czynników warunkujących wielkość i rozkład tego ruchu oraz zasadniczych skutków społeczno-politycznych w różnych układach czasowo-przestrzennych.

Po dwóch latach badań ocenia się, że dokonano rozpoznania aktualnego stanu informacji w każdym z tematów, wyznaczono pola badawcze i w znacznej mierze rozstrzygnięto wybór metod i narzędzi badawczych.

Prace z zakresu metod i technik badawczych służących do diagnozowania i prognozowania ruchu turystycznego obejmują sposoby wykorzystania istniejącego materiału informacyjnego i merytoryczno-metodologiczne koncepcje przyszłych badań - zarówno w systemie ogólnopństwowym jak i w skali badań cząstkowych.

1/ Wg opracowania dr I. Krawczak, zast. kier. grupy problemowej.

Efektywność gospodarki turystycznej^{2/}

Biorąc pod uwagę zmiany kompleksowego ujęcia badań w ramach problemu 109 /trzy z gruntu różne propozycje w ciągu dwu lat realizacji badań/ trudno wyraźnie i jednoznacznie określić zakres i postęp prac badawczych^{3/}. Wydaje się, że najpełniejsze informacje, materiały, analizy cząstkowe i niektóre zgeneralizowane zebrano w dwu blokach tematycznych:

- efektywność działalności przedsiębiorstw hotelarskich /w obrębie zjednoczenia/ oraz efektywność działalności terenowych przedsiębiorstw turystycznych,
- gospodarka turystyczna jako gałąź gospodarki narodowej, ze wstępnym zarysowaniem jej form organizacyjnych i podstaw prawnych.

Bardziej szczegółowo rzecz ujmując, wymienione bloki tematyczne zawierają informacje o:

- strukturze kosztów w branży hotelarskiej,
- efektywności ekonomicznej wybranych hoteli,
- poziomie i strukturze zatrudnienia w hotelarstwie,
- formach organizacyjnych zarządzania bazą turystyczną w dwóch ujęciach: branżowym i terenowym,
- efektywności społeczno-ekonomicznej terenowych przedsiębiorstw turystycznych,
- kierunkach rozwoju usług turystycznych z punktu widzenia kryteriów optymalizacyjno-efektywnościowych gospodarki turystycznej,

2/ Wg opracowania dr M. Stalskiego, kier. grupy problemowej 109.

3/ Wynikiem zmian na stanowisku pełnomocnika dyrektora IT ds. omawianego problemu były zmiany w ujęciu badań /akceptowane przez GKKFiT/.

- postulatach prawno-organizacyjnych i ekonomiczno-organizacyjnych, zmierzających do sterowania procesami świadczenia usług, które zapewniają efektywność ekonomiczną branż turystycznych.

Zespół pozostałych zagadnień zrealizowanych formalnie w problemie 109, m.in. z zakresu dostępności komunikacyjnej regionów, wykorzystania wód powierzchniowych w strefie pojeziernej, muzeów w wielkich miastach, planowania wielkoprzestrzennego strefy górskiej, jest raczej zbieżny z problematyką zagospodarowania turystycznego. Efektem ubocznym wykonanych dotychczas badań są przyczynki do metodyki badań nad efektywnością gospodarki turystycznej.

Zagospodarowanie i budownictwo turystyczne

W tym zakresie badań dokonano wstępnego określenia zasad kształtowania się sieci osadnictwa turystycznego, głównie o charakterze wczasowym, opierając się na wstępnym rozpoznaniu fizjograficznym i demograficznym /wielkości natężenia i wielkości potoków ruchu turystycznego/. Dokonano także wstępnego podziału typologicznego całego osadnictwa turystycznego na obszarze kraju.

Podejmując bardziej szczegółowe studia nad osadnictwem w strefie pojeziernej, opracowano zasady dwustopniowego układu sieci osadniczej w wyodrębnionych rejonach pojeziernych.

Opracowano ponadto zasady przestrzennego kształtowania infrastruktury przywodnej, wskazując jednocześnie preferowane formy budownictwa wypoczynkowego /bazę lekką i obiekty mobilne/.

Biorąc pod uwagę czynniki fizjograficzne oraz obciążenie danego terenu ruchem turystycznym, opracowano wstępnie zestaw

wskaźników użytkowania powierzchniowego, dostosowanych do formy zainwestowania i użytkowania terenu.

Podjęto i prowadzi się nadal studia nad ochroną czynną środowiska przyrodniczego przy wykorzystaniu najnowszych osiągnięć technicznych w tym zakresie.

Innym zagadnieniem, które podlega bardziej szczegółowym badaniom, jest sposób zagospodarowania turystycznego miejscowości krajoznawczych oraz miejscowości wypoczynkowych z występującymi wodami termalnymi.

W zakresie budownictwa turystycznego opracowano wytyczne do programowania i projektowania kempingów, a podobne wytyczne dla moteli i zajazdów są w przygotowaniu.

Kadry dla turystyki^{4/}

Badania w tej dziedzinie zostały podjęte przez Instytut Turystyki dopiero w ostatnim roku poprzedniego planu pięcioletniego.

Dotychczas przeanalizowano i porównano wymagania kwalifikacyjne postulowane na poszczególnych stanowiskach pracy z formalnymi kwalifikacjami pracowników.

Analizie poddane zostały dotychczasowe charakterystyki zawodowe; w jej wyniku zaproponowano nowe charakterystyki zawodowe na potrzeby szkolnictwa średniego.

Ponadto w szkołach średnich turystyczno-hotelarskich podjęto analizy ankietowe kwalifikacji nauczycieli, programów nauczania oraz losów absolwentów.

^{4/} Wg opracowania doc.dr K. Pauzewicz, kier. grupy problemowej 111.

Pokuszone się o wstępne zarysowanie efektywności kształcenia i doskonalenia. Przeprowadzono studia w zakresie zależności, jakie istnieją między liczbą turystów w danym kraju, rodzajami ruchu turystycznego a kwalifikacjami kadr służących tej działalności.

Ze względu na to, że bardziej szczegółowa charakterystyka badań w poszczególnych grupach problemowych jest przedmiotem odrębnych opracowań autorskich, podsumowując przedstawione skrótowo efekty, można stwierdzić znaczną rozpiętość uzyskanych dotychczas wyników oraz stopnia zaawansowania prac badawczych w poszczególnych grupach problemowych. Utrzymanie się tego stanu aż do 1980 r. może utrudnić dokonanie syntezy w całym zespole badań resortowych realizowanych w Instytucie Turystyki.

3. Kierunki dalszych prac badawczych

Porównanie zrealizowanych już badań ze schematem ideowym badań w zakresie turystyki pozwala sformułować ogólne wnioski co do dalszych poczynąń badawczych w przyszłym wieloletnim planie Instytutu.

Porównując cztery grupy problemowe z czterema podstawowymi obszarami badań, stwierdzić należy potrzebę ściślejszego wiązania i koordynacji badań między poszczególnymi grupami problemowymi i położenie większego nacisku na badania interdyscyplinarne.

Ubočnym efektem dotychczasowych badań jest dostrzeżenie konieczności prowadzenia - obok krótkoterminowych, wdrożeniowych prac badawczych - prac stałych, porządkujących i aktualizujących posiadaną wiedzę.

Wyrazem graficznym postulowanych badań w układzie docelowym jest przedstawiony schemat badań resortowych w zakresie turystyki

dr Irena Krawczak
mgr Stanisław Ostrowski
doc.dr Stanisław Wawrzyniak

RESORTOWY PROBLEM
NAUKOWO-BADAWCZY 108

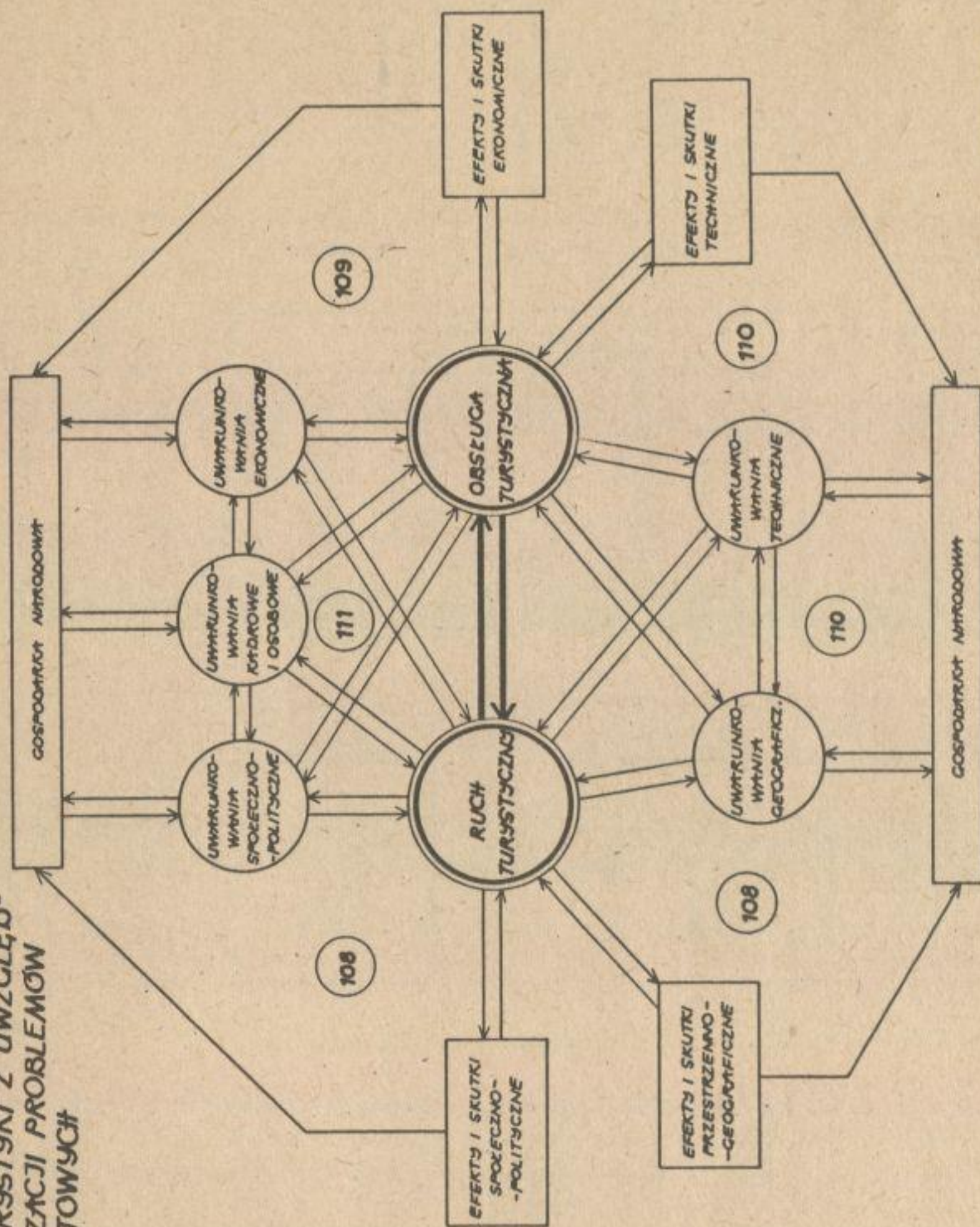
ROZWÓJ KRAJOWEGO I ZAGRANICZNEGO RUCHU TURYSTYCZNEGO
ORAZ JEGO UWARUNKOWANIA I SKUTKI SPOŁECZNO-POLITYCZNE

Problem resortowy 108: "Rozwój krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego oraz jego uwarunkowania i skutki społeczno-polityczne" powstał z rozszerzenia zakresu rzeczowego realizowanego do 1975 r. problemu resortowego 107: "Prognozy krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego". Pod względem merytorycznym istotą tego rozszerzenia zakresu rzeczowego było wprowadzenie do analizy ruchu turystycznego, obok zadań prognostycznych, periodycznie dokonywanych analiz retrospekcyjnych, i to zarówno ruchu krajowego jak i zagranicznego.

Zwłaszcza w zakresie badań ruchu zagranicznego skoncentrowanie uwagi na krajach priorytetowych /pod względem wielkości wymiany turystycznej z Polską/ oraz integrujące ujęcie wybranych grup krajów /np. kraje socjalistyczne/ pozwoliło osiągnąć już w 1976 r. lepsze rezultaty diagnostyczne /dotyczy to krajów jak CSRS, ZSRR, NRD, Austria, Szwecja i in./, a przez to oprzeć zabiegi aktualizujące prognozy rozwojowe na najbliższe lata na bardziej kompleksowo opracowanym i bogatszym materiale wyjściowym.

Drugim elementem rozszerzającym rzeczowy zakres zainteresowań w problemie 108 w porównaniu z dawnym problemem 107 było wprowadzenie całego bloku tematycznego społecznych i politycznych uwa-

IDEOWY SCHEMAT PÓŁ BADAWCZYCH
W ZAKRESIE TURYSTYKI Z UWZGLĘD-
NIENIEM LOKALIZACJI PROBLEMÓW
RESORTOWYCH

runkowań i skutków rozwoju turystyki krajowej i zagranicznej w Polsce.

Trzecia, najistotniejsza zmiana wiąże się z wprowadzeniem bloku tematów związanych z modelowaniem rozwoju turystyki w Polsce w układach przestrzennych. Należy zwrócić uwagę na różniczenie ujęć: w poprzednio omawianych tematach chodziło o ruch turystyczny, jego analizy i prognozy, badanie uwarunkowań uczestnictwa w różnych jego formach a także badanie bądź skutków, jakie udział w tym ruchu ma dla jego uczestników, bądź skutków, jakie pojawienie się ruchu turystycznego w danym regionie recepcyjnym pociąga za sobą dla ludności miejscowej. Inaczej wygląda sprawa w grupie tematów modelowych, do której należą:

- 108 - 03 Modele rozwoju turystyki i wypoczynku w regionach i województwach,
- 108 - 11 Planowanie przestrzenne stref górskich,
- 108 - 12 Prognoza rozwoju bazy noclegowej dla potrzeb turystyki w Polsce do 1990 i 2000 r.

W tych tematach przedmiotem badań nie jest sam ruch turystyczny jako zjawisko czasowego geograficznego przemieszczania się mas ludzkich, nie związane z codziennym wykonywaniem pracy lub pobieraniem nauki, lecz turystyka jako pojęcie agregujące ruch turystyczny z elementami jego obsługi - bazą noclegową, wyżywieniową i transportem, działalnością wyspecjalizowanych przedsiębiorstw obsługi turystycznej, działalnością zmierzającą do zapewnienia wykwalifikowanej kadry w obsłudze ruchu turystycznego /problemy zatrudnienia i kształcenia kadr/. Wszystkie te elementy muszą być brane pod uwagę, gdy mowa o modelach rozwoju turystyki w regionie /temat 108-03/ niektóre zaś - głównie elementy

infrastruktury turystycznej, z uwzględnieniem zwłaszcza problematyki bazy noclegowej - w dwu pozostałych tematach.

Choć można kwestionować pewną niezgodność /rozszerzenie/ faktycznego zakresu merytorycznego badań w problemie 108 z zakresem, jaki wynikałby ze ścisłego trzymania się tematu - problem jako całość jest logicznie powiązany wewnętrznie, a ponadto odgrywa wiodącą rolę w systemie wszystkich problemów resortowych realizowanych w Instytucie Turystyki. Bardziej plastyczne ujęcie występujących relacji stanowi ideowy /cybernetyczny/ schemat problemu resortowego 108 /rys. 1/. Wyróżnić przy tym można następujące grupy badań:

1/ Analizy stanu krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego. Badania te z konieczności muszą uzupełnić m.in. braki naszej statystyki i ujawnić aktualne wielkości ruchu turystycznego z uwzględnieniem jego struktury, rozmieszczenia i sezonowości. Jednocześnie muszą być prowadzone obserwacje zachodzących zmian i wykryte określone trendy.

2/ Analizy czynników stymulujących i ograniczających /warunkujących/ ruch turystyczny. Spośród tych czynników jako ważniejsze wyodrębniono:

- społeczno-polityczne,
- demograficzne,
- kulturowe,
- kadrowe,
- ekonomiczne,
- prawno-organizacyjne,
- techniczne,
- przestrzenne.

W grupach czynników technicznych i przestrzennych wydzielono podgrupy zasobów turystycznych: w pierwszym wypadku bazę materialną turystyki, w drugim zaś walory turystyczne.

Wymienione czynniki mają, rzecz jasna, charakter zmiennych warunkujących, a więc i tu konieczne jest śledzenie zachodzących zmian.

3/ Z omówionych powyżej badań o charakterze diagnostycznym po ustaleniu dotychczasowych i perspektywicznych kierunków zmian przewiduje się przejście na poziom prognoz. Prognozy wstępne obejmowały problematykę ruchu turystycznego i bazy materialnej turystyki. Ze względu na zmienność czynników warunkujących i zachodzące sprzężenia zwrotne, konieczne jest przy tym głębokie rozeznanie prognoz związanych z ogólnym społeczno-gospodarczym rozwojem kraju. Weryfikacja prognoz wstępnych, uwarunkowana wynikami badań w pozostałych problemach resortowych /109, 110, 111/, staje się podstawą do budowy prognozy wynikowej - programującej, a w dalszej konsekwencji do budowy przestrzennych modeli rozwoju turystyki w Polsce.

4/ Synteza problemu 108 to właśnie owe przestrzenne modele rozwoju turystyki. Podstawą do konstrukcji modeli, jako systemowego odwzorowania badanego wycinka przyszłości, powinny być:

- zweryfikowane prognozy rozwoju ruchu turystycznego, zarówno krajowego jak i zagranicznego, uwzględniające trendy zmian ilościowych i jakościowych /strukturalnych/ oraz inne parametry charakteryzujące ruch turystyczny;
- prognoza potrzeb w zakresie podstawowych elementów bazy materialnej turystyki /co najmniej szeroko rozumianej turystycznej

- bazy noclegowej/ - podobnie jak w prognozie rozwoju ruchu turystycznego uwzględniająca zmiany ilościowe i jakościowe;
- znajomość warunków realizacji programu rozwoju turystyki, a więc warunków ekonomicznych, a zwłaszcza koniecznych nakładów finansowych na rozwój turystyki, warunków prawno-organizacyjnych i polityki społecznej oraz warunków przestrzennych, rozumianych tu jako zachowanie priorytetów dla rozwoju funkcji turystycznych na określonych obszarach.

Osobnym analizom, ujętym następnie w szczegółowe modele, podane będą skutki realizacji programu rozwoju turystyki, przede wszystkim społeczne i kulturowe /przemiany pod wpływem turystyki/, społeczno-polityczne /skutki wymiany międzynarodowej/, ekonomiczne /tworzenie dochodu narodowego w dziale "turystyka", nowe miejsca pracy/ oraz przestrzenno-gospodarcze /aktywizacja określonych obszarów, ochrona środowiska i in./.

Ogólnokrajowy model rozwoju turystyki, uwzględniając uwarunkowania i skutki przestrzenne, powinien umożliwić budowę terytorialnych modeli rozwoju turystyki /makroregiony, województwa/, zawierających podstawowe parametry rozwoju ruchu turystycznego, bazy materialnej oraz społeczno-gospodarczych skutków turystyki.

Przedstawiony schemat wyraźnie pokazuje szczególną pozycję problemu 108 wśród pozostałych problemów resortowych realizowanych w Instytucie Turystyki. Bierze się ona stąd, że realizując własny zasadniczy cel poznawczy, jakim jest rozpoznanie dotychczasowych i przyszłych tendencji rozwojowych całego ruchu turystycznego, jego struktury, podstawowych czynników warunkujących wielkość i rozkład tego ruchu oraz zasadniczych skutków społeczno-politycznych rozwoju turystyki w różnych układach czasowo-przestrzen-

nych, problem 108 dostarcza także trzem pozostałym problemom - poprzez swoje zadania prognostyczne - wyjściowych wielkości ilościowych dotyczących powstawania i struktury zjawiska ruchu turystycznego w różnych horyzontach czasowych i w aspekcie terytorialnym. Zarazem, osiągnięcie zasadniczego celu badawczego problemu 108, a nawet celów pośrednich /etapowych/, wymaga uwzględnienia badań pozostałych trzech problemów lub nawet pełnego oparcia się na ich wynikach. Dotyczy to zwłaszcza zagadnień ekonomicznych, kadrowych i technicznych.

1. Stan i kierunki realizacji problemu resortowego 108 do 1980 r.

Prace nad realizacją problemu 108 przebiegają w zasadzie zgodnie z zapisem tematycznym pięcioletniego planu badań. Schemat tych badań, aczkolwiek w ogólnym zarysie zgodny z omówionym w poprzednim punkcie schematem ideowym, pozostawia niektóre pola badawcze nie wypełnione, a poza tym, ze względu na warunki towarzyszące realizacji problemu /o czym niżej/ nie gwarantuje całkowitego osiągnięcia celu.

Podstawowe różnice między schematem ideowym a schematem realizacyjnym wynikają z porównania rysunków 1 i 2. Widać tu przede wszystkim niepełną analizę uwarunkowań rozwoju turystyki. Tematy realizowane w tej grupie wskazują na wybór niektórych tylko zagadnień, a plany i harmonogramy badań w pozostałych problemach nie gwarantują spływu niezbędnych informacji wynikowych w terminach, które by pozwoliły na ich wykorzystanie w procesie budowy i weryfikacji wstępnych prognoz rozwoju ruchu turystycznego.

W schemacie realizacyjnym wydzielono odrębną grupę zagadnień związanych z badaniami dotyczącymi metod oceny i prognozowania

krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego, albowiem na podstawie tych właśnie badań wypracowywane są wnioski dotyczące statystyki ruchu turystycznego. Pominięcie tej grupy w schemacie ideowym nie oznacza, że w założeniach pomija się ten typ badań. Oba schematy konstruowano tak, aby pokazane były przede wszystkim cele użyteczne, przyjmując a priori, że badania metodologiczne i teoriopoznawcze są jednym z warunków osiągnięcia celów praktycznych.

W zamierzeniach badawczych na okres 1976-1980 przewidziano następujące kolejne etapy realizacji wszystkich wymienionych w schemacie tematów::

- rozpoznanie stanu wyjściowego,
- ustalenie kierunków badań,
- wybór metod i narzędzi badawczych,
- realizacja programu badań,
- analiza i ocena uzyskanych wyników,
- sformułowanie wniosków do bieżących i perspektywicznych decyzji resortu, związanych z realizacją programu rozwoju turystyki w Polsce.

W takim rozumieniu, każdy z tematów ma być przyczynkiem do sformułowania "skutków", większość - z wyjątkiem tematów 02, 07 i 10 - obejmuje problematykę "uwarunkowań", dwa tematy - 02 i 04 - mają liczbowo określać obecną i przyszłą wielkość i strukturę krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego, temat 12 zaś - potrzeby w zakresie bazy noclegowej dla ruchu turystycznego. Stopień wyjaśnienia przez badania w poszczególnych tematach każdego z segmentów problemu zależy oczywiście od możliwości realizacji wymienionych etapów badawczych. Schemat powiązań między

tematami przedstawia rys. 2.

Synteza tematów w 1980 r. będzie obejmować model rozwoju turystyki w Polsce do 1990 r., aspekty przyszłego kształtowania się i uwarunkowań krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego oraz główne skutki społeczno-polityczne rozwoju turystyki.

Poza merytoryczną więzią tematów, następnym wspólnym elementem jest konieczność prowadzenia badań empirycznych. Ich realizacja wymaga m.in. przeprowadzenia specjalistycznych badań uczestników krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego. Nieliczne dostępne źródła wtórne wystarczają tylko do przeprowadzenia pierwszych etapów badań. Wyznaczenie siły współzależności, tendencji i hierarchii wpływu poszczególnych uwarunkowań na rozwój i strukturę ruchu turystycznego może być dokonane tylko dzięki badaniom empirycznym. Szczególnie wyraźnie rysuje się ta konieczność w zakresie badania społecznych i politycznych skutków rozwoju ruchu turystycznego. Wspomniane badania mają charakter interdyscyplinarny, co wynika z istoty problemu resortowego 108.

Po dwóch latach realizacji tych tematów można ocenić, że dokonane zostało rozpoznanie aktualnego stanu informacji w każdym z tematów, nakreślone pola badawcze i w znacznej mierze rozstrzygnięto wybór metod i narzędzi badawczych. Zaplanowane na I kwartał 1979 r. ogólnopolskie reprezentacyjne badanie uczestnictwa ludności w turystyce /jako część badań warunków bytu ludności/ w pewnej mierze wypełni luki w tematach 02, 04, 08, 09 i częściowo 06, wynikające z braku badań własnych. Trzeba jednak podkreślić, że na etapie formułowania syntezy będą opracowane tylko niektóre podstawowe wyniki tych badań, inne, szczegółowe, będą udostępnione dopiero na przełomie lat 1980 i 1981. Ponadto tematy 07, 08,

09 i 10 wymagają własnych odrębnych badań. Bez nich, realizowane na podstawie materiałów wtórnych zadania badawcze dałyby niekompletny i nie odpowiadający w pełni założeniom badawczych materiałów wynikowy.

Po roku realizacji problemu 108 połączono niektóre pierwotne tematy oraz dodano dwa nowe. Aktualny wykaz tematów prowadzonych w problemie 108 przedstawia się jak następuje:

- 02 - Analizy i prognozy rozwoju krajowego ruchu turystycznego,
- 03 - Modele rozwoju turystyki i wypoczynku w regionach i województwach
- 04 - Analizy i prognozy zagranicznego ruchu turystycznego.
- 06 - Badanie form prawnych i organizacyjnych turystyki międzynarodowej w układach dwu- i wielostronnych.
- 07 - Społeczno-polityczne skutki rozwoju turystyki zagranicznej między Polską a innymi krajami
- 08 - Miejsce i funkcje turystyki w wypoczynku świątecznym i dorocznym a zróżnicowanie ekonomiczne, społeczne i kulturowe społeczeństwa
- 09 - Skracanie czasu pracy a zmiany w stylu wypoczynku oraz potrzebach turystycznych.
- 10 - Przemiany społeczno-kulturowe w regionie pod wpływem rozwoju turystyki
- 11 - Planowanie przestrzenne stref górskich.
- 12 - Prognoza rozwoju potrzeb w zakresie bazy noclegowej dla turystyki w Polsce do 1990 i 2000 r.

2. Organizacja i warunki realizacji problemu resortowego 108 do 1980 r.

Prace nad realizacją problemu 108 skoncentrowane są zasadniczo w czterech grupach tematycznych, obejmujących zagadnienia:

- a/ rozwoju krajowego ruchu turystycznego /oceny stanu; diagnozy, prognozy/,
- b/ rozwoju zagranicznego ruchu turystycznego /badania stanu istniejącego, diagnozy, prognozy krótkoterminowe/,
- c/ uwarunkowań i skutków społeczno-politycznych oraz prawno-organizacyjnych turystycznej wymiany międzynarodowej, w odniesieniu zaś do turystyki krajowej - przemian w stylu /modelu/ wypoczynku i turystyki na tle przemian społecznych, kulturowych i ekonomicznych,
- d/ przestrzennych uwarunkowań i skutków rozwoju turystyki /modele terytorialne/ z uwzględnieniem podstawowego elementu infrastruktury turystycznej tj. turystycznej bazy noclegowej /diagnozy i prognozy/.

Sądzić można, że ten ukształtowany już układ organizacyjny utrzyma się do 1980 r.

A oto bardziej szczegółowa prezentacja stanu zaawansowania prac w poszczególnych grupach tematycznych.

108-02 Analizy i prognozy krajowego ruchu turystycznego

Prace zespołu tematycznego 108-02 zmierzały do:

- a/ ustalenia metod i opracowania na ich podstawie analitycznych ocen krajowego ruchu turystycznego w przekrojach przestrzennych, czasowych i wg form turystycznych;

- b/ ustalenia metod i opracowania na ich podstawie założeń do badań uczestnictwa ludności w turystyce;
- c/ ustalenia metod i opracowania prognoz ruchu turystycznego w Polsce.

Pierwszy kierunek prac zespołu pozwolił na wykonanie pięciu opracowań analitycznych: "Ocena ruchu turystycznego w Polsce w roku 1975", "Ocena ruchu turystycznego w Polsce w roku 1976", "Ocena rozwoju wypoczynku świątecznego w 1975 r.", "Analiza ruchu turystycznego i noclegowej bazy turystycznej w makroregionie nadmorskim". Kolejne opracowanie: "Sezonowość ruchu turystycznego w 1976 r." przedstawia rozmiary turystyki pobytowej i wycieczkowej w poszczególnych miesiącach, w podziale na województwa.

Drugi kierunek prac zespołu koncentrował się na projektach badań udziału ludności w turystyce. Zapoczątkowany został opracowaniem "Statystyka krajowego ruchu turystycznego - szacunki potoków turystycznych", przyjętym przez Komisję Metodologiczną GUS jako projekt wstępny do wspólnych badań prowadzonych przez tę instytucję i GKKFiT. W tym samym bloku prac dokonano analizy sondażowej wstępnego projektu sprawozdawczości statystycznej w podstawowych jednostkach administracji terenowej. Jako rezultat tych badań opracowano "Analizę wyników ankiety na temat możliwości szacowania ruchu turystycznego w jednostkach administracji terenowej" i "Sposób uzyskiwania informacji o ruchu turystycznym w jednostkach administracji terenowej". W oddziale wrocławskim opracowano także "Wytyczne dla wydziałów kultury fizycznej i turystyki urzędów wojewódzkich, dotyczące metod szacowania turystycznego ruchu weekendowego". Największym opracowaniem w tym

zakresie jest "Przygotowanie założeń organizacji i dokumentacji badania uczestnictwa ludności w ruchu turystycznym".

Trzeci kierunek prac zespołu obejmuje prognozy ruchu turystycznego. Dotychczas powstało jedynie krótkie opracowanie: "Ruch turystyczny w woj. pilskim w latach 1975-1990".

W najbliższym czasie zostanie ukończona wstępna prognoza ruchu turystycznego w Polsce w latach 1980-1990, opracowana w skali globalnej wg form turystyki i w układzie regionalnym.

Do końca 1980 r. będzie opracowana dokładniejsza prognoza ruchu turystycznego do 1990 r. Kontynuowane będą również analizy i oceny ruchu turystycznego w latach 1977-1979 w przekroju rodzajowym, przestrzennym i czasowym.

W 1979 r. zostaną przeprowadzone badania ruchu turystycznego, towarzyszące badaniom warunków bytu ludności zorganizowanym przez GUS.

108-04 Analizy i prognozy zagranicznego ruchu turystycznego

Prace naukowo-badawcze zrealizowane w tym temacie można podzielić na kilka grup.

Pierwsza to prace deskryptywne opisujące aktualny stan bazy statystycznej, służącej za punkt wyjścia do retrospektywnej i bieżącej analizy zagranicznych wyjazdów i przyjazdów turystycznych, oraz porównywalność tych informacji z danymi wyspecjalizowanych organizacji międzynarodowych i regionalnych /np. WTO, RWPG/.

Prace wykonane w tej grupie stały się podstawą do sformułowania wniosków i postulatów na temat krajowego systemu informacji statystycznych z zakresu turystyki zagranicznej oraz do sformuło-

wania programu realizacji dalszych prac analitycznych w ramach problemu resortowego 108 - dotyczących retrospektywnych analiz rozwoju turystyki zagranicznej między Polską a wybranymi krajami. Prace tego drugiego nurtu nazwano postulatywnymi.

Zarysowany w opracowaniach typu postulatywnego obraz dalszych badań wymagał omówienia narzędzi badawczych. Prace zrealizowane w tej grupie nazwano metodologicznymi. Obejmują one prezentację metod opisu i prognozowania, dających się zastosować w badaniach zagranicznego ruchu turystycznego. Mają więc charakter rozwiązań ogólnych, a zawarte w nich przykłady są tylko egzemplifikacją metod lub niektórych etapów tych metod.

Praktycznym wdrożeniom owych metod jest poświęcona ostatnia grupa prac, zrealizowanych przeważnie w 1977 r. Są to prace o charakterze aplikacyjnym, w których pokazuje się konkretne wyniki i efekty praktycznego stosowania omówionych wyżej metod do poszczególnych celów badawczych, a elementy metodologiczne omawia się skrótowo np. przy szczegółowym zastosowaniu metody, bez wyjaśniania jej idei ogólnych. W końcu 1977 r. grupa prac o charakterze aplikacyjnym obejmowała analizy i prognozy ruchu w relacji: Polska - ZSRR, Polska - CSRS, Polska - NRD, Polska - RFN, Polska - Szwecja, Polska - USA, Polska - Austria /etap I i II/ oraz Polska - W. Brytania /etap I/, prognozy /etap I i II/, Polska - Kanada /etap I/, Polska - Finlandia /etap I/, a także analizy rozwoju turystyki polonijnej /etap I/ i zagranicznej w krajach RWPG /etap I i II/.

Zgodnie z pięcioletnim planem prac naukowo-badawczych synteza prac prowadzonych w tej grupie jest przewidziana na 1980 r. Syntetyzowanie tak żywego i zmiennego zjawiska jak zagraniczny

ruch turystyczny wymaga wieloletnich obserwacji, co oczywiście nie wyklucza możliwości formułowania syntez cząstkowych lub raportów.

Podobnie jak w temacie dotyczącym rozwoju ruchu krajowego, szczególna uwaga będzie obecnie zwrócona na prace prognostyczne; temat ten powinien być kontynuowany także po 1980 r.

108-03 Modele rozwoju turystyki i wypoczynku w regionach i województwach

W badaniach mających na celu wypracowanie podstaw do budowy terytorialnych modeli rozwoju turystyki /makroregiony i województwa/, skoncentrowanych w temacie 108-03 a także 108-11 i 108-12, zasadniczą sprawą jest możliwie dokładne rozpoznanie zasobów środowiska geograficznego od strony jego walorów turystycznych, a więc takich cech środowiska, które w ogóle umożliwiają występowanie na określonych obszarach odpowiednich form ruchu turystycznego, niezależnie od innych czynników warunkujących rozwój tego ruchu. Ponieważ badania w tej dziedzinie były znacznie zaawansowane jeszcze przed uruchomieniem badań w problemie resortowym 108, w obecnie prowadzonych pracach główny nacisk został położony na zbilansowanie zasobów walorów turystycznych w granicach województw w nowym podziale administracyjnym. Ponadto przeprowadzono niezbędne uzupełniające badania dotyczące oceny walorów krajoznawczych.

Sumaryczne wyniki wcześniejszych prac i dokonanych uzupełnień, aczkolwiek nie wyczerpują szerokiej problematyki walorów turystycznych, pozwalają już obecnie na ocenę możliwości rozwoju turystyki w poszczególnych województwach ze względu na występujące

tam walory turystyczne. Ocena taka, choć nie podbudowana jeszcze w pełni szczegółowymi badaniami terenowymi, pozwala odpowiedzieć na pytanie: jakie podstawowe formy ruchu turystycznego i w jakich rozmiarach mogą być rozwijane w poszczególnych województwach kraju. Posiadane już wyniki badań mają zastosowanie w wielu dalszych pracach analitycznych. Między innymi oparto na nich próbę przestrzennego rozkładu wielkości ruchu turystycznego wg prognozy GKKFiT do 1990 r. oraz klasyfikację turystyczną miejscowości i terytorialnych jednostek podziału administracyjnego kraju. Na podstawie badań prognostycznych oraz analiz dotyczących wielkości i struktury ruchu turystycznego i turystycznej bazy noclegowej przeprowadzono ocenę aktualnego wykorzystania turystycznego obszarów Polski.

Tak więc uzyskane dotychczas rezultaty badań w dziedzinie rozpoznania wielkości, struktury i rangi walorów turystycznych oraz wstępne oceny pojemności obszarów o walorach turystycznych, wraz z wynikami badań w innych dziedzinach, są nieodzowne przy dokonywaniu ocen o charakterze diagnostycznym i przy pracach prognostycznych uwzględniających strukturę przestrzenną analizowanych zjawisk. Mają również duże znaczenie dla polityki turystycznej w Polsce, zwłaszcza dotyczącej ochrony środowiska w celu zachowania warunków do rozwoju turystyki dla obecnych i przyszłych pokoleń naszego społeczeństwa.

Aktualnym rozwinięciem prac nad walorami turystycznymi kraju są prowadzone obecnie /w 1978 r./ próby dezagregacji odpowiednich danych do obszarów gmin. Dezagregacja taka jest niezbędna do podjęcia w przyszłości prób matematycznego modelowania rozwoju zagospodarowania turystycznego województw.

Drugim ważnym nurtem prac o podstawowym znaczeniu dla budowy wspomnianych na wstępie terytorialnych modeli rozwoju turystyki jest rozpoznanie aktualnego stanu zagospodarowania turystycznego. W tym zakresie, podobnie jak w odniesieniu do ruchu turystycznego, oficjalna statystyka nie dostarcza odpowiednich danych, a nawet nie daje ogólnego obrazu zagospodarowania. Korzystając z tego, że poszczególne urzędy wojewódzkie zostały zobowiązane w 1976 r. do opracowania wojewódzkich programów rozwoju kultury fizycznej i turystyki /opartych m.in. na dokładnym rozpoznaniu stanu zagospodarowania turystycznego poszczególnych województw/, sięgnięto do tych materiałów jako ewentualnych źródeł danych do określenia i analizy stanu i struktury przestrzennej zagospodarowania turystycznego kraju. Chodziło także o stwierdzenie, jak rysują się kierunki i perspektywy rozwoju turystyki w świetle opracowań wojewódzkich, czy są zgodne z programem naryszowanym przez resort i czy wnioski wynikające z tych programów nie świadczą o potrzebie korekty programu resortowego. Wszechstronna analiza tych materiałów zdyskwalifikowała je niestety, zarówno jako merytorycznie wartościowe programy rozwoju turystyki /zaledwie kilkanaście opracowań można uznać za spełniające minimum wymagań, jakim muszą odpowiadać takie prace/ jak też jako materiały źródłowe informujące o aktualnym stanie zagospodarowania turystycznego województw.

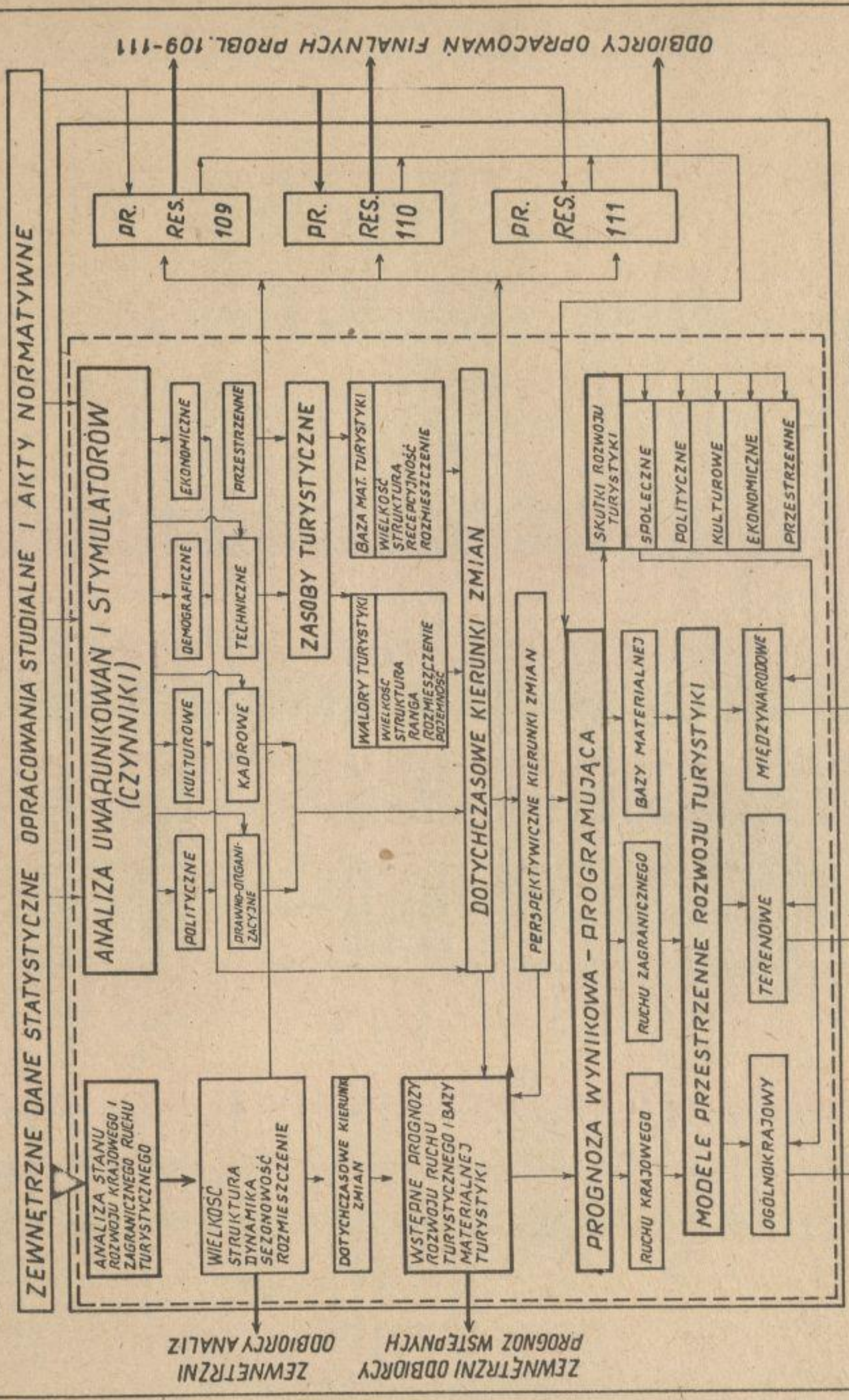
W tym stanie rzeczy zaszła potrzeba przeprowadzenia pośredniej inwentaryzacji przynajmniej podstawowych elementów omawianego zagospodarowania. Do chwili obecnej zebrano już szczegółowe informacje o wielkości, strukturze i rozmieszczeniu turystycznej bazy noclegowej. Szczegółowość zebranych materiałów pozwo-

liła na ich grupowanie w różnych układach przestrzennych, sposób zaś i zakres zbierania danych umożliwiły ich porównywanie z materiałami zebranymi w latach 1964-1965 i w 1971 r. W efekcie - zebrane materiały pozwoliły przeprowadzić analizę dotychczasowych kierunków rozwoju turystycznej bazy noclegowej w Polsce, z uwzględnieniem nowego podziału administracyjnego, obejmującą okres od 1960 do 1976 r. Analiza ta, oprócz niewątpliwych walorów poznawczych, stanowi dobrą, niezbędną podstawę do prac nad prognozą rozwoju potrzeb w zakresie turystycznej bazy noclegowej.

Oceny wielkości, struktury i rozmieszczenia ruchu turystycznego wraz z analizami walorów turystycznych oraz wielkości i struktury bazy noclegowej umożliwiły z kolei ocenę wykorzystania obszarów Polski do turystyki. Dokonana analiza wykazała m.in. potrzebę wzmożenia wysiłków zmierzających do odpowiedniego sterowania ruchem turystycznym, na niektórych bowiem terenach potencjał zasobów turystycznych nie jest w pełni wykorzystany. Prace nad wykorzystaniem turystycznym obszarów Polski uwzględniały zarówno podstawowe formy ruchu turystycznego jak i podział terytorialny na strefy krajobrazowe, makroregiony i województwa. Tak przeprowadzona analiza stanowi również przyczynek do przyszłego modelowania rozwoju turystyki w układach przestrzennych.

Poza opracowaniami, które służą za punkt wyjścia do prac nad modelami rozwoju turystyki w układach terytorialnych, rozpoczęto i wykonano pewne analizy związane z problematyką struktury przestrzennej turystyki na terenach górskich. Uzyskane dotąd wyniki pozwoliły sformułować ramowe wytyczne przestrzenne

SCHEMAT IDEOWY (CYBERNETYCZNY) PROBLEMU RESORTOWEGO NR.108

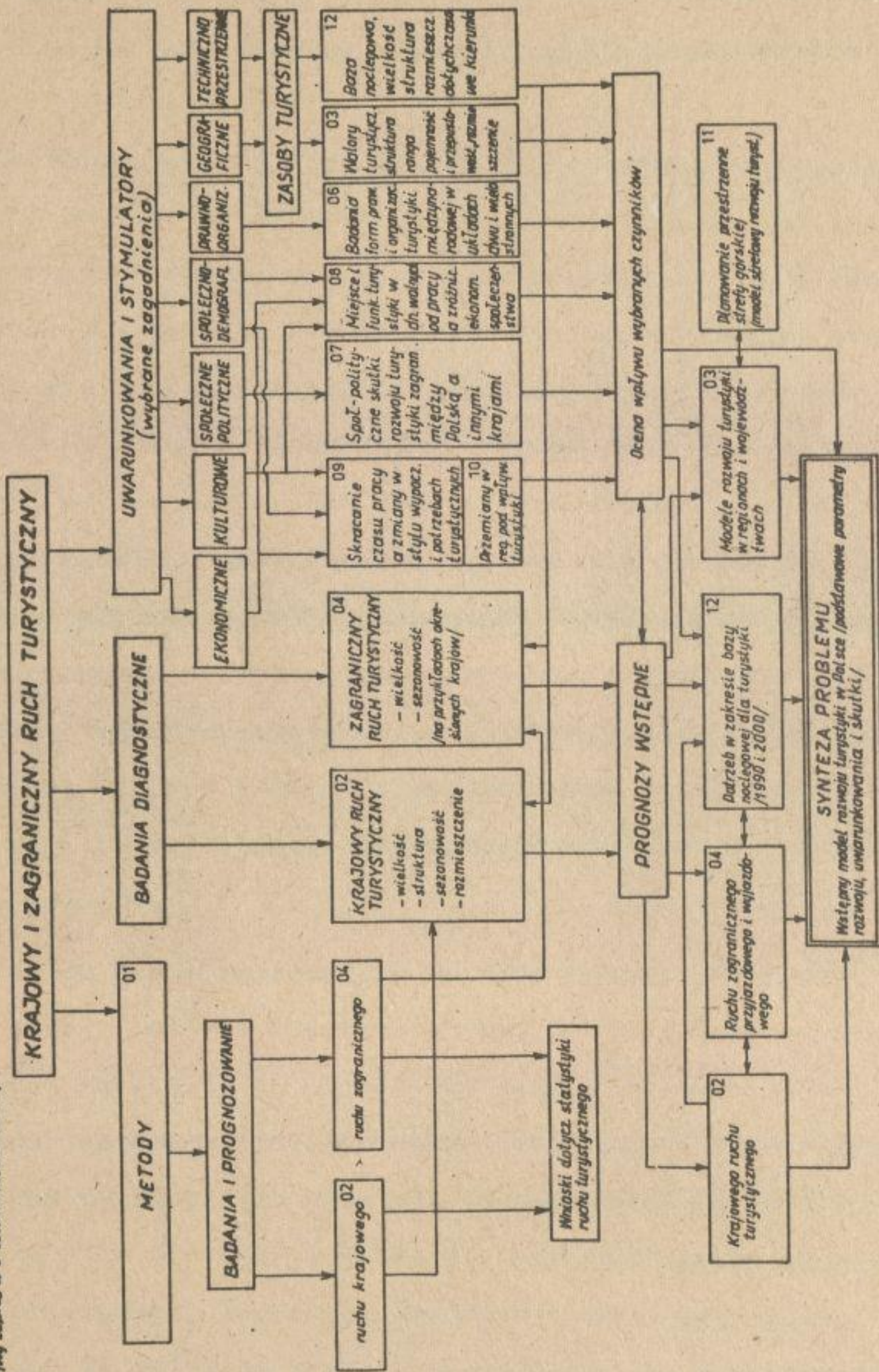

— INSTYTUT
- - - PR. RES. 108

ODBIORCY OPRACOWAŃ FINALNYCH PROBLEMU 108

ODBIORCY OPRACOWAŃ FINALNYCH PROBL. 109-111

SCHEMAT REALIZACYJNY
PROBLEMU RESORTOWEGO 108
[wg zapisu w 5-letnim planie badań]

do rozwoju turystyki w makroregionie południowo-wschodnim oraz nakreśliły kierunki dalszych prac nad koncepcją przestrzenną /modelową/ zagospodarowania turystycznego strefy górskiej, z uwzględnieniem systemu ochrony walorów turystycznych tej strefy.

Prace prowadzone w 1978 r. zmierzają do uzyskania usystematyzowanych podstaw materiałowych do matematycznego modelowania struktur przestrzennych i programów rozwoju turystyki. Możliwości uzyskania szeregu niezbędnych informacji statystycznych w zakresie danych demograficznych, użytkowania terenów itp. nakazują niejako przyjęcie obszarów gmin za podstawowe jednostki przestrzenne, dla których gromadzone są te dane. W pierwszym rzędzie przetworzone i wprowadzone do analizy na szczeblu gmin są dane dotyczące zasobów turystycznych /walory, baza noclegowa/ oraz dane demograficzne i komunikacyjne. Dosyć poważne trudności występują w uzyskaniu niezbędnych parametrów określających funkcje tych jednostek w świetle ogólnych koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju i poszczególnych województw.

Podjęto też prace zmierzające do wypracowania wstępnej prognozy rozwoju potrzeb w zakresie turystycznej bazy noclegowej w Polsce. Na pierwszym etapie, którego zakończenie jest przewidziane jeszcze w bieżącym roku, przewiduje się uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jak będą się kształtowały do 1990 r. i do 2000r. globalne potrzeby w zakresie bazy noclegowej wypoczynku wakacyjno-urlopowego, turystyki krajoznawczej i wypoczynku świątecznego. Na dalszych etapach przewiduje się przeprowadzenie analiz rozkładu przestrzennego prognozowanych wielkości.

Dotychczasowy przebieg prac oraz uzyskane już wyniki pozwalają sądzić, że do 1980 r. ta część prac w problemie 108, która dotyczy przestrzennych uwarunkowań rozwoju turystyki, zostanie zakończona na etapie założonym przy konstruowaniu tego problemu. Tak więc zarówno resort nadzorujący problematykę turystyki jak też władze wojewódzkie i służby planowania przestrzennego na różnych szczeblach otrzymają wyniki prac studialnych i propozycje na użytek regionalnych programów rozwoju turystyki.

108-08 Miejsce i funkcje turystyki w dniach wolnych od pracy
a ekonomiczne, społeczne i kulturowe zróżnicowanie
społeczeństwa

W tym temacie, a także pozostałych dwu tematach socjologicznych /108-09 Skracanie czasu pracy a zmiany w stylu wypoczynku oraz potrzebach turystycznych/, /108-10 Przemiany społeczno-kulturowe w regionie pod wpływem turystyki/, prowadzone są studia nad:

- społecznym zróżnicowaniem czasu wolnego,
- charakterem wypoczynku wakacyjnego i weekendowego,
- zmianami w kulturze wypoczynku związanymi ze skracaniem czasu pracy,
- przemianami społeczno-kulturowymi w regionie pod wpływem turystyki.

W wyniku tych studiów ma być w połowie 1980r. sporządzona synteza określająca społeczne uwarunkowania uczestnictwa w turystyce weekendowej i urlopowo-wakacyjnej w latach 1960-1978. Problem ten będzie przedstawiony na tle ogólnych zmian zachodzących w gospodarce czasem /przede wszystkim skracania czasu pracy/ i

kulturze czasu wolnego. Przedmiotem pracy będzie zatem przedstawienie turystyki jako elementu uczestnictwa w kulturze - istotnego składnika współczesnych stylów życia, oraz określenie poziomu zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych, wyznaczającego subiektywnie odczuwane warunki życia /jakość życia/.

W syntezie nie będzie uwzględniony ostatni z wymienionych wątków tematycznych /108-10/, gdyż jedyne w pełni zrealizowane zadanie badawcze nie jest wystarczającą egzemplifikacją tak szerokiego i ważnego problemu.

Wśród czynników determinujących i różnicujących społeczny zasięg turystyki uwzględnione zostaną przede wszystkim:

- czynniki demograficzne /płeć, wiek, struktura rodziny itp./,
- pozycja społeczna /poziom wykształcenia, częściowo sytuacja materialna/,
- miejsce zamieszkania /wyposażenie w infrastrukturę lokalną/,
- warunki pracy /poziom kwalifikacji zawodowych, system organizacji pracy itp./.

Prace przewidziane do wykorzystania w syntezie są znacznie zaawansowane. Większość zadań badawczych stanowią opracowania empirycznych badań własnych /ogólnopolskich/ i reanalizy materiałów zastanych /GUS, OBOPiSP/. Od początku pięciolatki powstawały równoległe opracowania dotyczące problemów podstawowych, wyjściowych /np. zróżnicowanie budżetów czasu ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet i ludzi starych, społeczny zasięg turystyki wakacyjnej i weekendowej, opinie wobec skracania czasu pracy/ i opracowania turystyczno-syntetyzujące /dotyczące przewidzianych zmian w strukturze budżetu czasu czy przyszłych zmian w strukturze i kulturze wypoczynku i turystyki/. Wiele z

tych opracowań ukazało się w publikacjach Instytutu Turystyki.

Merytorycznie wiąże się z tą tematyką kilka opracowań /częściowo kontynuowanych/, w których wykorzystano materiały zagraniczne /przede wszystkim z Czechosłowacji i Bułgarii/ w celu przeprowadzenia studiów porównawczych.

Do najważniejszych prowadzonych obecnie prac, które wykorzystane będą w syntezie, można zaliczyć studia nad miejscem turystyki i wypoczynku we współczesnych stylach życia i uczestnictwa w kulturze /badania ogólnopolskie/, nad społecznymi determinantami wypoczynku w aspekcie jakości życia /badania ogólnopolskie/ oraz nad konsekwencjami skracania czasu pracy dla kultury wypoczynku.

Aktualny stan zaawansowania tematów w problemie 108 wskazuje na pilną potrzebę szerszego przejścia do badań empirycznych. Jak już wspomniano, bez nich trzeba by się opierać na wtórnych, częstokroć nieadekwatnych i zdezaktualizowanych materiałach informacyjnych. Należałoby więc przedsięwziąć działania w kierunku:

1. rozpoczęcia samodzielnych badań cyklicznych /np. uczestnictwa ludności w turystyce/, zaproponowanych przez międzyresortową komisję ds. usprawnienia systemu badań i sprawozdawczości z zakresu turystyki w grudniu 1975 r. i zaakceptowanych przez Komisję Metodologiczną GUS w 1976 r. /decyzja ta dotyczyła także propozycji rozszerzenia badań budżetów rodzinnych o problematykę turystyki i wypoczynku/;
2. zabezpieczenia właściwego stanu i składu kadry naukowej w zespołach realizatorskich oraz środków na konsultacje i

opracowania merytoryczne;

3. przedsięwzięcia działań umożliwiających szersze i szybsze rozpowszechnianie wyników badań.

Jak wykazał przebieg dyskusji na konferencji Instytutu Turystyki w Cetniewie /marzec 1978/, poważnym zagadnieniem, wynikłym m.in. z roli problemu 108 w systemie wszystkich problemów resortowych realizowanych w Instytucie, jest konieczność przyspieszenia opracowań prognostycznych dotyczących rozwoju krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego - co też stało się priorytetowym zadaniem realizacyjnym zespołu na lata 1978-1979.

3. Perspektywy realizacji tematyki problemu resortowego 108 po 1980 r.

Zmienność czynników warunkujących rozwój turystyki, a także fakt, że nawet przy znacznej rozbudowie potencjału badawczego Instytutu Turystyki /w tym zespołów realizujących obecnie problem 108/ nie uzyska się pełnych rozwiązań - każe zakładać, że tematyka obecnego problemu 108 będzie kontynuowana w następnym pięcioleciu.

Wydaje się, że problematykę tę należałoby ująć w dwóch głównych grupach badań /problemach/:

- I - Dalsze badania krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego ukierunkowane z jednej strony na stałe obserwacje zachodzących zmian, z drugiej zaś na uszczegółowienie i weryfikację prognoz rozwoju tego ruchu.
- II - Badania struktur i uwarunkowań przestrzennych prowadzących do wypracowania systemu optymalizacji gospodarki

przestrzennej w turystyce. Nie chodzi tu o tradycyjnie pojmowany plan zagospodarowania turystycznego, mający z zasady charakter statycznego obrazu wyznaczonego określonymi ramami czasowymi, lecz o dynamiczny model kierunków i warunków rozwoju gospodarki przestrzennej w turystyce, zmieniający się w zależności od zmiennych uwarunkowań i czynników egzogennych.

W pierwszej grupie badań /problemie/ tematyka badań w znacznym stopniu nawiązywałaby do aktualnie zarysowanych tematów, nastąpiłoby jednak rozbudowanie badań empirycznych, doskonalenie technik badawczych i stała aktualizacja /weryfikacja/ prognoz krótko- i długoterminowych.

Druga grupa badań /problem/ przejęłaby z dotychczasowego problemu 108 tematykę uwarunkowań przestrzennych i modeli terytorialnych, wzbogacając tę tematykę dalszymi analizami i badaniami związanymi z bazą materialną turystyki /dotychczasowe rozoznania w tym zakresie dotyczą jedynie bazy noclegowej/, same zaś uwarunkowania przestrzenne ujmując szerzej i to zarówno od strony walorów turystycznych i ich ochrony jak gospodarowania przestrzenią przez inne działy gospodarki narodowej.

Pełny zakres tematyki prac w obu wymienionych grupach badań może być ustalony na podstawie wyników badań w dotychczasowym problemie 108 oraz w pozostałych problemach resortowych.

dr Michał Stalski

RESORTOWY PROBLEM
NAUKOWO-BADAWCZY 109

EFEKTYWNOŚĆ GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ

1. Ogólne uwagi o istocie badań nad gospodarką turystyczną i jej efektywnością

Omawiając osiągnięcia i perspektywy prac naukowo-badawczych w zakresie problemu resortowego 109 należy poruszyć kilka odrębnych zagadnień, których rozwiązanie lub choćby naświetlenie jest przedmiotem troski, dyskusji, rozważań, a poniekąd i propozycji twórczych zespołu pracowników naukowo-badawczych tego problemu. Zagadnienia te można zakwalifikować jako kwestie typologii i systematyzacji badanych zjawisk.

Samo już sformułowanie problemu: "Efektywność gospodarki turystycznej" narzuca konieczność przeanalizowania znaczeń i treści kryjących się pod tym hasłowym nazwaniem. Trzeba przynajmniej odpowiedzieć na pytania: o jaką gospodarkę turystyczną chodzi? Kto jest jej gospodarzem czyli, inaczej mówiąc, decydentem? Jakie elementy gospodarstwa turystycznego podlegają owemu gospodarowaniu? Jakie występują kryteria i miary efektywności gospodarki turystycznej? Jak można osiągać względnie optymalne poziomy tej efektywności i od czego one zależą?

Plan prac naukowo-badawczych na lata 1976-80 w problemie resortowym 109 obejmuje pierwszy pięcioletni okres, w którym zgodnie z regułami celowo tworzonego programu przeprowadza się sta-

ranny dobór zadań badawczych na każdy rok kalendarzowy i wytycza treści i kierunek podejmowanych prac, mając na celu możliwość zbudowania względnie pełnej, a na pewno spójnej syntezy tematów zakończonych do 1980 r. Wydaje się, że aby sprostać temu zadaniu, należy odpowiedzieć na wymienione uprzednio pytania, które nazwane zostały problemami typologiczno-systematyzującymi. Naświetlenie tych problemów umożliwia konkretyzację wielości i rodzaju pól badawczych, które wchodzą w zakres ogólnikowego pojęcia: "efektywność gospodarki turystycznej". Dopiero znajomość pól badawczych z całym ich zróżnicowaniem, odmiennością przedmiotową i zachodzącymi związkami stanowi tło do zarysowania świadomie dobieranych tematów i zadań w kolejnych planach badawczych - rocznych i pięcioletnich, tak aby można było osiągnąć syntetyczne ujęcie badanych zjawisk zarówno w kategoriach analiz diagnostycznych jak propozycji korygujących i prognoz.

Aby zadość uczynić tym postulatom, wprowadzono do planu prac naukowo-badawczych na 1977 r. temat "Metodyka badań nad funkcjonowaniem gospodarki turystycznej". Temat ten utrzymał się w planie na 1978 r. pod zmienionym nieco tytułem "Podstawy teoretyczne i metodologiczne badań nad efektywnością gospodarki turystycznej".

Wprowadzenie tego nowego tematu, wymagającego prowadzenia badań podstawowych nad istotą gospodarki turystycznej i społecznie uzasadnionymi poziomami jej efektywności, jest innowacją niedawną, formułą myślową jeszcze nie okrzepłą, aczkolwiek dającą już pożądane wyniki - chociażby w postaci częściowej typologii i systematyzacji zjawisk występujących w gospodarce turysty-

cznej, na użytek wszystkich prac cząstkowych, analityczno-branżowych i monograficznych. Wynik wtórny - to inspiracja do analizy istoty gospodarki turystycznej, przeprowadzanej przez wszystkich pracowników zespołu, i do badań nad związkami przyczynowo-skutkowymi między możliwą do osiągnięcia w określonej grupie zjawisk gospodarki turystycznej efektywnością a całościowym kompleksem zjawisk i mechanizmami funkcjonowania tej gospodarki.

Te zachęty i inspiracje pozwoliły ustalić bardzo zgeneralizowane prawidła, którym podlegają badania nad efektywnością gospodarki turystycznej. W obecnym stadium poczyniono następujące stwierdzenia:

1. Badania nad efektywnością gospodarki turystycznej polegają głównie na opracowywaniu cząstkowych analiz różnych elementów owej gospodarki i mają raczej charakter analiz diagnostycznych z wnioskami korygującymi niż ustaleń prognostycznych.
2. Gospodarka turystyczna i jej funkcjonowanie odznaczają się dużym stopniem otwarcia na cały system społeczno-gospodarczy kraju i szczególnie silnie reagują na zmiany w zakresie polityki finansowej, społecznej, demograficznej, zatrudnienia i ochrony środowiska człowieka.
3. Efektywność gospodarki turystycznej można oceniać w kategoriach efektywności społecznej, w kategoriach ekonomicznych właściwych turystyce jako odrębnej gałęzi gospodarki i wreszcie w kategoriach ogólnogospodarczej efektywności. A zatem kryteria i miary efektywności są zróżnicowane. Postulaty, aby w badaniach kompleksowych wytyczających parametry właściwe dla pożądanej efektywności wszystkie te kryteria i miary sprowadzić do wspólnego algorytmu, ustalającego względnie optymalną

i uniwersalną efektywność w zadanych warunkach i dla danego przedziału czasu, wydają się dyskusyjne.

4. Wielość ogólnych, społeczno-gospodarczych uwarunkowań poziomu efektywności gospodarki turystycznej przesądza o tym, że badania nad tą efektywnością nie mogą być zakończone jednoznacznie brzmiącą syntezą odnoszącą się do odległej przyszłości; muszą być uzupełniane i korygowane w miarę konieczności wprowadzania do optymalizujących algorytmów nowych zmiennych określających.
5. Zachodzi konieczność zbudowania wzorcowych modeli optymalizujących funkcjonowanie gospodarki turystycznej, w kategoriach efektywnościowych, biorąc za podstawę pravidła, którymi rządzą się poszczególne branże usług turystycznych, oraz znane parametry obecnej polityki gospodarczo-finansowej, społecznej, demograficznej, zatrudnienia i ochrony środowiska człowieka. Te wzorcowe modele będą w dalszych badaniach nad gospodarką turystyczną uzupełniane, korygowane, a nawet budowane na nowo, jeżeli zmieniać się będą warunki.
6. Wykrycie pravidel rządzących gospodarką turystyczną i jej efektywnością, jako względnie zamkniętym systemem odrębnej gałęzi gospodarki narodowej, powinno uwzględniać zależności i interrelacje zachodzące między różnymi zasobami ważnymi dla świadczenia usług turystycznych i systemem zarządzania ową gospodarką a trzema różnymi postulatami efektywnościowymi /patrz ideogram "Funkcjonowanie gospodarki turystycznej".
7. Badania nad efektywnością gospodarki turystycznej obejmują badania ekonomiki każdej z podstawowych pięciu branż usług turystycznych oraz badania organizacji i ekonomiki procesów świad-

czenia tych usług w różnych jednostkach przestrzennych, gdzie występują różne kombinacje świadczeń /tzw. pakiety usług/ i gdzie efektywne gospodarowanie jest zależne od różnorodnych warunków /patrz ideogram "Badania ekonomiki i organizacji usług turystycznych. Ujęcia branżowe - ujęcia organizacji terenowej"/.

8. Budowa modeli wyznaczających parametry względnej i zgeneralizowanej efektywności optymalnej musi nie tylko uwzględniać warunki geograficzno-społeczno-gospodarcze regionu, w którym postuluje się tę efektywność, ale również wypośrodkować "uniwersalną" efektywność pomiędzy różnymi podmiotami gospodarującymi. Dostrzega się bowiem, że procesy świadczenia usług są obarczone różnymi i wykluczającymi się często miarami efektywności, zależnie od celów gospodarczo-społecznych różnych podmiotów gospodarujących w zakresie usług turystycznych.

Powyższy zespół ustaleń dotyczących istoty gospodarki turystycznej, wywodzący się z zapoczątkowanych zaledwie badań metodologicznych, pozwala dostrzec już dzisiaj wielość i złożoność czynników uczestniczących w formowaniu wielkości, jakości i rozmieszczenia elementów gospodarstwa turystycznego oraz czynników wpływających na kształtowanie różnych wyrazów efektywności i ich zróżnicowanych poziomów.

Stanowi to tło niezbędne tak do planowania dalszych prac badawczych nad efektywnością gospodarki turystycznej, jak i do oceny w kategoriach sprawozdawczych, co z zarysowanych problemów już rozwiązano, czego nie rozwiązano i do wytyczenia tematów syntetyzujących dotychczasowy dorobek poznawczy.

2. Zasięg i zakres bieżących badań w problemie 109

Realizacja pięcioletniego planu badań nad efektywnością gospodarki turystycznej została zapoczątkowana w 1976 r. Kolejne plany roczne przynosiły zmiany w brzmieniu i treści szeregu tematów, a w związku z tym i poszczególnych zadań badawczych wykonywanych w ramach tych tematów. Istotne zmiany dotyczyły:

- wprowadzenia do planu nowego tematu metodologii badań gospodarki turystycznej i jej efektywności /w 1977 r./,
- wprowadzenia do planu nowych dwóch tematów: "Efektywność turystyki socjalnej" i "Efektywność turystyki zagranicznej" /1978 r./; oba te tematy zapowiadają nowe podejścia do metodyki mierzenia efektów gospodarki turystycznej: pierwszy w kategoriach kryteriów społecznych, drugi w kategoriach ogólnogospodarczych na tle bilansu płatniczego i bilansu rozliczeń państwa,
- rozszerzenia początkowych badań nad bazą hotelarską na bazę materialną turystyki w ogóle, a później na zasoby i infrastrukturę turystyczną,
- rozszerzenia badań analitycznych nad wynikami funkcjonowania terenowych przedsiębiorstw turystycznych na przedsiębiorstwa turystyczne w ogóle.

Zmiany treści i tytułów poszczególnych tematów w latach 1976-78 oddaje poniższe zestawienie:

A. Wykaz tematów z lat 1976-1978 oraz zadania badawcze wykonane w latach 1976-1977

a/ w 1976 r.

109-01 Organizacja i zarządzanie turystyką, założenia programowe

- 109-02 Funkcjonowanie branży i zakładów hotelarskich
- 109-03 Funkcjonowanie usług pośrednictwa turystycznego
- 109-04 Gospodarka turystyczna w regionie

b/ w 1977 r.

- 109-01 Organizacja procesów świadczenia usług turystycznych
- 109-02 Metodyka badań nad funkcjonowaniem gospodarki turystycznej
- 109-03 Badania nad efektywnością ekonomiczną bazy materialnej turystyki
- 109-04 Modele terenowych przedsiębiorstw turystycznych i efektywność ich funkcjonowania
- 109-05 Ujednolicenie ogólnych warunków obrotu turystycznego w krajach RWPG /Temat nie realizowany na skutek braku obsady personalnej/.

c/ w 1978 r.

- 109-01 Podstawy teoretyczne i metodologiczne badań nad efektywnością gospodarki turystycznej
- 109-02 Efektywność turystyki socjalnej^{1/}
- 109-03 Analizy wykorzystania zasobów i infrastruktury turystycznej z punktu widzenia jej efektywności ekonomicznej i społecznej
- 109-04 Efektywność społeczno-ekonomiczna działalności przedsiębiorstw turystycznych
- 109-05 Prawne i administracyjne struktury gospodarki turystycznej w Polsce. Analiza ich efektywności
- 109-06 Efektywność ekonomiczna turystyki zagranicznej

1/ Nowe tematy wprowadzone do projektu planu na 1978 r.

Uwaga: W projekcie planu na 1978 r. przewidziano zakończenie prac badawczych z 1977 r. /kontynuacja planowa/ w ogólnej liczbie 7 zadań badawczych, z których do dnia 10.IV. wykonano już 2.

W ramach powyższych tematów wykonano w 1976 r. 23 zadania badawcze planowe oraz 3 prace pozaplanowe. W 1977 r. /wraz z zadaniami zakończonymi w I kw. 1978 r./ wykonano 15 zadań badawczych planowych oraz 6 prac pozaplanowych /5 kolejnych zadań planowych z 1977 r. zostanie zakończonych w II kwartale br./

B. Wyniki badań w poszczególnych tematach w latach 1976-1977

Biorąc pod uwagę zmiany w nazwach poszczególnych tematów w latach 1976-77 i nie zakończone zadania badawcze na lata 1977-78, można określić, że wyraźnie zarysowują się następujące bloki tematyczne:

a/ Gospodarka turystyczna jako gałąź gospodarki narodowej.

Podstawy prawne, zakres funkcjonowania, formy organizacyjne, wykładnia ekonomiczna.

b/ Ekonomia branży hotelarskiej. Analizy diagnostyczne wybranych typów bazy noclegowej i wybranych czynników kosztowych.

c/ Społeczno-ekonomiczna efektywność działalności terenowych przedsiębiorstw turystycznych. Analizy diagnostyczne rodzajów świadczonych usług i funkcjonowania usług turystycznych w przekrojach regionalnych.

d/ Analizy ustalające stopień i skalę zależności eskalacji usług turystycznych od decyzji i czynników pozostających poza sferą gospodarki turystycznej /w rozumieniu branżowym/ i swobody podejmowania decyzji przez resort.

Analizy te odnoszą się do:

- dostępności komunikacyjnej regionów,
- zasobów siły roboczej w regionie do zatrudnienia w turystyce,
- optymalnego wykorzystania wód powierzchniowych w strefie pojeziernej i muzeów w dużych miastach,
- wpływu ruchu turystycznego na kształtowanie się obrotów pieniężnych i towarowych w regionie.

e/ Metodyka badań nad efektywnością społeczno-ekonomiczną gospodarki turystycznej.

C. Charakterystyka pól badawczych, do których nawiązują zadania badawcze z lat 1976-77

Wyróżnić można cztery grupy pól badawczych. W ramach pierwszej bada się czynniki określające poziom efektywności ekonomicznej branży turystycznej /ceny, płace, zatrudnienie, wykorzystanie turystycznej bazy noclegowej/ i przeprowadza funkcjonalno-ekonomiczne analizy przedsiębiorstw obsługi ruchu turystycznego.

W ramach drugiej grupy pól badawczych dąży się do ustalenia związków i sprzężeń zwrotnych i prostych między walorami turystycznymi i ruchem turystycznym a ekonomiczną i społeczną efektywnością procesów świadczenia usług turystycznych przez określone podmioty gospodarki turystycznej, w oparciu o określoną bazę turystyczną.

W ramach trzeciej grupy pól badawczych poddane są badaniu związki, jakie zachodzą między procesami świadczenia usług turystycznych a gałęziami gospodarki narodowej innymi niż turystyka /najczęściej w ujęciach i przekrojach wojewódzkich/. Chodzi tu

o ustalenie ograniczeń narzucanych przez inne organizmy gospodarcze eskalacji usług turystycznych i wynikającego stąd pomniejszania skali efektywności tych usług. Uwzględnia się przy tym również efekty procesów świadczenia usług turystycznych i ich stymulującą rolę dla gospodarki terenowej.

Czwarta grupa pól badawczych wyodrębnia specyficzne ujęcia relacji: turysta - proces świadczenia usług turystycznych i skala możliwych do osiągnięcia poziomów efektywności /zróżnicowane cele owej efektywności/. Dotyczy to turystyki socjalnej i zagranicznej.

Oczywiście te cztery grupy pól badawczych, których częściowe opracowanie powinno nastąpić do 1980 r., nie pretendują do całościowego ujęcia kompleksowej problematyki badawczej związanej z efektywnością gospodarki turystycznej. Są to ujęcia wycinkowe i fragmentaryczne, bardzo często zaledwie formułujące pytania w związku z dostrzeganymi zjawiskami, niekiedy naświetlające tylko stan faktyczny badanego zjawiska /analizy diagnostyczne/.

D. Metody badawcze stosowane dotychczas i przewidziane na 1978 r.

Metody badawcze we wszystkich dotychczasowych tematach obejmują następujące procedury poznawcze:

- dezagregacja ogólnego pojęcia "efektywność gospodarki turystycznej" na czynniki /zmienne zależne i niezależne/ w istotny sposób wpływające na optymalny poziom efektywności w obrębie danego pola badawczego,
- przeprowadzenie analizy porównawczej siły oddziaływania tych czynników na efektywność w wybranej dziedzinie analizy diagno-

- stycznej zaniżonych poziomów efektywności,
- wysunięcie hipotez prognostycznych w odniesieniu do poprawy poziomu efektywności i wskazanie na instrumenty oddziaływania niezbędne do uzyskania pożądanego efektu,
 - przestudiowanie literatury przedmiotu właściwej dla danego pola badawczego /krajowej i zagranicznej/ w celu poznania metod badania czynników decydujących o optymalnym poziomie efektywności w danej dziedzinie gospodarki turystycznej.

Oczywiście, w obrębie każdego z tematów występuje specyfika metod badawczych i technik poznawczych. Na przykład w temacie 109-01^{2/} stosuje się głównie metodę indukcyjną, dążąc do sprecyzowania pewnych prawidłowości, którym podlegają zjawiska występujące w gospodarce turystycznej lub z nią związane oraz metodę wnioskowania dedukcyjnego, ustalając występujące progi i ograniczenia w uzyskaniu optymalnych efektów gospodarowania. Przy budowie spójnego algorytmu stosuje się metody cybernetyczne.

W tematach 109-03 i 109-04 przeważają natomiast metody właściwe dla analiz porównawczych i rachunku ekonomicznego, a techniki poznawcze opierają się głównie na wywiadach ankietowych i interpretacjach optymalizujących wyniki uzyskane z tych wywiadów. W temacie 109-04 stosowane są ponadto metody właściwe analizie regionalnej, a w niektórych zadaniach - metody analizy kartograficzno-opisowej.

Występuje tendencja do stosowania w niektórych zadaniach badawczych analizy systemowej, a uzyskane wyniki potwierdzają zasadność stosowania tej metody.

2/ Symbole dotyczą nazw i układu tematów w planie na 1978 r.

E. Próba syntezy dotychczasowych wyników

Sądzić można, że najpełniejsze informacje, materiały, analizy cząstkowe i zgeneralizowane zawarte są w trzech pierwszych blokach tematycznych /patrz pkt B/, które już dzisiaj zawierają informacje o:

- strukturze kosztów w branży hotelarskiej,
- efektywności ekonomicznej wybranych grup hoteli,
- efektywności nakładów inwestycyjnych wybranych rodzajów bazy noclegowej,
- poziomie i strukturze zatrudnienia w hotelarstwie,
- formach organizacyjnych zarządzania bazą turystyczną w ujęciach branżowych i przekrojach terenowych,
- efektywności społeczno-ekonomicznej terenowych przedsiębiorstw turystycznych,
- cechach funkcjonalno-turystycznych 38 województw w zakresie potencjału świadczenia usług oraz faktycznego poziomu i rozmiarów usług świadczonych w latach 1975-77,
- stosunku usług turystycznych oferowanych do poszukiwanych, pod względem ilościowym i rodzajowym, w 38 województwach,
- kierunkach rozwoju usług turystycznych z punktu widzenia optymalizacji efektywności gospodarki turystycznej oraz przeszkodach i zahamowaniach tej eskalacji, za sprawą decydentów nieturystycznych,
- postulatach prawno-organizacyjnych i ekonomiczno-organizacyjnych, zmierzających do sterowania procesami świadczenia usług zapewniających efektywność ekonomiczną różnych branż turystycznych.

Charakter wyników badawczych z lat 1976-77 i częściowo z 1978 r. stwarza możliwość przedstawienia resortowi pod koniec 1980 r. spójnej syntezy dotyczącej:

- efektywności branży hotelarskiej i postulatów optymalizujących,
- dotychczasowych form zarządzania i organizacji procesów świadczenia usług turystycznych oraz postulatów korygujących i optymalizujących,
- efektywności społeczno-ekonomicznej 38 terenowych przedsiębiorstw turystycznych w aspektach branżowych i regionalnych oraz postulatów korygujących i optymalizujących.

Oczywiście, przedstawienie pełnej i wyczerpującej syntezy w tym zakresie jest możliwe przy uwzględnieniu:

- wprowadzenia do planów problemu resortowego 109 na lata 1979-80 odpowiednich zadań badawczych, uzupełniających istniejące puste, nie przebadane wycinkowe pola badawcze,
- dokooptowania do zespołu problemu 109 pracowników naukowo-badawczych, którzy mogliby sprostać tym nowym zadaniom,
- nawiązania współpracy z innymi ośrodkami naukowo-badawczymi w Polsce celem wzbogacenia warsztatu poznawczego o nowe materiały wyjściowe, nowe koncepcje metodyczne i celem ewentualnego przekazania części własnej tematyki badawczej innym ośrodkom naukowym.

3. Perspektywy rozwoju i kierunki dalszych badań nad efektywnością gospodarki turystycznej

Omówione na początku osiem spostrzeżeń dotyczących istoty gospodarki turystycznej i poświęconych jej badań ujawnia bogatą

gamę problemów i związków przyczynowo-skutkowych, którym podlega zarówno sama gospodarka turystyczna, jak i treści stawianych w związku z nią postulatów efektywności. Stąd bierze się wielość możliwych aspektów badawczych i wielość przekrojów analitycznych, którym powinna być poddawana gospodarka turystyczna, aby można było określić warunki jej efektywnego funkcjonowania. Rozmaitość możliwości zmusza do dokonywania wyborów. Jakie przesłanki mają temu towarzyszyć ?

Dwiema podstawowymi przesłankami będą w tym wypadku: ramy czasowe programu badań oraz cel syntezy końcowej.

Regułą przy pracy badawczej i przy decydowaniu o wyborze tematu jest świadomość i zdolność objęcia umysłem kompleksu tematów, z którego dokonano wyboru. Dobrze więc będzie scharakteryzować ogólnie problematykę, jaką następuje gospodarka turystyczna i badania jej efektywności, zanim przejdziemy do programu prac krótkoterminowych i do skromnie zarysowanej końcowej syntezy badań.

Zarys perspektywy badań długoterminowych

Wydaje się, że zachodzi konieczność wyłonienia centralnego tematu badawczego, który stanowiłby odbicie wielości i złożoności elementów gospodarki turystycznej, wielości czynników endogennych i egzogennych wpływających na poziom efektywności w różnych typach działań turystycznych, a zarazem byłby płaszczyzną ujawniającą różnice w sposobach rozumienia efektywności /ekonomiczna efektywność gospodarki turystycznej jako odrębnej gałęzi, efektywność ogólnogospodarcza i społeczna/. Otóż wydaje się, że tym ostatecznym efektem gospodarowania turystycznego i tą reprezenta-

tywną kategorią, za którą stoją złożone kompleksy zmiennych zależnych i niezależnych, jest usługa turystyczna, a w konkretnych przypadkach badanych przedsiębiorstw, miejscowości czy regionów turystycznych - pakiet usług turystycznych.

Jak więc z tego wynika, dalszym analizom powinny być poddane sektory gospodarowania, od których zależy "produkcja" owych usług:

- zróżnicowane środowisko geograficzne,
- zróżnicowana baza turystyczna,
- zróżnicowane zasoby siły roboczej,
- zróżnicowane systemy zarządzania i organizacji zasobów umożliwiające świadczenie usług turystycznych.

I tak oto wyłania się kompleks analiz i ustaleń normatywnych zbliżający badania nad efektywnością gospodarki turystycznej do wypracowania kanonów ekonomiki usług turystycznych. Docelowym dążeniem programu badań w takim kontekście powinno być wypracowanie modelowych rachunków ekonomicznych zróżnicowanych pod względem skali uwzględnianych parametrów. Rachunki te powinny dotyczyć skali zjawisk właściwych pięciu podstawowym branżom usług turystycznych, szerszej skali zjawisk wspólnych dla różnych przedsiębiorstw turystycznych i najszerszej skali zjawisk występujących w różnych jednostkach przestrzennych, w których obrębie różne zestawy usług są świadczone przez różne podmioty gospodarujące.

Otwartym i jeszcze nie przebadanym problemem jest ewentualna możliwość sprowadzenia wszystkich kryteriów i miar efektywności społecznej i ogólnogospodarczej do właściwie zbudowanych rachunków ekonomicznych, ustalających względnie optymalną efektywność świadczenia usług. Teza o możliwości algorytmicznego wyrażenia

miary efektywności uniwersalnej wydaje się prawdopodobna i jest na pewno interesująca ze względu na prostotę formuły, obejmującej wszystko, co jest tak trudne w turystyce do skwantyfikowania.

Te długoterminowe badania powinny doprowadzić do ustalenia prawideł ekonomiczno-organizacyjnych, jakimi się rządzi gospodarka turystyczna jako względnie zamknięty system, wraz ze zidentyfikowaniem wejść do owego systemu wszystkich zmiennych niezależnych będących elementami polityki społeczno-gospodarczej kraju. Co więcej, owe wejścia, czyli egzogeniczne oddziaływania na analizowany system, powinny być oznaczone co najmniej wskaźnikowo w układach rachunku scalonego.

Zarys perspektywy badawczej do 1980 r.^{3/}

W oparciu o poczynione na wstępie ustalenia dotyczące istoty badań nad gospodarką turystyczną proponuje się wytypowanie następujących pól badawczych, do których rozpoznania powinny zmierzać prace wykonywane w problemie resortowym 109:

1. Analiza czynników wpływających na pożądane zróżnicowanie, poziom i rozmieszczenie terytorialne usług turystycznych.
2. Analiza warunków i ograniczeń dotyczących eskalacji usług turystycznych w aspekcie koegzystencji turystyki z innymi gałęziami gospodarki narodowej i kierunkami urbanizacji kraju /przekroje regionalne/.
3. Analiza i propozycje modelowe organizacji i zarządzania procesami świadczenia usług turystycznych w przekrojach terytorialnych i branżowych /w tym rola usług pośrednickich i przypisanych im narzędzi oddziaływania/.

3/ Patrz ideogram: "Kierunki i zakresy prac badawczych w latach 1976-1980, zmierzających do spójnej syntezy w 1980 r."

4. Ekonomia eksploatacji zasobów, a w tym infrastruktury turystycznej. Ujęcia branżowe i terytorialne.
5. Ekonomia inwestycji i modernizacji obiektów i urządzeń bazy turystycznej oraz rekultywacji walorów turystycznych.
6. Analizy dotyczące miejsca i roli turystyki w ogólnym systemie społeczno-gospodarczym kraju.
7. Efektywność turystyki zagranicznej /możliwości rozwoju turystyki przyjazdowej, rachunek dewizowy/.

Te siedem pól badawczych dotyczących efektywności gospodarki turystycznej wyznaczono jako zakres badań ciągłych, bez określania terminu, w jakim owe pola badawcze zostaną całkowicie i zupełnie opracowane. Nie oznacza to jednak, że warsztat badawczy uwzględniający istotę i cel poznawczy wytyczonej aktywności naukowo-empirycznej nie może być skompletowany i uformowany wcześniej, np. do 1985 r.

Rodzaj i charakter analiz określonych tymi polami badawczymi będzie w różnych przedziałach czasu inny, zależnie od przeobrażających się czynników zewnętrznych i zmiennych niezależnych /formy organizacyjne turystyki, zanikanie walorów turystycznych, zmiany cen usług turystycznych, zmiany struktury zatrudnienia w gospodarce narodowej etc./. Rzecz w tym, że wiedza o gospodarce turystycznej w ogóle, a zwłaszcza o jej efektywności, musi wypracować względnie uniwersalne instrumenty pomiaru tego, co bada w danym zespole zjawisk /analizy diagnostyczne/ i względnie kompleksowe algorytmy pozwalające przeliczyć wartości i strukturę badanych czynników tak, aby móc odpowiedzieć, jak przy uwzględnieniu owych czynników można osiągnąć pożądaną czyli względnie optymalną

efekt. Oczywiście, jako zespołem odniesienia, trzeba się przy tym posługiwać wzorcami optymalnymi.

Warsztat badawczy będzie więc ugruntowany wtedy, gdy opanuje się następujące metody i czynności poznawcze:

- określanie istoty czynników /zmiennych zależnych i niezależnych/ o cechach wektorów i hamulców oraz ich rola w osiąganiu różnych celów i różnych poziomów efektywności,
- budowę względnie uniwersalnych algorytmów uwzględniających wartość i strukturę określonych wyżej zmiennych i nastawionych na wyznaczenie względnie optymalnych rozwiązań,
- sprawdzanie funkcjonowania tych algorytmów w badaniach terenowych i opisywanie wynikających z nich konkluzji w postaci wzorców optymalnych rozwiązań - przy zadanych warunkach /czynnikach/
- tak by służyły one jako standardy- wzorce do obliczeń optymalizujących dla różnych wartości, cech i siły oddziaływania, poszczególnych czynników lub ich grup.

W związku z tą propozycją pól badawczych, program zadań na lata 1979-80 powinien być tak ustawiony, aby gwarantował względnie pełną i całościową syntezę kilku wybranych problemów. Kryterium wyboru wydaje się istnieć jedno: największa suma informacji o określonej sferze zjawisk w gospodarce turystycznej zawarta w zadaniach badawczych wykonanych w latach 1976-78. Takiemu kryterium odpowiadają następujące problemy /tematy/:

- Społeczno-ekonomiczna efektywność działalności terenowych przedsiębiorstw turystycznych. Temat ten dostarcza zarówno pełnego obrazu funkcjonowania przedsiębiorstwa turystycznego o specyfi-

cznych uprawnieniach, jak i przeglądu kompleksowych warunków organizacji i ekonomiki gospodarki turystycznej w regionie.

- **Ekonomika branży hotelarskiej.** Już obecnie istnieją w tym temacie opracowania naświetlające zagadnienia inwestycji i eksploatacji obiektów hotelarskich, analizujące stan zatrudnienia i płac w hotelarstwie oraz koszty i rentowność funkcjonowania wybranych grup hoteli.
- **Gospodarka turystyczna jako gałąź gospodarki narodowej.** Kilka opracowań naświetla to zagadnienie od strony podstaw prawnych funkcjonowania gospodarki turystycznej, precyzuje zasięg i zakres działania tej gospodarki, określa jej formy organizacyjne oraz przypisane jej formalnie wykładnie ekonomiczne i wreszcie ustala związaną z nią strukturę majątku trwałego. Jest to jeden z trudniejszych tematów, niełatwo bowiem skompletować wyzerpujące informacje dotyczące cech i wyróżników gospodarki turystycznej, niemniej braki te mogą zostać uzupełnione, jeśli poświęci mu się dalsze opracowania cząstkowe w latach 1979-80.

Trzeba zaznaczyć, że wiele pojedynczych zadań badawczych już wykonanych i reprezentujących wartość analiz cząstkowych lub propozycji modelowych, aczkolwiek z nazwy i tytułu nie nawiązuje do brzmienia trzech wymienionych wyżej problemów, stanowi znakomite uzupełnienie lub zawiera wykładnię metodyczną do sformułowania trzech proponowanych syntez. Przykładem mogą tu służyć zadania badawcze:

- "Podstawy metodyczne dla pomiarów potencjałów eksploatacyjnych regionów turystycznych" - wspierające swymi wynikami temat dotyczący terenowych przedsiębiorstw turystycznych,

- "Rola i przydatność sprawozdawczości ekonomicznej resortu GKKFiT przy podejmowaniu decyzji makroekonomicznych" - dostarczające materiałów do wytyczenia optymalnego funkcjonowania gospodarki turystycznej jako odrębnej gałęzi.

Z drugiej strony cały szereg opracowań typu monograficznego to tematy badawcze same w sobie, o uniwersalnej przydatności, gdyż wykryte prawidłowości można odnieść do innego regionu, podobnego pod względem warunków świadczenia usług turystycznych. Do takich opracowań należą np. zadania badawcze:

- "Efektywność wykorzystania ośrodków wypoczynkowych na przykładzie wybranych ośrodków warszawskich zakładów pracy",
- "Warunki pozyskiwania siły roboczej dla turystyki w regionie o funkcji turystycznej /na przykładzie województwa suwalskiego/."

Tak więc, mimo że trzy bloki tematyczne proponowane do opracowania końcowej syntezy w 1980 r. nie obejmują wszystkich zadań badawczych wykonanych w latach 1976 i 1977 i wykonywanych w br., aplikacyjność powstałych opracowań i ich przydatność poznawcza do prac resortu i podległych mu jednostek jest niewątpliwa; wzbogacają one znacznie wiedzę o mechanizmach funkcjonowania gospodarki turystycznej.

Wytypowanie dalszych prac badawczych w planach na lata 1979 i 1980 będzie w znacznej mierze zależeć od tego, jak brzmieć będą preferowane tematy, aby można je było zakończyć spójną syntezą w roku 1980, oraz od tego, jakiej treści i ujęć metodycznych opracowań żądać będzie od Instytutu Turystyki resort.

Ponadto zadania badawcze zawierające bogaty materiał poznawczy, ale nie włączone do tematów syntezy końcowej, mogą być wy-

korzystane zarówno przez resort na potrzeby bieżącej polityki, jak przez urzędy i instytucje pozaresortowe, poszukujące materiałów w celu podejmowania decyzji we własnym zakresie. Do takich instytucji należą np. wojewódzkie komisje planowania i wojewódzkie biura planowania przestrzennego.

doc.dr inż. Lech A. Dębski

RESORTOWY PROBLEM
NAUKOWO-BADAWCZY 110

ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE
ORAZ KIERUNKI I METODY JEGO REALIZACJI

W poprzednim pięcioletnim planie badań naukowych Instytutu Turystyki omawiana problematyka była realizowana w dwu grupach problemowych:

- zagospodarowania turystycznego wraz z geografią.
turystyczną,
- budownictwa turystycznego.

Kontynuacją poprzedniego układu badań jest obecnie zintegrowana problematyka zagospodarowania turystycznego, którą można podzielić na trzy podproblemy:

- geografii turystycznej,
- zagospodarowania turystycznego,
- budownictwa turystycznego.

Z prac realizowanych w ramach tak rozumianego problemu - tematy 110-01, 110-02 oraz częściowo 110-05 można zaszeregować do podproblemu geografii turystycznej, tematy 110-03, 110-04 /niekontynuowany/ oraz częściowo 110-05 do zagospodarowania turystycznego, a 110-06, 110-07 oraz częściowo 110-03 do budownictwa turystycznego^{1/}.

^{1/} Zestaw tematów grupy problemowej 110 w pełnym brzmieniu podano w załączniku.

FUNKCJONOWANIE GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ

Gdzie, w jakim środowisku geograficznym?	Jaka jest jej materialna baza /obiekty i urządzenia turystyczne/	Jakimi dysponuje zasobami siły roboczej?	Co produkuje? /jakie świadczy usługi i na jakim poziomie?/	Kto zarządza i inicjuje procesy świadczenia usług?	Z jakim skutkiem funkcjonuje?						
					Ogólnospołeczny	ekonomiczny	Ogólnogospodarczym				
					PPD	STAWOWE	SPRZĘT	NIENIA	PROSTE	I ZWROTNE	

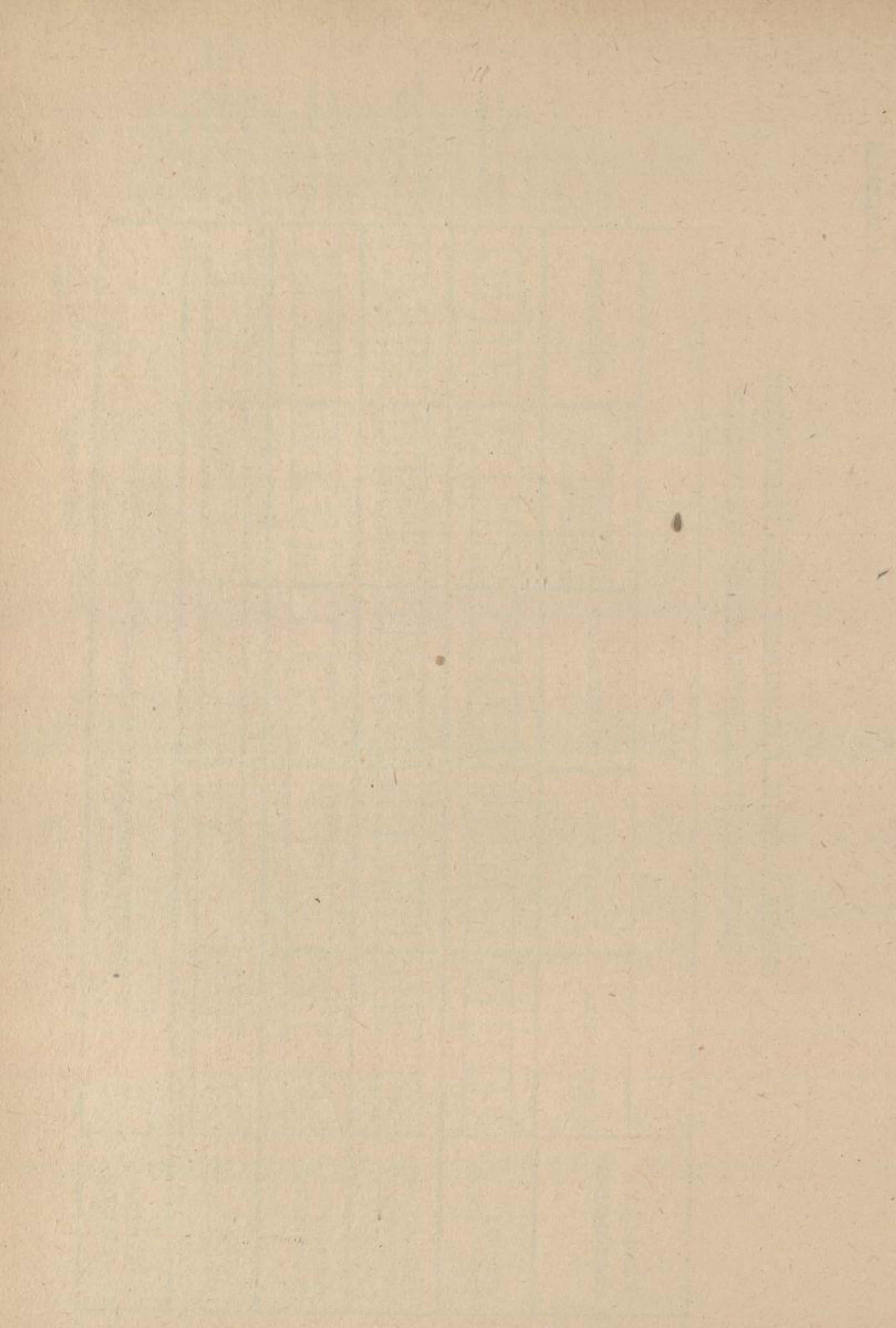
Opracował: M. STALSKI

BADANIA EKONOMIKI I ORGANIZACJI USŁUG TURYSTYCZNYCH
UJĘCIA BRANŻOWE - UJĘCIA ORGANIZACJI TERENOWEJ

JEDNOSTKI PRZESTRZENNE	B R A N Ż E					REKREACYJNA
	HOTELARSKA	ŻYWIENIOWA	TRANSPORTOWA	POŚREDNICTWO I FUNKCJE OR- GANIZATORSKIE		
OŚRODKI TURYSTYCZNE						analizy częś- kowe branż
MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNE						analizy częś- kowe branż
OBSZARY TURYSTYCZNE						analizy całoś- ciowe branż
REGIONY TURYSTYCZNE						analizy komple- ksowe elementó gospodarki tury- stycznej

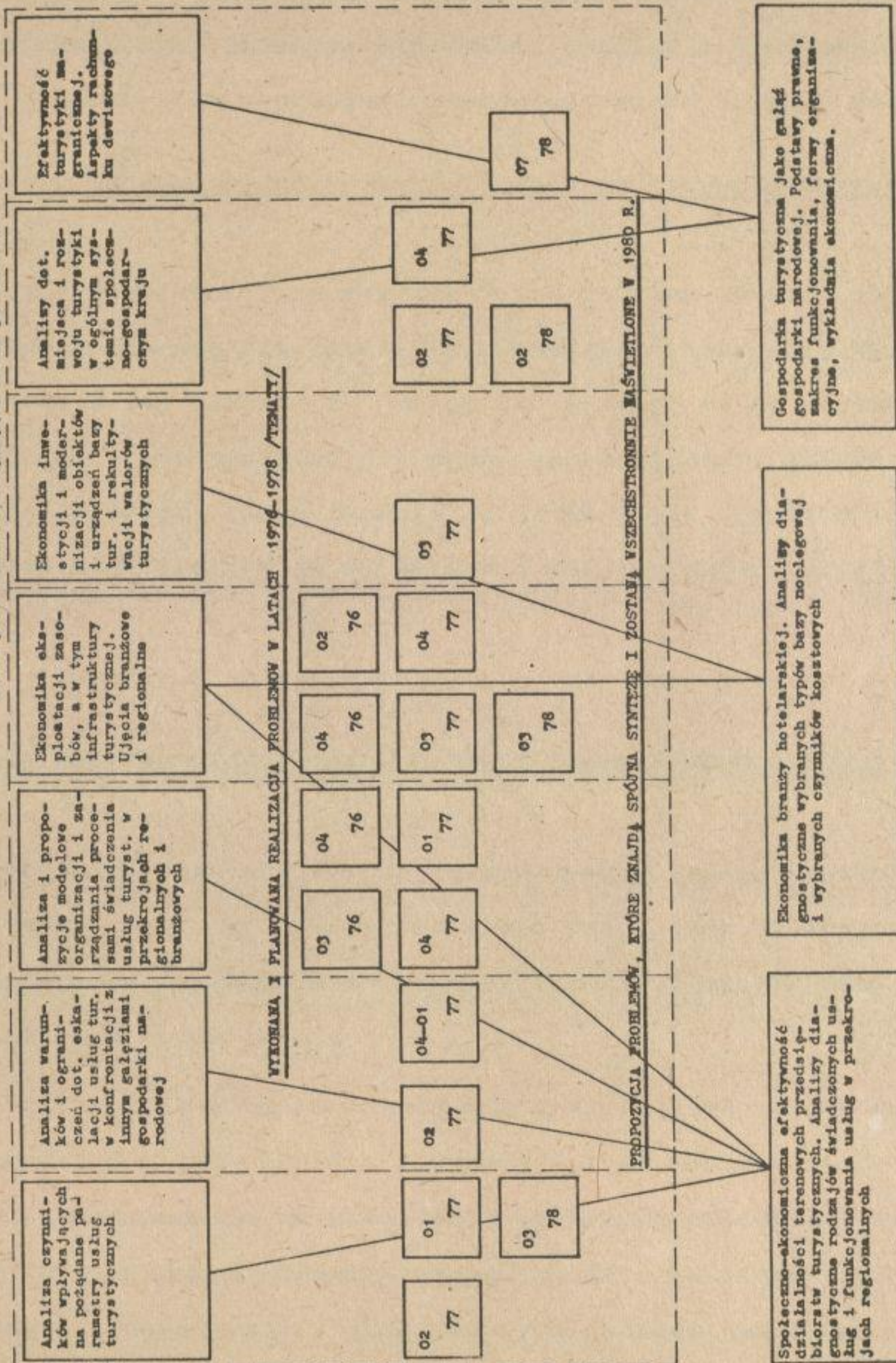
ANALIZA KOMPLEKSOWA GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ

Opracowali: M. STALSKI
J. PUSTOŁA

KIERUNKI I ZAKRESY PRAC BADAWCZYCH W LATACH 1976-1980, ZMIERZAJĄCYCH DO SPÓJNEJ SYNTETY W 1980 R.

Stale pola badawcze obejmujące okres po 1980 r.

UWAGA: - dla roku 1976 podano tylko te tematy, które przeszły na 1977 r.
- dla roku 1978 podano tematy nowe w stosunku do 1977 r.

Opracował: Michał STALSKI

Ponieważ wymienione tematy stanowią jedynie wybrane fragmenty ideowo pojmowanych badań problemowych, aby zorientować w całym układzie tych badań, przedstawiamy opisowo i graficznie /rys. nr 1/ schemat ideowy problemu zagospodarowania turystycznego.

1. Ideowy schemat badań w zakresie zagospodarowania turystycznego

Zagospodarowanie turystyczne to techniczny sposób adaptacji określonego terenu dla potrzeb recepcyjnych ruchu turystycznego. Wychodząc z tej definicji^{2/} można stwierdzić, że na użytek zagospodarowania turystycznego potrzebne są szczegółowe informacje: z jednej strony o danym terenie, z drugiej zaś - o technicznych możliwościach realizacji określonych infrastruktur turystycznych.

Podział na trzy podproblemy - trzy kompleksy badań

Pierwszy kompleks badań obejmuje ocenę środowiska "naturalnego" oraz środowiska antropogenicznego a w jej wyniku określenie walorów turystycznych. Aby te walory zachowały się w stanie nie-naruszonym, przy określonym natężeniu ruchu turystycznego, bada się i określa /względnie dokładnie/ dopuszczalną chłonność poszczególnych typów terenu.

Drugi kompleks badań uwzględnia wyniki pierwszego w zakresie chłonności i w połączeniu z propozycjami elementów infrastruktury turystycznej pozwala na określenie pożądanej pojemności turystycznej analizowanych urbanistycznych układów powierzchniowych lub pożądanej przepustowości analizowanych układów punktowych i liniowych. Uzyskanie dodatkowych informacji spoza rozpatrywanej

^{2/} Ustalonej przez Komisję Planowania Gospodarczego przy Radzie Ministrów.

grupy problemowej, w zakresie przewidywanego natężenia, układu przestrzennego i struktury rodzajowej ruchu turystycznego oraz polityki inwestycyjnej w skali gospodarki narodowej, zwłaszcza w dziedzinie turystyki - pozwala na zdefiniowanie zasad i normatywów urbanistycznych w skali kraju, stref geograficznych, regionów oraz miejscowości czasowych, krajoznawczych i pozaosiedleńczych terenów rekreacyjnych.

Trzeci kompleks badań pozwala bardziej szczegółowo niż drugi określić rodzajowo zespół urządzeń turystycznych - obiektów kubaturowych i budowli inżynierskich, które stanowią podstawowe elementy zagospodarowania turystycznego w skali zamierzenia inwestycyjnego.

Kompleksowa ocena terenu na potrzeby zagospodarowania turystycznego

Kompleksowa ocena terenu na potrzeby zagospodarowania turystycznego powinna pozwolić na zdefiniowanie wskaźników chłonności mierzonych liczbą uczestników ruchu turystycznego na jednostkę terenu nie zagospodarowanego.

A. Kompleksowa ocena środowiska "naturalnego"

Na kompleksową ocenę środowiska "naturalnego" składają się oceny cząstkowe, które można uzyskać analizując takie czynniki jak:

- warunki klimatyczne i mikroklimatyczne /temperatura powietrza roku, opady, natężenie i kierunki wiatru, wymiana powietrza, nasłonecznienie, długość zalegania pokrywy śnieżnej/,

- szata roślinna /grupy siedliskowe, zwartość kompleksów leśnych, gęstość poszycia/,
- rzeźba terenu /warunki morfometryczne, warunki geologiczne/,
- warunki wodne /udział powierzchni wodnej w powierzchni rozpatrywanego terenu ogółem, dostępność wód powierzchniowych, czystość wód, dostępność linii brzegowej, stopień pokrycia lustra wody roślinnością nawodną, występowanie wód gruntowych/,
- krajobraz "naturalny".

B. Kompleksowa ocena środowiska antropogenicznego

Na kompleksową ocenę środowiska antropogenicznego składają się oceny cząstkowe, które można uzyskać drogą analizy takich obiektów /czynników/ jak:

- zabytki,
- współczesne osiągnięcia kulturowe,
- budownictwo ludowe, folklor,
- miejsca martyrologii narodu polskiego oraz miejsca upamiętnione walką narodu polskiego o niepodległość,
- krajobraz kulturowy.

Zagospodarowanie turystyczne - próba wyznaczenia
krajowego układu osadnictwa turystycznego

Uwzględniając czynnik zwiększania lub zmniejszania chłonności, jakim jest proponowany sposób zagospodarowania, ustala się pojemność turystycznych ośrodków wypoczynkowych i przepustowość ośrodków krajoznawczych. W odniesieniu do terenów pozaosiedleńczych, gdzie dociera ruch turystyczny, określa się w zależności od

charakteru tego ruchu pojemność lub przepustowość. Efektem tego może być sprecozowanie maksymalnej dopuszczalnej liczby użytkowników danego terenu /turystów/.

Uwzględniając informacje w zakresie prognozy rozwoju ruchu turystycznego, jego struktury i dyspersji terytorialnej, oraz w zakresie tempa rozwoju frontu inwestycyjnego w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej, w tym turystycznej, i porównując je z poprzednio ustaloną pojemnością, można zaproponować sposób zagospodarowania kraju, inaczej - układ osadnictwa turystycznego w poszczególnych strefach geograficznych i regionach oraz przekrojach rodzajowych.

A. Badania osadnictwa wczasowego

Osadnictwo wczasowe jest osadnictwem z gruntu nowym, związanym w sposób integralny z miejscem wypoczynku.

Badaniom podlegają zatem jego:

- powiązania funkcjonalne i przestrzenne z osadnictwem tradycyjnym /związanym z miejscem pracy/,
- powiązania z miejscami zainteresowania /przyciągania/ ruchu turystycznego,
- powiązania z określonymi rodzajami /nurtami/ ruchu turystycznego.

Te badania pozwalają ustalić typologię osadnictwa wczasowego.

W odniesieniu do poszczególnych, wyodrębnionych jednostek układu sieciowego osadnictwa wczasowego, bardziej szczegółowym analizom podlegają:

- programy użytkowe,
- układy funkcjonalno-przestrzenne,

- metody realizacji /techniczne i organizacyjne/.

Analizy te powinny pozwolić na zaproponowanie normatywów urbanistycznych dla nowo kształtowanych ośrodków osadnictwa wczasowego.

B. Badania osadnictwa krajoznawczego

Osadnictwo krajoznawcze terytorialnie pokrywa się na ogół z tradycyjnym osadnictwem związanym z miejscem pracy. Badaniom podlegać tu zatem będą:

- programy i organizacja zwiedzania obiektów - przedmiotów zainteresowania turystycznego,
- programy użytkowe infrastruktury obsługi ruchu turystycznego,
- układy funkcjonalno-przestrzenne całych miejscowości krajoznawczych.

W sumie badania powinny pozwolić na określenie typologii miejscowości krajoznawczych i na zaproponowanie dostosowanych do typu i wielkości miejscowości normatywów wyposażenia w infrastrukturę turystyczną.

Ocena możliwości technicznego zagospodarowania
terenu - propozycje infrastruktury turystycznej
w układzie rodzajowym

Ocena ta powinna dać w wyniku propozycje modelowe rozwiązań infrastruktury w podziale na następujące podstawowe grupy rodzajowe:

- infrastrukturę związaną z zagospodarowaniem ośrodków wczasowych, tj. z gruntu nowego osadnictwa związanego z miejscem wypoczynku,

- infrastrukturę związaną z zagospodarowaniem ośrodków krajoznawczych, tj. ośrodków o funkcji turystycznej nakładającej się na funkcję tradycyjnego osadnictwa związanego z miejscem pracy,
- infrastrukturę związaną z terenami zielonymi pozaosiedleńczymi /pozbawionych bazy noclegowej/.

A. Infrastruktura ośrodków czasowych

Badania i studia w zakresie infrastruktury ośrodków czasowych obejmują następującą bazę rodzajową:

- obiekty hotelarskie takie jak: hotele czasowe /pensjonatowe/, domy wypoczynkowe,
- mieszkalne obiekty rekreacyjne /tzw. drugie domy lub drugie mieszkania / z dalszym podziałem na: willowce i apartamentowce, indywidualne domy rekreacyjne /podmiejskie, "rybackie", "góralskie"/,
- obiekty obozowiskowe /campingi, carawaningi, mariny/,
- obiekty infrastruktury komunikacyjnej: wyciągi i koleje turystyczne, szlaki i drogi turystyczne,
- urządzenia rekreacyjno-sportowe i rekreacyjno-rozrywkowe.

W wyrazie rzeczowym badania dotyczą: studiów nad konstrukcją i użytymi materiałami budowlanymi, wyposażeniem wbudowanym i ruchomym obiektów oraz nad ich układami funkcjonalnymi uwzględniającymi odpowiednią organizację pracy i zarządzanie w obiekcie.

B. Infrastruktura ośrodków krajoznawczych

Badania i studia w zakresie infrastruktury ośrodków krajoznawczych obejmują następującą bazę rodzajową:

- obiekty hotelarskie: hotele miejskie i kongresowe oraz domy wycieczkowe,
- motele i zajazdy przydrożne,
- obiekty schroniskowe,
- obiekty infrastruktury informacyjnej,
- obiekty rekreacyjno-sportowe i rekreacyjno-rozrywkowe.

W wyrazie rzeczowym badania dotyczą podobnie jak miało to miejsce w przypadku infrastruktury ośrodków czasowych: konstrukcji, materiałów budowlanych, wyposażenia wbudowanego i ruchomego oraz układów funkcjonalnych.

C. Infrastruktura terenów zielonych i szlaków turystycznych /terenów pozaosiedleńczych/

Infrastruktura terenów pozaosiedleńczych obejmuje głównie obiekty infrastruktury rekreacyjnej takie między innymi jak przykładowo:

- drogi i ścieżki spacerowe,
- drogi do jazdy rowerowej,
- tereny jazdy konnej,
- zwierzyńce i ścieżki dydaktyczne,
- zagospodarowane punkty widokowe,
- drogi dojazdowe i parkingi śródleśne,
- zagospodarowanie miejsca biwakowania,
- schroniska, zajazdy i motele.

Wymieniona wyżej infrastruktura podlega analizie w zakresie technologii wykonawstwa budowlanego, wyposażenia technicznego, wyposażenia ruchomego oraz układów funkcjonalnych. Te ostatnie, biorąc pod uwagę technologię wykonawstwa oraz wyposażenie, muszą ponadto uwzględniać - tak jak poprzednio - spoza grupy problemo-

wej uzyskiwane informacje w zakresie:

- organizacji i technologii pracy oraz
- upodobań i preferencji /zachowań/ gościa /turysty/.

2. Dotychczasowe wyniki badań w grupie problemowej

Jak wspomniano na wstępie, w grupie problemowej realizowano wg pierwotnych założeń 7 tematów, przy czym realizację jednego tematu 110.02 podjęto w trybie podzlecenia AWF w Poznaniu w II półroczu ubiegłego roku. Realizacji tematu 110.04 zaniechano /kontynuuje się badania w zmienionym zakresie i pod zmienionym tytułem w grupie problemowej 108/, temat 110,07 zakończono.

Wyniki badań w zakresie kompleksowej oceny środowiska
dla potrzeb zagospodarowania przestrzennego

Przedmiotem realizacji badań szczegółowych były jak dotąd czynniki składające się na ocenę środowiska "naturalnego" w strefie pojeziernej, przy zastosowaniu metody opisowej oraz metody punktowej.

A. Ocena warunków wodnych

Oceniając warunki wodne w strefie pojeziernej wyznaczono zlewnie, dla których obliczono jeziorność i średnią odległość od wody /metodą ekwidystant/. W ten sposób wydzielono kategorie obszarów:

- bardzo korzystnych: jeziorność powyżej 10%, odległość od wody 1 km,
- korzystnych: jeziorność 5 - 10%, odległość od wody 1 - 2 km,
- mało korzystnych: jeziorność 2 - 5%, odległość od wody 2 - 5 km.

Pozostałe tereny jako niekorzystne wyłączono z przedmiotu szczegółowego zainteresowania turystycznego.

Oceniając warunki wodne wybranych regionów strefy pojeziernej, dokonano oceny przydatności jezior dla celów turystyki i rekreacji na podstawie analiz: wielkości lustra wody, klasy czystości, rozwinięcia linii brzegowej oraz stopnia zarastania roślinnością wodną. W efekcie uzyskano jeziora zaszeregowane do 5 kategorii, z których trzy pierwsze mogą być przedmiotem szczególnego zainteresowania turystycznego. Dla wybranych mniejszych terenów dokonano dodatkowo oceny dostępności linii brzegowej jezior, biorąc pod uwagę: spadki w strefie brzegowej jezior, stopień zawilgocenia brzegów, stopień zwartości drzewostanów oraz występowanie roślinności wodnej. W efekcie wyodrębniono brzegi o czterech klasach dostępności, z których dwie pierwsze kategorie zakwalifikowano dla potrzeb zagospodarowania turystycznego.

B. Ocena szaty leśnej

Oceniając szatę leśną, wyodrębniono wstępnie zwarte kompleksy leśne o powierzchni powyżej 25 km^2 . Dla wybranych obszarów dokonano oceny, biorąc pod uwagę grupy siedliskowe i wiek drzewostanu. Dla potrzeb opracowań szczegółowych dokonywano analizy, wzbogacając ją o funkcje gospodarcze, podszyt, podrost i roślinność runa. W ten sposób w opracowaniach szczegółowych wyodrębniono 3 kategorie powierzchni leśnych pod kątem ich użytkowania przez ruch turystyczny.

C. Ocena rzeźby terenu

W ocenie rzeźby terenu brano pod uwagę zarówno atrakcyjność turystyczną jak i przydatność dla potrzeb zainwestowania tury-

stycznego. Za miarę atrakcyjności rzeźby przyjęto kryteria morfometryczne jak: analizy wysokości względnych, spadków terenu, intensywność urzeźbienia.

W ocenie przydatności rzeźby dla potrzeb zainwestowania jako kryterium oceny brano warunki głównie geologiczne, morfometryczne i topoklimatyczne.

W opracowaniach dla całej strefy wydzielono:

- sandry - obszary o bardzo korzystnych warunkach dla potrzeb użytkowania rekreacyjnego,
- wzgórza morenowe /morenę pagórkowatą/ - obszary mniej korzystne,
- równiny morenowe - najmniej korzystne.

Dla wybranych obszarów strefy pojeziernej dokonano podziału terenu na:

- wyższe poziomy sandrowe /b. korzystne/,
- strefy wzgórz i pagórków morenowych oraz rynny glacialne pow. 20 m /korzystne/,
- morenę denną płaską i falistą, niższe poziomy sandrowe, suche dna dolin i rynien glacialnych oraz zagłębień bezodpływowych o głębokości do 20 m /mniej korzystne/.

Dla obszarów wyodrębnionych dokonano analiz szczegółowych wzbogacających podane wyżej ilości parametrów do oceny.

D. Ocena warunków klimatycznych i mikroklimatycznych

Warunki klimatyczne dla strefy i mniejszych obszarów scharakteryzowano na podstawie danych ze stacji meteorologicznych. Ocenę warunków mikroklimatycznych dla określonych terenów przeanalizowano stosując metodę jakościową:

- ekspozycję dosłoneczną zboczy,
- pokrycie terenu,
- zaleganie wód gruntowych,
- możliwość wymiany powietrza.

Wyróżniono 4 grupy terenów, z których 3 przydatne są dla potrzeb turystycznych.

Próbie oceny kompleksowej podjęto przy zastosowaniu metody "oleatowej" /nakładanie na siebie map/. Typy terenu o zbliżonych cechach łączono w obszary o odpowiednich wartościach dla potrzeb zagospodarowania turystycznego.

Uzupełniając powyższe wyniki badań o analizy w zakresie odporności środowiska przyrodniczego na działanie użytkowania rekreacyjnego, zaproponowano wstępne wskaźniki chłonności dla zbiorników wodnych i ich stref brzegowych oraz terenów leśnych.

Wyniki badań w zakresie planowania przestrzennego zagospodarowania turystycznego

W bieżącym planie 5-letnim zakończono studia ogólne nad zasadami kształtowania sieci osadnictwa wczasowego, osadnictwa związanego z miejscem wypoczynku na obszarze całego kraju. Prace te, będące kontynuacją badań z poprzedniego planu wieloletniego, pozwoliły na ustalenie typologii osadnictwa wczasowego i na sprecyzowanie zasad, jakimi należy kierować się przy programowaniu i planowaniu przestrzennym infrastruktury wczasowej.

A. Turystyczne osadnictwo wczasowe

W zależności od położenia na terenie danej strefy geograficznej występują:

- w strefie nadmorskiej konurbacja wczasowa o układzie linearnym /ujęcie docelowe/, której ogniwami są ośrodki o funkcji wczasów stacjonarnych, o funkcji rekreacji ruchowej, ośrodki o funkcji uzdrowiskowej oraz ośrodki o funkcji rozrywkowej,
- w strefie pojeziernej, na obszarach mniejszych wyodrębnionych rejonów, układ dwustopniowy sieci osadnictwa turystycznego, składający się z ośrodków zaopatrzeniowo-rozrządowych /nakładających się na ogół na osadnictwo tradycyjne/ oraz przywodnych ośrodków wczasowych,
- w strefie niżu polskiego i wyżyn obiekty turystyczne o lokalizacji odosobnionej, które w niektórych przypadkach mogą doprowadzić w efekcie ich terytorialnego nagromadzenia do powstania pojedynczych ośrodków wczasowych /nad sztucznymi zbiornikami wodnymi i w większych lasach/, lecz które nie doprowadzą do powstania układów sieciowych osadnictwa wczasowego,
- w strefie gór i pogórzy, gdzie dojdzie do kompleksowego zagospodarowania strefy także /obok rolnictwa/ dla potrzeb turystycznych, powstanie trójstopniowa sieć osadnictwa wczasowego. Sieć tę utworzą ośrodki zaopatrzeniowo-rozrządowe, ośrodki wczasowe, zespoły urządzeń sportowo-rekreacyjnych /z towarzyszącą bazą gastronomiczno-noclegową/. Układ powyższy może w efekcie intensyfikacji budownictwa doprowadzić do powstania aglomeracji rozproszonej a dalej aglomeracji łańcuchowej /półzwartej/ i aglomeracji zwartej .

Pierwszymi podlegającymi bardziej szczegółowym badaniom były i są /badania jeszcze trwają/ ośrodki wczasowe strefy pojeziernej.

B. Ośrodki czasowe strefy pojeziernej

Szczegółowa analiza układów przestrzenno-programowych infrastruktury czasowej w strefach przywodnych jezior pozwoliła wyodrębnić następujące warianty:

- Wariant I - tradycyjny układ przestrzenny infrastruktury czasowej. Cechą wyróżniającą wymieniony układ spośród innych jest brak terenów ogólnodostępnych na styku akwenu z lądem. Ośrodek czasowy tworzą usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie brzegu jeziora kompleksy zabudowy czasowej pozostające najczęściej we władaniu poszczególnych gestorów. Układ ten nie może być zalecany, bowiem w przypadku krańcowym dojść może do całkowitej izolacji akwenu od terenów ogólnodostępnych. W układzie zainwestowania wyróżnić można następujące strefy:
- strefa akwenu z dalszym podziałem na obszar wód otwartych służących do uprawiania ruchowej rekreacji nawodnej oraz pas płytkich wód przybrzeżnych służących do kąpieli,
- strefa zieleni urządzonej w tym pas plaż piaszczystych i trawiastych służących rekreacji biernej oraz pas zieleni trawiastej z enklawami zieleni średniej i wysokiej, z urządzeniami do rekreacji ruchowej,
- strefa zabudowy czasowej, w tym pas zabudowy mieszkalnej oraz ogólnousługowej z zapleczem gospodarczym,
- strefa zieleni leśnej lub łęgowej nie objętej indywidualnym sposobem użytkowania, w tym: droga dojazdowa biegnąca do terenów użytkowania czasowego oraz obszar zieleni leśnej okalającej ośrodek.

- **Wariant II** - zmodernizowany układ przestrzenny przywodnej infrastruktury wczasowej. Od omówionego poprzednio różni się uwzględnieniem ogólnodostępnych terenów spacerowych, które rozdzielają tereny będące w użytkowaniu poszczególnych gestorów na część przywodną i część położoną w głębi lądu. Ogólnodostępna aleja spacerowa przebiega na ogół po terenie wyniesionym na zapleczu pasa zieleni trawiastej z enklawami zieleni średniej i wysokiej, oddzielając ją od strefy zabudowy wczasowej. Do alei spacerowej wyprowadzone są sięgacze od ogólnej drogi dojazdowej. Układ ten korzystniejszy jest od poprzedniego, ale i tak nie należy go preferować.
- **Wariant III** - zalecany układ przestrzenny przywodnej infrastruktury wczasowej. Od poprzednich różni się w sposób zasadniczy tym, że tereny ogólnodostępne okalają bezpośrednio akwen. Strefa brzegowa pozostaje w ogólnym użytkowaniu łącznie z terenami przyległymi służącymi rekreacji. Ogólnodostępny obszar przywodny kończy aleja spacerowa w zieleni okalająca akwen a przebiegająca na styku zieleni rekreacyjnej i zabudowy wczasowej.
- **Wariant IV** - proponowany przyszłościowy układ przywodnej infrastruktury wczasowej. Wariantu tego nie można określić jako strefowego. Infrastruktura przywodna komasowana jest w tym wariantcie w większe zespoły kąpieliskowe, które przeznaczone są do obsługi zarówno mieszkańców zespołów obiektów wczasowych sytuowanych gniazdowo w głębi lądu na terenach zielonych, jak również dla turystów korzystających z wypoczynku bez noclegu w danej miejscowości.

W każdym z wymienionych wariantów za ośrodek uważa się większy zespół "domów wczasowych" bez względu na sposób zabudowy.

Dla opisanych wyżej stref użytkowania opracowano maksymalne wskaźniki pojemności w m^2 /osobę. Ustalono ponadto dopuszczalne graniczne wielkości pojemności poszczególnych zespołów wczasowych i całych przywodnych ośrodków wczasowych.

C. Ośrodki wypoczynkowe wykorzystujące wody termalne

Szczegółowa analiza wiodących w skali światowej węgierskich ośrodków wypoczynkowo-uzdrowiskowych, wykorzystujących wody termalne w konfrontacji z warunkami krajowymi pozwoliła na sprecyzowanie rodzajów ośrodków mogących być przedmiotem realizacji w kraju. Wyodrębniono następujące ośrodki:

- ośrodek wielofunkcyjny /lecznictwo, rekonwalescencja, rehabilitacja, rekreacja bierna, profilaktyka, wypoczynek czynny, sport/,
- ośrodek uzdrowiskowy /występują wszystkie wymienione wyżej funkcje, przy czym wypoczynek czynny i sport może nie występować/,
- ośrodek leczniczo-sanatoryjny /występują jedynie funkcje lecznicze rekonwalescencji i rehabilitacji/,
- ośrodek wczasów rehabilitacyjnych /nie występuje lecznictwo, funkcja rehabilitacji i sportu może, lecz nie musi występować, pozostałe trzy funkcje są reprezentowane/,
- ośrodek wypoczynkowy /występują funkcje rekreacji biernej, wypoczynku czynnego, sportu; rehabilitacja może, lecz nie musi występować/,

- ośrodek wczasów stacjonarnych /występuje rekreacja bierna, profilaktyka, rehabilitacja; rekreacja czynna i sport mogą, lecz nie muszą występować/,
- ośrodek rekreacji cotygodniowej i oodziennej /występują funkcje rekreacji biernej, profilaktyki, wypoczynku czynnego i sportu/.

Poza badaniami natury ogólnej, opierającymi się na materiałach i spostrzeżeniach zagranicznych, opracowano modele:

- ośrodka wielofunkcyjnego /na przykładzie Koszut/,
- ośrodka wypoczynkowego /na przykładzie Zaniemyśla/,
- ośrodka wczasów stacjonarnych /na przykładzie Czeszewa/,
- ośrodka rekreacji cotygodniowej i codziennej /na przykładzie Polwicy/.

Rozwiązania modelowe obejmowały propozycje programowe; program rzeczowy, jakościowy i ilościowy /usług świadczonych w ośrodku/, propozycje w zakresie kształtowania układów funkcjonalnych, propozycje rozwiązań inżynierskich /gospodarki wodno-ściekowej, energetyczno-paliwowej, łączności/.

D. Miejscowości krajoznawcze

W oparciu o analizę miejscowości, które posiadają walory środowiska antropogenicznego oraz naturalnego stanowiącego przedmiot zainteresowania turystycznego w skali kraju, wyodrębniono:

- wielkie centra krajoznawcze /duże skupienia rozmaitych rodzajów walorów w miastach stanowiących ośrodki kulturalno-gospodarcze/ w ogólnej liczbie 10,
- ośrodki krajoznawcze /skupienie walorów w miastach/ w ogólnej liczbie 62,

- miejscowości z zespołami obiektów lub obiektami rozproszonymi w ogólnej liczbie 285,
- pojedyncze obiekty krajoznawcze.

Uwzględniając dotychczasowe klasyfikacje i oceny tych miejscowości oraz zmiany zaistniałe w stanie ich walorów i zagospodarowania - przeprowadzono nowelizację /weryfikację/ wcześniej dokonanej klasyfikacji wstępnej, stwierdzając, że największa koncentracja tych miejscowości występuje w południowej części kraju, a umiarkowane ich zagęszczenie w Polsce centralnej i wzdłuż Wisły.

Jako podstawę wyznaczania sposobów zagospodarowania przyjmuje się zasady /wytyczne/ jak:

- atrakcyjność turystyczna miejscowości,
- długość pobytu turystów,
- sposób zwiedzania miejscowości /związany m.in. z wielkością miejscowości/,
- położenie miejscowości wobec tras komunikacyjnych i szlaków turystycznych.

Mając na uwadze - z jednej strony - konieczność zachowania w sposobie zagospodarowania danej miejscowości jej optymalnej przepustowości, z drugiej zaś - potrzeby przyjęcia określonych potoków ruchu turystycznego - przeprowadzono analizę walorów krajoznawczych z punktu widzenia ich rangi, a występujący ruch turystyczny potraktowano jako symptom aktualnej atrakcyjności.

Wytyczne dotyczące zagospodarowania turystycznego miejscowości nawiążą zarówno do predyspozycji obiektywnych wartości krajoznawczych, polityki rozwoju ruchu turystycznego, jak i potrzeb turystycznych wyrażonych w odpowiednich elementach prze-

strzennego zagospodarowania.

Wyniki badań w zakresie budownictwa turystycznego

W ramach badań i studiów nad budownictwem turystycznym w kraju wykonano w latach 1976-77 szereg prac głównie w zakresie budownictwa campingów i ośrodków przywodnych strefy pojeziernej, bazujących na urządzeniach bazy lekkiej lub urządzeniach mobilnych. Podjęto i kontynuowano badania nad budownictwem sanitarnym, które towarzyszyć powinno infrastrukturze wozasowej w strefie pojeziernej.

A. Obiekty campingowe - bazy lekkiej i mobilnej

W zakresie obiektów bazy lekkiej i mobilnej dokonano pełnego przeglądu światowej literatury przedmiotu, dokonując podziału typologicznego rozwiązań ze wskazaniem rozwiązań preferowanych. Ustalono, że w zakresie bazy lekkiej obiekty mogą być realizowane w trzech typach rozwiązań architektonicznych:

- obiektów typu "bungalow",
- obiektów typu "chalet",
- obiektów typu "cabin".

W zakresie bazy mobilnej obiekty realizowane być mogą jako:

- obiekty o ograniczonej mobilności z dalszym podziałem na obiekty indywidualne i zespolone,
- obiekty kontenerowe z wysuwanymi częściami ruchomymi oraz bez części ruchomych,
- mobilne obiekty wypoczynkowe bez własnego napędu z dalszym podziałem na: naziemne i nawodne, obiekty wymagające określonych czynności adaptacyjnych na terenie lokaliza-

cji oraz naziemne i nawodne obiekty holowane,

- mobilne obiekty campingowe z własnym napędem z dalszym podziałem na samochody campingowe oraz łodzie i łodziopodobne obiekty typu jeziornego,
- sprzęt turystyczny, namioty zbiorowe i indywidualne.

Dla obiektów campingowych opracowano zasady kształtowania układów funkcjonalnych, preferowane wielkości, modele programów oraz techniczne sposoby zagospodarowania pojedynczego stanowiska biwakowania. Opracowano ponadto program rozwoju sieci campingowej do roku 1980 na obszarze kraju.

W zakresie budownictwa sanitarnego dokonano przeglądu światowej literatury dotyczącej rozwiązań stosowanych w budownictwie rekreacyjnym i obozowiskowym, wskazano rozwiązania preferowane, szczególnie przydatne w zagospodarowaniu ośrodków przywodnych.

Rozwiązaniami tymi są:

- toalety biologiczne typu "Biolo" i typu "Bio-flo",
- toalety chemiczne,
- toalety paczkujące,
- toalety gromadzące nieczystości w zbiornikach bezodpływowych.

Wyselekcjonowano ponadto urządzenia służące oczyszczaniu ścieków typu "Bioblok" precyzując, które z produkowanych aktualnie rozwiązań krajowych należałoby stosować na terenach wczasowych.

B. Obiekty przykomunikacyjne - zajazdy przydrożne i motele

Zebrano materiały obrazujące stan istniejący zagospodarowania tras komunikacyjnych w urządzenia obsługi turystycznej okre-

ślające nadto ich strukturę organizacyjną, rozwiązania architektoniczno-budowlane i techniczne oraz obrazujące wyniki działalności gospodarczo-ekonomicznej. Szczegółowiej rzecz ujmując - uzyskano sporo materiałów dotyczących ważniejszych systemów i struktur organizacyjnych obsługi ruchu turystycznego w urządzeniach typu moteli i zajazdów za granicą, przeprowadzono systematyzację tych materiałów i studia porównawcze. Dla pogłębienia zagadnienia cofnięto się w czasie, celem znalezienia pewnych analogii historycznych dotyczących sposobów podróżowania i obsługi podróżnych w minionych latach, a szczególnie dotyczących systemów organizacyjno-przestrzennych i urządzeń technicznych transportu na ziemiach polskich w dobie Oświecenia i w XIX w.

3. Propozycje dalszych badań

W zakresie problematyki oceny środowiska dla potrzeb zagospodarowania turystycznego - po sfinalizowaniu badań dla strefy pojeziernej, rozpoczęto badania dla strefy nadmorskiej, a przewiduje się podjęcie takich badań dla strefy górskiej. W ten sposób trzy najważniejsze strefy zainteresowania turystycznego uzyskają bogaty materiał oceny fizjograficznej, posilkowej normatywami użytkowania powierzchniowego.

W zakresie zagospodarowania turystycznego po zakończeniu badań nad siecią osadnictwa wczasowego w trzech podstawowych strefach nadmorskiej, górskiej i pojeziernej, zakończy się w najbliższych dwu latach badania uzupełniające ośrodków wczasowych nadjeziornych i nadmorskich oraz ośrodków bazujących na wykorzystaniu wód termalnych.

W zakresie ośrodków krajoznawczych po opracowaniu ich typologii, podjęciu studiów nad modelami zagospodarowania turystycznego wybranych reprezentatywnych jednostek doprowadzi się do opracowania układów modelowych wraz z propozycją normatywów typu urbanistycznego.

W zakresie budownictwa turystycznego po opracowaniu w latach poprzednich problematyki budownictwa hotelowego /w poprzednim planie badań wieloletnich/ oraz campingowego, prowadzi się aktualnie studia nad bazą motelową. Praca ta podobnie jak poprzednie sfinalizowana zostanie opracowaniem o charakterze normatywnym pomocnym do programowania i projektowania ww. obiektów.

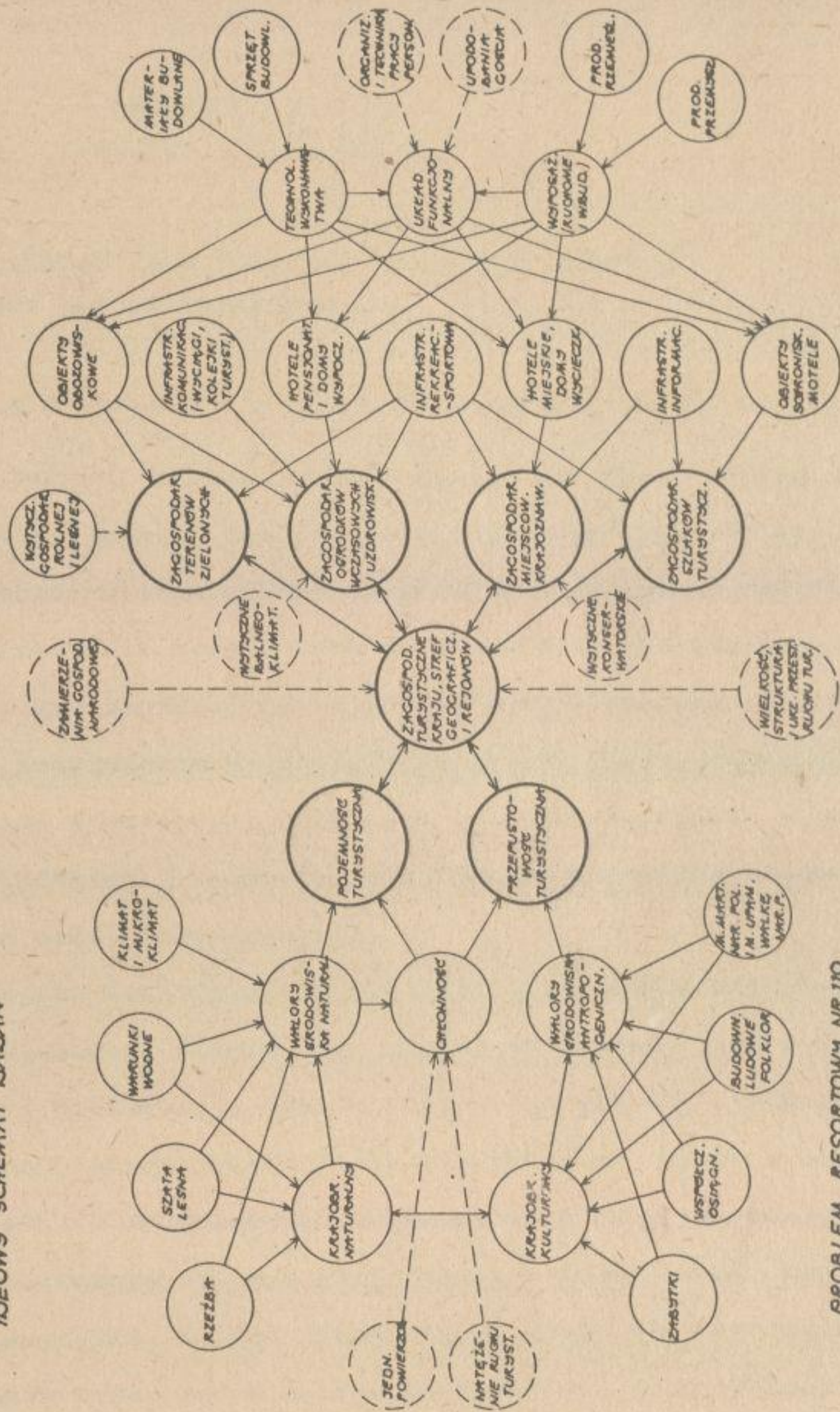
Podsumowując stwierdzić można, że do roku 1980 powinny zostać zbadane i sfinalizowane w postaci opracowań o charakterze normatywnym podstawowe segmenty sieci osadnictwa turystycznego oraz podstawowe elementy materialnej bazy turystycznej.

Kontynuację przedmiotowych badań, będących logiczną konsekwencją poprzednio prowadzonych prac, przewiduje się po roku 1980 /patrz ideowy schemat badań/.

Tematy w problemie resortowym 110

- 110-01 Podstawy fizjograficzne kształtowania infrastruktury turystycznej
- 110-02 Zasady ochrony przyrodniczych walorów turystycznych
- 110-03 Zasady lokalizacji i elementy kształtowania architektonicznego budownictwa wczasowego w strefie pojeziernej
- 110-04 Zagospodarowanie turystyczne strefy górskiej z uwzględnieniem terenów podlegających szczególnej ochronie
- 110-05 Zasady zagospodarowania turystycznego miejscowości krajoznawczych
- 110-06 Wymagania techniczno-ekonomiczne w zakresie programowania i projektowania moteli i zajazdów.
- 110-07 Wytyczne do programowania i projektowania obiektów oampingowych

IDEOWY SCHEMAT BADAŃ

PROBLEM RESORTOWY NR 110
ZAGOSPODAROWANIE TURYST. ORAZ KIERUNKI
I METODY JEGO REALIZACJI

OPRAC.: LEON A. DEBSKI

doc. dr Krystyna Pauzewicz

RESORTOWY PROBLEM
NAUKOWO - BADAWCZY 111

KWALIFIKACJE KADR TURYSTYCZNYCH ORAZ KIERUNKI
I METODY ICH DOSKONALENIA

P r z e d m i o t e m badań w problemie 111 są kwalifikacje kadr w turystyce. Pojęcie to obejmuje nie tylko poziom wykształcenia ogólnego i zawodowego rozumianego jako edukacyjne, ale i faktyczne umiejętności wykonywania konkretnych zadań w turystyce oraz cały zespół cech osobowości i psychofizycznych właściwości pracowników, wpływający na zachowanie się jednostki, reagowanie emocjonalne w stosunku do innych ludzi, rozumienie i wybór celów i wartości, oraz twórcze przekształcanie stosunków międzyludzkich i wytwarzanie właściwej atmosfery podczas wykonywania usług turystycznych.

Tak pojęte kwalifikacje kadr /w ujęciu cech pozytywnych lub przeciwwskazań/ determinuje zakreszenie szerokiego wachlarza problematyki badawczej i analiz wielu uwarunkowań, wynikających ze społecznego zapotrzebowania na kwalifikowane kadry w różnych organizacjach i instytucjach turystycznych oraz osiągniętych efektów dotychczasowego systemu kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby turystyki, a także faktycznych możliwości realizacji różnych zadań przez kadry zatrudnione obecnie w tej dziedzinie gospodarczej, ich psychospołecznych oczekiwań oraz intelektual-

nego rozwoju.

Podstawowym c e l e m badań w tym problemie jest wskazanie kierunków i optymalnych modeli kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce oraz przedstawienie możliwości doskonalenia naszego systemu edukacji kadr dla turystyki w powiązaniu z perspektywicznym modelem rozwoju społeczno-gospodarczego turystyki do roku 2000 i planowanymi zmianami organizacyjnymi, ekonomicznymi turystyki oraz jej infrastruktury.

Teoriopoznawczym celem jest dokonanie próby określenia teoretycznych podstaw badań nad kwalifikacjami kadr turystycznych, efektami ich kształcenia i doskonalenia oraz nad modelami różnych systemów kształcenia dla turystyki.

W myśl zatwierdzonych w 1976 r. założeń Resortowej Komisji Nauki GKKFiT praca nad realizacją tego problemu w latach 1976-1980 powinna być skoncentrowana na:

- a/ określeniu przesłanek dających podstawę ustalenia ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na kwalifikowane kadry w turystyce,
- b/ opracowaniu kryteriów i sposobów określania specyficznych kwalifikacji kadr w turystyce,
- c/ ustaleniu stanu kwalifikacji kadr zatrudnionych w jednostkach podległych i nadzorowanych przez GKKFiT i określeniu trendów ich zmian,
- d/ analizie pedagogicznych i ekonomicznych efektów dotychczasowego systemu kształcenia i doskonalenia kadr turystycznych w PRL,

1. Modelowy projekt badań

Modelowy schemat problemu resortowego III nad kwalifikacjami kadr turystycznych oraz kierunkami i metodami ich doskonalenia przedstawia rys. 1.

Projekt przewiduje cztery podstawowe pola badawcze. Określone są one jako badania nad:

- 1/ wzorcami kwalifikacyjnymi w turystyce i procesami profesjonalizacji zawodów w PRL i w innych krajach,
- 2/ stanem zatrudnienia i wykorzystania kwalifikacji kadr w różnych latach: 1973, 1975, 1977 i n.,
- 3/ sposobami nabywania kwalifikacji i uprawnień do pracy w turystyce w PRL i w innych krajach oraz
- 4/ efektami procesu kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby turystyki w PRL z uwzględnieniem losów absolwentów szkół turystycznych i kursów z różnych lat nauki, procesu ich zatrudnienia i adaptacji oraz przydatności do pracy w turystyce.

Celem rozważań w pierwszej grupie badawczej jest znalezienie odpowiedzi na następujące pytania:

- a/ Jakie kwalifikacje /w szerokim tego słowa znaczeniu/ potrzebne są osobom pracującym obecnie w turystyce ?
- b/ W jakim stosunku systemy edukacyjne w Polsce pozostają do potrzeb kwalifikacyjnych turystyki ?
- c/ Jak trzeba te kwalifikacje zróżnicować w zależności od:
 - specyficznych cech zinstytucjonalizowanej działalności turystycznej,

- psycho-somatycznych i kulturowych potrzeb turystów /młodzieży, ludzi o różnych zawodach, w wieku emerytalnym/
 - subkultury regionu turystycznego, w którym uprawiana jest turystyka,
 - zadań instytucjonalnych poszczególnych organizacji turystycznych,
 - stopnia profesjonalizacji sprawowanych funkcji w turystyce,
 - innych determinant społecznych /postępu organizacyjno-technicznego, zmian aktów normatywnych itp/.
- d/ W jaki sposób rozwój ruchu turystycznego i realizacja jego funkcji społeczno-gospodarczej oraz procesy profesjonalizacji czynności organizacyjnych i usługowych w turystyce wpływają na określenie zapotrzebowania ilościowego i jakościowego na kwalifikowane kadry ?

W wyniku tych badań przewiduje się:

- a/ opracowanie dotychczasowych wzorców kwalifikacyjnych w turystyce w Polsce i ich porównanie z tego rodzaju wzorami w innych krajach,
- b/ ustalenie programów kwalifikacyjnych pełnienia różnych funkcji w turystyce,
- c/ dokonanie analiz czynników wpływających na funkcjonowanie regionalno - czasowe zmiany tych kwalifikacji,
- d/ określenie trendów profesjonalizacji kadr w turystyce,
- e/ zaprojektowanie potrzebnych struktur kwalifikacyjnych w turystyce,

f/ wysunięcie wniosków dotyczących:

- perspektywicznych modeli kwalifikacyjnych,
- metod /ew. technik/ badań i oceniania kwalifikacji kadr w turystyce.

W drugiej grupie badawczej prace skoncentrowane są nad diagnostycznymi analizami dotyczącymi stanu zatrudnienia i wykorzystania kwalifikacji osób pracujących w turystyce w różnych latach /1973, 1975 i 1977 i ew. dalszych/.

W przeprowadzanych analizach pragniemy odpowiedzieć zwłaszcza na następujące pytania:

- a/ Jak kształtują się edukacyjne struktury kwalifikacyjne na różnych stanowiskach pracy w turystyce w poszczególnych organizacjach i instytucjach turystycznych oraz w poszczególnych województwach ?
- b/ W jakim stopniu występuje zgodność posiadanych kwalifikacji z wymogami ustalonymi dla różnych stanowisk pracy w turystyce ?
- c/ Jakie różnice występują między kwalifikacjami kadr zatrudnionych profesjonalnie w turystyce a kadrą społeczną wykonującą podobną pracę w tej dziedzinie działalności ?
- d/ Jakie trendy zmian tych kwalifikacji można zauważyć w badanych latach ?

W wyniku badań opracowane zostaną:

- a/ diagnostyczne analizy stanu zatrudnienia i wykorzystania kwalifikacji kadr zatrudnionych w resorcie GKKFiT, poza tym resortem, w poszczególnych organizacjach i instytucjach

turystycznych w ujęciu makroregionów i województw /stan na 30.X.1973, na 30.VI.1975, na 30.X.77 i ew. dalsze lata/,

- b/ porównania edukacyjnych struktur kwalifikacyjnych kadr zatrudnionych w turystyce /w różnych instytucjach organizacyjnych, w makroregionach ew. województwach/, na stanowiskach pracy typowych dla wykonywania podstawowych zadań i funkcji w turystyce,
- c/ trendy zmian kwalifikacji i potrzeby w zakresie uzupełnienia tych kwalifikacji.

Trzecia grupa zagadnień ma charakter studiów analityczno-porównawczych. Najważniejszym celem jest wykazanie:

- a/ Jakie formy i sposoby przygotowania kadr do pracy w turystyce istnieją w systemie szkolnym i pozaszkolnym /zwłaszcza kadr specjalistycznych/ w Polsce i innych krajach i jakie warunki wpływają na zróżnicowanie sposobów przygotowywania do pracy w turystyce ?
- b/ Jakie czynniki determinują formy i sposoby nadawania /uzyskiwania/ uprawnień do pracy w turystyce ?
- c/ W jakim stopniu kwalifikacje i uprawnienia nabywane przez kadrę społeczną są ekwiwalentne w stosunku do kwalifikacji kadr profesjonalnych sprawujących podobne funkcje w turystyce ?
- d/ Jakie są podobieństwa i rozbieżności między zakresem wiedzy i umiejętności nabywanych w szkołach średnich, policealnych i wyższych o kierunku /specjalności/ turystycznym a kwalifi-

kacjami zdobywanymi na kursach i w ramach szkolenia wewnątrzzakładowego w różnych instytucjach i organizacjach turystycznych ?

e/ W jakim kierunku należałoby zmodyfikować metody i warunki realizacji różnych programów kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce, aby osiągnąć lepsze wyniki ?

Analiza tych zagadnień w PRL jak i w krajach, w których turystyka odgrywa dużą rolę w gospodarce, umożliwi nam przedstawienie:

- a/ studium porównawczego sposobów nabywania kwalifikacji i uprawnień do sprawowania różnych funkcji w turystyce w kraju i za granicą, w systemie szkolnym i pozaszkolnym oraz
- b/ wniosków dotyczących modyfikacji systemu kształcenia i doskonalenia kadr dla turystyki.

Czwarta grupa tematyczna, obejmująca efekty procesu kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby turystyki w Polsce, ma charakter szerokich badań empirycznych.

Przedmiotem badań są losy absolwentów /szkół turystycznych i kursów przygotowujących do pełnienia niektórych funkcji w turystyce/, procesy zatrudniania i adaptacji tych kadr oraz ich przydatność w zawodzie, a zwłaszcza na stanowiskach pracy typowych dla działalności turystycznej.

W badaniach tych pragniemy odpowiedzieć na następujące pytania:

- a/ Ilu absolwentów przygotowywanych specjalnie do pracy w turystyce pracuje w wyuczonej specjalności i jakie są przy-

czynny niepodejmowania przez nich pracy w tej dziedzinie /w całej Polsce, w poszczególnych województwach, w terenie, na którym znajdują się ośrodki kształcenia turystycznego/?

- b/ Na jakich stanowiskach pracy zatrudniani są absolwenci szkół turystycznych i jakie są możliwości ich awansu ?
- c/ Jak przebiega proces adaptacji absolwentów w przedsiębiorstwach i organizacjach turystycznych ?
- d/ W jakim zakresie kwalifikacje nabyte w szkole /lub na kursach/ są zbieżne z kwalifikacjami potrzebnymi do wykonywania poszczególnych zadań i czynności w przedsiębiorstwach, jaka jest przydatność absolwentów do pracy w turystyce ?
- e/ Jakie czynniki determinują odpowiednie przygotowanie kadr dla turystyki ?
- f/ Jaka jest adekwatność istniejącej sieci szkół turystycznych do potrzeb kształcenia kadr w turystyce i jakie czynniki powinny być brane pod uwagę przy tworzeniu takiej sieci ?
- g/ W jakim zakresie należałoby zmodyfikować profile, treści kształcenia i doskonalenia, warunki pracy w szkole i w przedsiębiorstwach turystycznych /w czasie praktyk i stażów zawodowych/, aby osiągnąć lepsze efekty kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce ?

W wyniku przeprowadzonych badań opracowane zostaną:

- a/ diagnostyczne obrazy losów absolwentów kursów, studiów podyplomowych szkół turystycznych z kilku lat /1974, 1975, 1976 i ew. dalszych/ oraz zmiany i różnice w zakresie zatrudnienia ich w turystyce w poszczególnych latach na terenie różnych

województw w różnych instytucjach i organizacjach turystycznych,

- b/ wnioski dotyczące efektów dotychczasowego systemu kształcenia i doskonalenia oraz przydatności różnych form kształcenia kadr dla turystyki /zatrudnienie absolwentów, ich przydatność do wykonywania poszczególnych zadań, postawa w pracy podczas wykonywania usług turystycznych, etyka zawodowa, wpływ absolwentów na tworzenie się stosunków międzyludzkich itp/.
- c/ założenia do tworzenia sieci szkół dla turystyki,
- d/ projekty modyfikacji profilów kształcenia, treści, metod, organizacji praktyk w turystyce oraz doskonalenia warunków kształcenia kadr dla turystyki.

Wymagania zawodowe wynikające z aktualnych i perspektywicznych potrzeb w turystyce oraz ogólne założenia zmodernizowanego systemu oświaty /po reformie powszechnej szkoły średniej/ mogą być punktem wyjścia do opracowania projektu kierunków i metod doskonalenia systemu kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce.

Prognozy zapotrzebowania będą wynikały z opracowanych struktur kwalifikacyjnych w turystyce i z prognoz rozwoju poszczególnych rodzajów turystyki w Polsce.

W wyniku realizacji podanych kierunków badań spodziewamy się, że będzie można opracować projekt kierunków i metod doskonalenia procesu kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce w PRL.

2. Prace zrealizowane do 31 grudnia 1977 r.

Dotychczasowe prace badawcze prowadzoną w ramach trzech zespołów tematycznych pt.:

- 1/ analiza stanu kwalifikacji kadr w turystyce i ich funkcjonowanie w środowisku /symbol 01/,
- 2/ pedagogiczne i ekonomiczne efekty dotychczasowego systemu kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce /symbol 02/,
- 3/ kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby turystyki w kraju i za granicą /symbol 03/.

Zadania badawcze realizowane w tych tematach często poruszały problematykę skupioną wokół różnych pól badawczych. Wyniki przedstawiały wspólny materiał niezbędny tak do tworzenia wzorców kwalifikacyjnych w turystyce, procesów profesjonalizacji różnych funkcji w turystyce, jak i do określenia stanu zatrudnienia, sposobów nabywania kwalifikacji i efektów procesu kształcenia lub podnoszenia kwalifikacji kadr.

Do grudnia 1977 r. w zakresie pierwszej grupy zagadnień /podanych na rys.1/ opracowane zostały teoretyczne podstawy badań nad kwalifikacjami kadr w turystyce i rozpoczęto badania podstawowe nad analizą czynności i kwalifikacji pracowników na typowych stanowiskach pracy w obsłudze ruchu turystycznego. Badaniami objęto przede wszystkim pracowników, którzy bezpośrednio zajmują się obsługą turystów, a więc organizatorów usług turystycznych, recepcjonistów, referentów, rzeczoznawców, instruktorów i inspektorów

ds. imprez turystycznych, informatorów, kasjerów walutowych /dewizowych/, kontrolerów eksploatacji usług turystycznych oraz pilotów, przewodników i organizatorów wycieczek, przewodników turystyki i rekreacji w zakładach pracy itp.

Do badań nad analizą czynności pracowników turystyki zastosowano cały zespół metod badawczych, a mianowicie:

- analizę dokumentacji i aktów normatywnych regulujących organizację pracy i zakres kompetencji tych pracowników,
- wywiady z osobami pełniącymi dane funkcje oraz z osobami nadzorującymi ich pracę / z bezpośrednimi kierownikami lub dyrektorami jednostek organizacyjnych/,
- obserwację uczestniczącą /badanie faktycznie wykonywanych zadań i czynności/,
- opinie uczestników poszczególnych imprez turystycznych /badanie potrzeb i zakresu ich zaspokajania przez zrealizowane usługi turystyczne/.

Badania te nie są jeszcze zakończone i w dalszym ciągu ich realizacja jest kontynuowana w 1978 r.

Już jednak na podstawie dotychczasowych wyników można zauważyć, że zadania i zakres czynności osób pracujących w turystyce nie są jednoznacznie określone przez różne instytucje i że jest duża rozbieżność między zadaniami faktycznie wykonywanymi przez te osoby a przepisami i aktami normatywnymi, regulującymi zakres obowiązków, oraz potrzebami turystów. Rozbieżności te powodują, że wiedza i umiejętności zdobywane w szkołach i na kursach specjalistycznych oraz w ramach szkolenia wewnątrzzakładowego nie są

adekwatne do wykonywanych potem usług turystycznych. Stąd też prawdopodobnie wynika mała przydatność pracowników do zawodu i przydzielonych im poszczególnych funkcji w turystyce.

Poważnym problemem w tej grupie zagadnień są również prace przygotowawcze związane z określeniem niezbędnego zasobu wiedzy i umiejętności oraz pożądanych cech psychofizycznych osób zatrudnionych na typowych stanowiskach pracy w turystyce. W pierwszym etapie zostaliśmy zobowiązani przez GKKFiT do zweryfikowania charakterystyk zawodowych na potrzeby średniego szkolnictwa turystyczno - hotelarskiego i prace te zostały zakończone. Obecnie kontynuowane są analizy dotyczące kwalifikacji niezbędnych do sprawowania różnych funkcji w turystyce na wybranych stanowiskach pracy.

Wyniki przeprowadzonych analiz empirycznych, uzupełnione celami perspektywicznymi, wynikającymi z postępu organizacyjno-technicznego, i planowanym rozwojem oświaty w kraju, będą mogły stanowić podstawę do opracowania profesjogramów kwalifikacyjnych w turystyce oraz do ustalenia wytycznych programowych dla różnych form i poziomów kształcenia. Mogą one również stanowić jeden z układów odniesienia przy określeniu pedagogicznych efektów kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce.

W drugiej grupie zagadnień /stan zatrudnienia i wykorzystania kwalifikacji kadr w turystyce/ wykonano 6 opracowań diagnostyczno-syntetycznych związanych ze stanem zatrudnienia i edukacyjnymi kwalifikacjami tych pracowników. Celem tych badań, prowadzonych metodą analizy statystycznej, jest przedstawienie stanu i wykorzystania kwalifikacji kadr w turystyce na różnych stanowiskach pracy w poszczególnych instytucjach, organizacjach turystycznych i województwach oraz prześledzenie zmian w tym zakresie w latach 1973 i 1975.

W raportach tych przedstawiono:

- stan i edukacyjne struktury kwalifikacyjne kadr w jednostkach podległych i nadzorowanych przez GKKFiT, w urzędach centralnych, związkach zawodowych oraz w FWP,
- liczby stanowisk pracy i stopień pokrycia potrzeb na kadry wykwalifikowane,
- zgodność wykształcenia z wykonywanymi funkcjami w zawodzie,
- zakres doksztalcania się pracowników w szkołach.

Obok ogólnych danych dla wszystkich pracowników zatrudnionych w turystyce w czasie badań zwrócono szczególną uwagę na stan i kwalifikacje kadr ze średnim wykształceniem oraz zajmujących stanowiska wymagające średniego wykształcenia turystyczno-hotelarskiego. Analiza taka została dokonana na podstawie materiałów zebranych specjalnie do tego celu przez GKKFiT i AWF w Warszawie. Raporty z tego zakresu obejmują dane dotyczące poziomu i kierunku wykształcenia pracowników zajmujących stanowiska pracy przewidziane dla absolwentów średnich szkół zawodowych, posiadane przez nich uprawnienia turystyczne, odbyte kursy i staże zawodowe, ocenę znajomości języków obcych, zgodność kwalifikacji z wymaganymi taryfikatorami itp. - w ujęciu poszczególnych województw, w różnych jednostkach organizacyjnych na określonych stanowiskach pracy.

Zebrane i opracowane materiały idiograficzne stanowią bardzo istotny zestaw informacji i są obecnie aktualnym /z 1975r/ układem odniesienia dla wielu analiz dokonywanych w problemie

111.

Pewnym elementem prognostycznym w tej grupie zagadnień są dane dotyczące zapotrzebowania do 1990 r. na kadry z wykształceniem turystycznym. Sporządziły je związki zawodowe, FWP i urzędy centralne /poza GKKFiT/. Dane te dotyczą kierowników obiektów wczasowo-hotelowo-sanatoryjnych, pracowników recepcji, referentów turystyki i organizatorów imprez turystycznych.

Analiza stanu kwalifikacji kadr w turystyce i poznanie rzeczywistego ich funkcjonowania oraz postulowanych wzorców ma za zadanie odzwierciedlić sytuacje związane z uwarunkowaniami personalno-instytucjonalnymi działalności kadr kwalifikowanych w turystyce, a jednocześnie może służyć do wypracowania kryteriów i metod wyodrębniania specyficznych kwalifikacji zawodowych, które umożliwiają realizację celów społeczno-wychowawczych i gospodarczych działalności turystycznej. Realizacja zamierzeń poznawczych ma służyć jednocześnie bieżącej polityce personalnej resortu w realizacji jego zadań wynikających z uchwał i zamierzeń Partii i Rządu.

Dlatego też przewiduje się systematyczną konfrontację wyników badań empirycznych z przyjmowanymi założeniami teoretycznymi oraz konieczność wielokrotnych analiz przeprowadzanych takimi samymi metodami w następnych latach.

W zakresie trzeciego pola badawczego /sposoby nabywania kwalifikacji i uprawnień do pracy w turystyce w PRL i w innych krajach/ - do końca 1977 r. zwrócono uwagę zwłaszcza na analizę form i kierunków kształcenia i doskonalenia kadr w różnych krajach europejskich, warunków kształcenia nowych kadr w średnich szkołach turystyczno-hotelarskich oraz na sposoby nadawania uprawnień do

wykonywania funkcji przewodnika, pilota i opiekuna młodzieżowych form turystyki.

Opracowania z zakresu pedagogiki porównawczej szkolnictwa hotelarsko-turystycznego mają na celu głównie przedstawienie współzależności między wzrostem i wielkością ruchu turystycznego a poziomem, na jakim kształci się i doskonalą kadry dla turystyki oraz przedstawienie różnych sposobów przygotowania kadr w zależności od form turystyki uprawianej w danym kraju. Wyniki te będą mogły stanowić układ odniesienia dla opracowywanych prognostycznych modeli kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby naszej turystyki tak krajowej jak i zagranicznej.

Badania warunków kształcenia kadr w średnich szkołach turystyczno-hotelarskich miały charakter diagnostycznych ekspertyz dokonanych dla GKKFiT i Ministerstwa Oświaty i Wychowania.

Oparto się na materiałach typu inwentaryzacyjnego, zebranych w czasie pobytu w tych placówkach kształcenia, wywiadach z dyrektorami i nauczycielami, obserwacji oraz ankietach przeprowadzonych wśród młodzieży ostatnich klas turystyczno-hotelarskich. Celem analizy było przedstawienie sieci punktów kształcenia techników hotelarzy i techników obsługi ruchu turystycznego, liczby kształconych uczniów w latach 1975 i 1976, absolwentów wykształconych w tych punktach /zebrano imienne listy z lat 1974, 1975 i 1976/ oraz scharakteryzowanie warunków kształcenia w poszczególnych szkołach, zwłaszcza bazy lokalowej, wyposażenia pracowni specjalistycznych w pomoce dydaktyczne, ogólnej sytuacji miejscowości, w których znajduje się punkt kształcenia kadr na potrzeby turystyki. Zebrano również uwagi dotyczące charakterystyk zawodo-

wych, planów i programów kształcenia, kwalifikacji pedagogów uczących przedmiotów turystycznych oraz informacje dotyczące możliwości zatrudnienia absolwentów tych szkół.

Przedstawione w listopadzie 1977 r. uwagi i wnioski, opracowane na podstawie tych badań, były przedmiotem dyskusji na grudniowym Kolegium GKKFiT.

Syntezę problematyki przedstawiono w formie artykułu w Biuletynie Informacyjnym IT. Obecnie zebrane informacje mogą stanowić również pewien materiał porównawczy do badań nad siecią szkół średnich i do analizy procesu kształcenia w tych placówkach.

W zakresie badań nad efektami kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr przygotowywanych dla turystyki /czwarta grupa badawcza/ opracowano teoretyczne założenia do tych badań oraz przeprowadzono badania nad losami absolwentów średnich szkół turystyczno-hotelarskich z lat 1974 i 1975 i ich przydatnością zawodową, nad adaptacją społeczno-zawodową absolwentów szkół wyższych, średnich i zasadniczych do pracy w turystyce. W pracach tych przedstawiono motywy wyboru zawodu, sprawy zatrudnienia absolwentów w turystyce, przydatność ich do pracy w wyuczonym zawodzie, kierunki doksztalcania i doskonalenia po ukończeniu szkoły, sprawy związane z adaptacją społeczno-zawodową absolwentów w turystyce, trudności w pracy, ich stabilność itp.

Ponieważ ocena przydatności absolwentów przygotowywanych do pracy w turystyce i ich adaptacja mają charakter badań diagnos-

tyczno-prognostycznych, w latach 1978 i 1979 zaplanowano kontynuowanie tych badań nie tylko w formie analiz empirycznych i diagnoz, ale i w formie uogólnień syntetyzujących zaobserwowane zjawiska. Wyniki te będą mogły stanowić przesłanki do modyfikacji kierunków, form, metod i treści kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce oraz do określania ogólnych zasad permanentnego podnoszenia kwalifikacji.

Ujawnione braki w kwalifikacjach /trudności absolwentów i opinie kierowników organizacji turystycznych/ już obecnie nasuwają zastrzeżenia co do zakresu profilów, sposobów i treści kształcenia i podnoszenia kwalifikacji. Jak stwierdzają absolwenci, nabyte przez nich kwalifikacje w szkołach turystyczno-hotelarskich nie są adekwatne do faktycznych potrzeb pracowników sprawujących konkretne funkcje w turystyce. Ponadto trudności znalezienia przez nich pracy w wyuczonym zawodzie nasuwają zastrzeżenia co do lokalizacji sieci tych szkół.

Ocena przydatności absolwentów średnich szkół, przygotowujących do pracy w turystyce i ich adaptacja, wykazanie przyczyn odpływu kadr specjalnie przygotowanych do tej pracy może nie tylko stanowić przyczynek do podjęcia odpowiednich decyzji związanych z określaniem polityki zatrudnienia absolwentów, ale również stanowić przesłanki modyfikacji sieci kierunków, form, metod i treści kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce.

W sumie do 31.XII.1977 r. w problemie resortowym III zrealizowano 3 podtematy i 22 zadania badawcze. Wśród tych opracowań 4 stanowiły założenia teoretyczno-metodyczne, 13 prac miało charak-

ter analiz empirycznych, 11 syntez monograficznych, 2 opracowania dawały uogólnienie syntezyjące a 4 zawierały wnioski prognostyczne.

3. Prace planowane na 1978 r.

W 1978 r. problematyka badań w problemie resortowym 111 będzie kontynuowana w czterech zespołach tematycznych:

- kwalifikacje kadr w turystyce a ich funkcjonowanie w środowisku,
- efekty szkolnego systemu przygotowania kadr do pracy w turystyce,
- kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr na potrzeby turystyki za granicą oraz
- adekwatność pozaszkolnego systemu podnoszenia kwalifikacji kadr w instytucjach turystycznych.

Zadania badawcze realizowane w tych grupach będą w dalszym ciągu tematami przekrojowymi.

W zakresie "wzorców kwalifikacyjnych w turystyce i procesów profesjonalizacji zawodów" /I grupa badawcza/ w dalszym ciągu badania będą przeprowadzane tylko na terenie Polski. W 1978 r. i na początku 1979 projektujemy opracowanie sześciu zadań badawczych na temat analizy czynności i potrzebnych kwalifikacji na typowych stanowiskach pracy w obsłudze ruchu turystycznego oraz w oparciu o te opracowania pragniemy przedstawić dwie syntezy - jedną związaną z procesem kształcenia się niektórych specjalności turystycznych i drugą na temat struktur kwalifikacyjnych w wybra-

nych instytucjach turystycznych.

W grupie diagnoz z zakresu stanu zatrudnienia i kwalifikacji kadr w turystyce /II grupa badawcza/ przewiduje się analizę stanu zatrudnienia i wykorzystania kadr na 31.X.1977 r. /według danych ze spisu kadrowego GUS/. Realizacja tego zadania badawczego umożliwi przeprowadzenie w następnych latach porównania stanu kwalifikacji pracowników zatrudnionych w turystyce w latach 1968 - 1977 i wykazanie ewentualnych trendów zmian.

W zakresie trzeciego pola badawczego w dalszym ciągu dokonywane będą analizy porównawcze różnych wzorców kształcenia kadr dla turystyki za granicą. Przewiduje się również 3 zadania badawcze dotyczące przedstawienia form i kierunków kształcenia i podnoszenia kwalifikacji oraz nadawania uprawnień do wykonywania różnych funkcji w turystyce w Polsce. Będą to badania typowo diagnostyczne wykazujące różne kierunki i formy kształcenia i nadawania uprawnień w turystyce. Na podstawie tych diagnoz będzie można opracować wnioski w sprawie modyfikacji pozaszkolnego systemu podnoszenia kwalifikacji kadr turystycznych w Polsce.

W zakresie badań nad efektami kształcenia /IV grupa badawcza/ przewiduje się 2 zadania badawcze związane z analizą losów absolwentów szkół średnich /z 1976 r./ i szkół wyższych./Kierunki — turystyka i rekreacja w AWF/.

W 1978 r. rozpoczęto opracowanie problemowych analiz przekrojowo-syntetycznych dających pewne wnioski prognostyczne. Do takich tematów należą: "Sieć średnich szkół przygotowujących do pracy w turystyce a warunki determinujące jej powstawanie" oraz

"Praktyki zawodowe a proces prawidłowego przygotowania kadr do pracy w turystyce".

W sumie w 1978 r. realizowanych będzie 17 zadań badawczych, z których 8 planuje się zakończyć w 1978 r., a pozostałych 9 będzie kontynuowanych w latach 1979 - 1980.

4. Prace badawcze przewidziane w latach 1979-1980 oraz
w dalszej perspektywie

Niezależnie od kontynuowanych prac badawczych rozpoczętych w 1978 r., w latach następnych przewiduje się kontynuację założeń modelowych przedstawionych w rozdziale 1 pt. "Modelowy projekt badań". W latach 1979-80 do najważniejszych prac będą należały badania wzorców kwalifikacyjnych w różnych krajach, analizy związane z funkcjonowaniem kwalifikacji kadr w środowisku / w różnych miejscowościach i subkulturach regionalnych/ oraz w porównaniu z potrzebami różnych grup turystów.

Drugą dużą grupę zagadnień będą stanowiły prace związane z analizą treści i metod kształcenia kadr na potrzeby turystyki oraz z kierunkami modyfikacji dotychczasowych profili kształcenia w szkołach przygotowujących kadry na potrzeby turystyki: w I etapie /do 1988 r./^w dotychczasowym systemie oświaty, a w II etapie /po roku 1988/ po dokonaniu reformy szkolnej w PRL w ramach nowego systemu.

Dokonana będzie również ocena przydatności różnych form i treści podnoszenia kwalifikacji kadr w turystyce oraz będzie przedstawiony projekt form i kierunków ustawicznego uzupełniania

kwalfikacji niezbędnych do sprawowania różnych funkcji w turystyce.

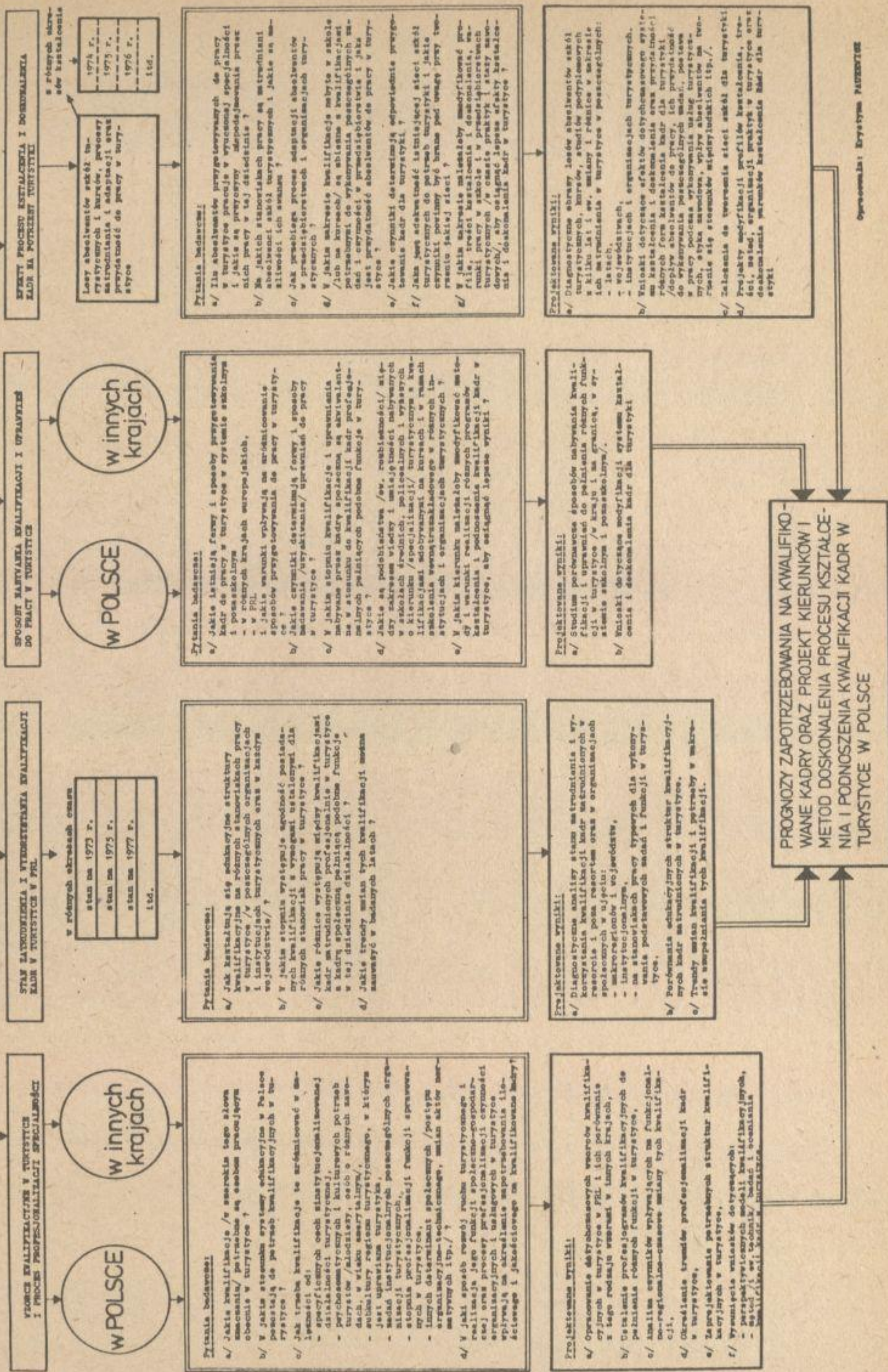
Cechą charakterystyczną tego etapu realizacji problemu III będą liczne uogólnienia syntetyzujące, wynikające z 3-4-letnich badań empirycznych, oraz propozycje prognostyczne.

Konfrontacja wymagań kwalifikacyjnych w kraju z wymaganiami i strukturami zatrudnienia w turystyce za granicą pozwoli niewątpliwie na dostrzeżenie pewnych współzależności /uwarunkowań/, na wysunięcie wniosków dotyczących modelu "pożądanych" struktur kwalifikacyjnych w Polsce i na ustalenie zasad prognozowania zapotrzebowania na kadry specjalistyczne w turystyce.

Badania nad kwalifikacjami kadr turystycznych oraz kierunkami i metodami ich doskonalenia, realizowane w latach 1976 - 1980 ujęte w problemie resortowym III, są pierwszymi badaniami z tego zakresu w Instytucie Turystyki. Tworzenie niemal od podstaw z tego zakresu badań warsztatu badawczego w IT, brak opracowań metodologicznych, kompletowanie i przyuczanie do tych badań nowych kadr naukowo-badawczych, konieczność zbierania od podstaw danych empirycznych i inne trudności powodują, że przedstawione pod koniec 1980 r. wyniki badań w tym problemie nie będą jeszcze w pełni zakończone. Wydaje się przeto, że problematyka badawcza musi być kontynuowana, zwłaszcza nad stanem zatrudnienia i wykorzystania kwalifikacji kadr w różnych przekrojach organizacyjnych i terytorialnych/organizacjach turystycznych i wojewódz-

twach, nad losami absolwentów szkół średnich i wyższych, kursów oraz studiów podyplomowych, nad przydatnością różnych form podnoszenia kwalifikacji kadr i doskonaleniem systemu kształcenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników zatrudnionych w turystyce.

KWALIFIKACJE KADR TURYSTYCZNYCH ORAZ KIERUNKI I METODY ICH DOSKONALENIA

CZĘŚĆ II

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI JEDNOSTEK
ORGANIZACYJNYCH INSTYTUTU TURYSTYKI

mgr Jerzy Wawrzyk

ORGANIZACJA I PLANOWANIE DZIAŁALNOŚCI
NAUKOWO-BADAWCZEJ W INSTYTUCIE TURYSTYKI

Sprawną realizacją prac naukowo-badawczych i ich odpowiedni poziom merytoryczny zależą od właściwego wykorzystania środków materialnych i osobowych, będących w dyspozycji jednostki naukowo-badawczej. Wynika stąd konieczność umiejętnego planowania i śledzenia stopnia i kierunków wykorzystania tych środków. Wymaga to prowadzenia w jednostkach naukowo-badawczych prac formalno-organizacyjnych, dzięki którym pracownicy naukowo-badawczy - zwłaszcza kierujący poszczególnymi odcinkami badań - mogą /w zakresie tych badań/ konfrontować potrzeby z realnymi możliwościami i uzyskiwanymi efektami. Stało się to szczególnie istotne po wprowadzeniu nowych zasad finansowania i rozliczania prac naukowo-badawczych na warunkach samowystarczalności finansowej jednostek badawczych.^{1/}

W Instytucie Turystyki ta grupa prac została skoncentrowana w Dziale Nauki, powołanym dnia 1.III.1977 r. /zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Instytutu Turystyki z dnia 14.II.1977 r./.

Regulamin organizacyjny Instytutu stanowi, że do zadań Działu Nauki należy m.in.... "koordynacja, planowanie i sprawozdawczość

1/ Zgodnie z Uchwałą Nr 289 Rady Ministrów z dnia 21.XII.1973r. w sprawie zasad finansowania prac badawczych i wdrożeniowych oraz gospodarki finansowej jednostek badawczych i szkół wyższych /Mon.Pol.Nr2 z 1974r. poz.9/oraz z zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 5.X.1974 r. w sprawie ogólnych warunków umów o prace badawcze i umów związanych z wdrażaniem wyników tych prac oraz zasad udzielania zleceń przez jednostki nadrzędne /Mon.Pol.Nr 18 poz. 100/

z działalności naukowo-badawczej Instytutu Turystyki"... a także ..."sporządzanie okresowej informacji o stanie realizacji planu pracy Instytutu Turystyki w układzie terytorialnym oraz o stanie realizacji badań resortowych w układzie problemowym"... Pełny zakres tych prac został praktycznie podjęty dopiero w IV kwartale 1977 r. Równolegle z pracami planistycznymi obejmującymi 1978 r. podsumowano dorobek Instytutu osiągnięty w ciągu dwóch lat istnienia bieżącej pięciolatki. Pozwoliło to ustalić, od strony formalno-organizacyjnej, aktualny stan realizacji resortowych problemów naukowo-badawczych. Na tym tle można było również określić zaangażowanie Instytutu Turystyki w wykonanie zadań, zlecanych przez pozaresortowe jednostki gospodarki społecznej, a wykonywanych przez pracowników Instytutu w ramach prac własnych, związanych z podnoszeniem kwalifikacji/np. doktoraty/ lub uzupełnianiem badań prowadzonych w problemach resortowych.

Proporcje ilościowe wynikające z tych materiałów pokazały pewne kierunki przegrupowywania sił i środków Instytutu Turystyki. W latach 1976 - 1977 wykorzystano łącznie 31,7% ogólnej puli dni pracy oraz 27,7% ogólnej puli nakładów finansowych, przewidzianych przez GKKFiT w planie 5-letnim na badania resortowe prowadzone w Instytucie Turystyki. Instytut nie dysponuje zatem potencjałem naukowo-badawczym zdolnym do realizacji w ciągu 5 lat przewidywanych środków¹ w stosunku do ustalonych limitów praktyka dokonała już pewnej korekty "w dół". W rezultacie zmieniła się również struktura tych limitów.

tabela 1

Struktura /w %/ nakładów na badania resortowe.

Resortowe problemy nauk.-badaw.	Plan 5-letni		1976		1977		1978
	praco- chłon.	kosz- ty	W y k o n a n i e				Plan
			praco- chłon.	koszty	praco- chłon.	koszty	praco- chłon.
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
108	34,5	31,3	42,9	44,3	40,2	44,4	31,3
109	29,3	28,7	20,6	18,3	22,0	22,4	24,7
110	27,4	31,2	26,1	26,7	26,3	20,4	27,6
111	8,8	8,8	10,4	10,7	11,5	12,8	16,4

W porównaniu z założeniami planu 5-letniego rośnie udział nakładów związanych z prowadzeniem badań w problemie 111, natomiast poniżej założeń kształtuje się zaangażowanie nakładów na badania w problemie 109. Ogólnie, udział badań resortowych w całym potencjale wykonawczym Instytutu Turystyki maleje.

tabela 2

Struktura nakładów /liczba dni pracy/ wg kierunków badań

Badania	1976	1977	1978
	W y k o n a n i e		Plan
Razem	100,0	100,0	100,0
Problemy resortowe	82,2	77,7	67,6
Zlecenia	15,6	19,8	25,5
Prace własne	2,2	2,5	6,9

Coraz większego znaczenia nabierają prace wykonywane na zlecenia pozaresortowych jednostek gospodarki uspołecznionej, a także prace własne. Świadczy to m.in. o umacnianiu organizacyjnym i finansowym Instytutu. Coraz mniej wykonuje się prace nie związanych z prowadzonymi aktualnie zadaniami badawczymi i obciążającymi koszty ogólne lub ogólnotechniczne. W 1976 r. jeden pracownik naukowo-badawczy przeciętnie poświęcał na bezpośrednią realizację prac naukowo-badawczych 207 dni /w problemach resortowych, zleceniach lub pracach własnych/, w 1977 r. analogiczny wskaźnik wyniósł 236 dni. Jest to m.in. skutek poprawy dyscypliny w planowaniu i realizacji prac naukowo-badawczych. W 1976 r. zakończono planowo tylko 12,4% ogólnej liczby zadań badawczych /w ramach problemów resortowych/, w 1977 r. wskaźnik ten wzrósł do 73,6%. W 1977 r. wydano - dostosowaną do systemu finansowania, instrukcję dotyczącą planowania działalności naukowo-badawczej na 1978 r. Dążąc do poprawienia informacji dla kierowników zespołów, rozpoczęto w 1978 r. wydawanie kwartalnej informacji o realizacji prac naukowo-badawczych, zawierającej aktualne zaangażowanie nakładów na realizację zadań.

Dotychczasowe przedsięwzięcia będą rozwijane i kontynuowane. W najbliższym czasie ukaże się wyczerpująca instrukcja o planowaniu, realizacji i rozliczeniu prac naukowo-badawczych w Instytucie Turystyki. Pozwoli ona usystematyzować dokumentację i usprawnić jej obieg. W Dziale Nauki zakończony zostanie tym samym podstawowy etap prac, w zakresie określonym przez regulamin organizacyjny.

mgr Maria Chmaj

EFEKTY EKONOMICZNEJ DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU TURYSTYKI

1. System finansowania działalności Instytutu i wykonanie wskaźników dyrektywnych w latach 1976-1977

Działalność Instytutu była finansowana w ciągu ostatnich dwóch lat z trzech źródeł:

- kredytu bankowego /niskoprocentowego/
- dotacji GKKFiT na działalność ogólnotechniczną oraz prace własne,
- wpływów ze sprzedaży prac naukowo-badawczych.

Zatwierdzony przez NBP we wniosku kredyt bankowy nie został przekroczony w żadnym kwartale 1976 r. i 1977 r. Dla przykładu podaje się wykorzystanie kredytu w 1977 r.

Kredyt przyznany		Kredyt wykorzystany
31.III.77	10.500	5.938
31.VI.77	10.500	5.921
30.IX.77	13.700	9.693
31.XII.77	16.700	3.766

Na dzień 31.XII.1977 r. wykorzystanie kredytu wynosi 3.766 tys.zł., na zatwierdzony we wniosku kredyt w wysokości 16.700 tys. Wyjaśnić należy, że na tak małe wykorzystanie kredytu na koniec roku zasadniczy wpływ miała realizacja należności

ze sprzedaży prac naukowo-badawczych, która prawie w całości nastąpiła w IV kwartale.

Przyznane przez GKFFiT /zatwierdzone w planie na 1977 r./ dotacje na działalność ogólnotechniczną i na prace własne w wysokości 5 mln. zł. nie zostały również przekroczone, co obrazuje niniejsze zestawienie:

Dotacje GKFFiT na działalność ogólnotechniczną i prace własne

	1976	1977
Prace własne /dot.prac doktorskich i habilitacyjnych/	317.271,24	368.689,40
Działalność ogólnotechniczna	4.105.960,16	4.201.861,69
Studium podyplomowe	439.496,77	-
	4.862.728,17	4.570.551,09

Wykonanie składników funduszu płac

/w tys.zł./

Treść	Limit	1976 wyko- nanie	%	Limit	1977 wyko- nanie	%
Osobowy fundusz płac	9035,8	9005	99,6	10000	9680	96,8
Bezosobowy fundusz płac	318,5	263,1	82,0	245	238	97,0
Fundusz honorariów	256,5	257,2	100,2	257	256	99,0
Fundusz na krajowe podróże służbowe	300.-	295,4	98,0	374	250	66,0
Inne wynagrodzenia	-	-	-	169	130	76,0

2. Koszty działalności Instytutu Turystyki

/w tys.zł./

Lp.	Treść	1976	1977
1.	Fundusz płac	2982	9497
2.	Wynagrodzenie pozapla- nowe	81	
3.	Krajowe podróże służbowe	295	250
4.	Ubezpieczenie i podatki	2838	2720
5.	Amortyzacja	202	142
6.	Usługi badawcze		
7.	Usługi transportowe	187	84
8.	Usługi remontowe	435	84
9.	Inne koszty materialne	1543	1343
10.	Inne koszty niematerial- ne	1324	1005
11.	Materiały i przedmioty nietrwałe	1058	850
12.	Energia	50	82
13.	Odpisy na fundusz	1708	1046
14.	Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych i pro- dukcji w toku	20	1608
		17723	18711

Koszty poniesione na poszczególne rodzaje działalności

/w tys.zł./

Lp.	Treść	1976	1977
1.	Problem 108	3.941	4.359
2.	Problem 109	2.563	2.397
3.	Problem 110	3.034	2.182
4.	Problem 111	765	1.312
5.	Prace własne	317	369
6.	Prace zlecone	151	422
	Razem	10.771	11.041
7.	Zlecenia jgu	2.125	2.003
8.	Dział ogólnotechniczny	4.106	4.202
9.	Rozliczenia międzyokresowe	721	-143 +1.698
	Ogółem	17.723	18.711

3. Sprzedaż

Wartość sprzedaży przedstawia się następująco:

/w tys.zł./

Lp.	Treść	1976	1977
	Ogółem prace naukowo-badawcze	9.402	16.497
	w tym w rozbiściu na		
1.	Problem 108	1.297	7.407
2.	Problem 109	2.366	2.182
3.	Problem 110	2.788	2.104
4.	Problem 111	521	1.738
5.	Zamówione	69	475
	Razem prace resortowe	7.041	13.906
6.	Zamówienia jgu	1.744	2.346
7.	Sprzedaż z 1975 r.	617	245
8.	Prace własne	317	368
9.	Dział ogólnotechn.	4.106	4.202
10.	Studium Podyplomowe	439	-
11.	Inne	19	-
	Ogółem	14.283	21.067

4. Uzyskane efekty ekonomiczne

/w tys.zł./

1976			1977		
plan zysku	wykonanie	%	plan zysku	wykona- nie	%
1800	1741	96,7	1877	1928	102,7%

Podział zysku

Z zysku roku 1976 została pokryta strata bilansowa za rok 1975 natomiast z zysku roku 1977 zwiększono:

- 1/ fundusz inwestycyjny o 964 tys.zł.,
- 2/ utworzono fundusz nagród z zysku 300 tys.zł.,
- 3/ utworzono fundusz rezerwowy 664 tys.zł.

Reasumując:

- 1/ po raz pierwszy wynik bilansowy Instytutu zamyka się taką kwotą zysku,
- 2/ powyższy wynik został osiągnięty przy następujących zmniejszeniach w stosunku do roku 1976:
 - zmniejszonym stanie zatrudnienia średniorocznie o 10 osób,
 - zmniejszonych wydatkach z bezosobowego funduszu płac i funduszu honorariów oraz środków na krajowe podróże służbowe.

mgr Andrzej Cosma

KONTAKTY ZAGRANICZNE INSTYTUTU W LATACH 1976-77

1. Ogólna charakterystyka kontaktów

Kontakty zagraniczne Instytutu - podobnie jak w każdej prawie resortowej placówce naukowo-badawczej w Polsce - to przede wszystkim:

- 1 - udział w zadaniach powierzonych stronie polskiej przez światowe względnie inne międzynarodowe organizacje specjalistyczne - na ogół afiliowane przy ONZ - którymi w tym przypadku są przede wszystkim: Światowa Organizacja Turystyki /WTO/, Europejska Komisja Gospodarcza ONZ, UNESCO, Międzynarodowe Stowarzyszenie Naukowych Ekspertów Turystyki /AIEST/,
- 2 - udział w zadaniach powierzanych stronie polskiej przez międzynarodową Organizację Specjalistyczną Krajów RWPG, którą w tym przypadku jest Konferencja Urzędów Turystyki Krajów Socjalistycznych oraz jej branżowe komisje,
- 3 - udział w innych wielostronnych programach badawczych, konferencjach, kongresach itp. spotkaniach specjalistycznych organizowanych przez inne międzynarodowe organizacje pozarządowe jak np.: Międzynarodowa Unia Geograficzna, Międzynarodowe Stowarzyszenie Urbanistów, Międzynarodowa Rada Ekonomiki Regionów,
- 4 - udział w dwustronnych programach współpracy z pokrewnymi ośrodkami naukowo-badawczymi przede wszystkim z krajów

RWPG - obejmujących wymianę doświadczeń, informacji i publikacji, planów pracy, stażystów oraz realizacji wspólnych prac naukowo-badawczych, sympozjów, konferencji naukowych i spotkań,

- 5 - udział w międzynarodowych przetargach oraz w pracach wykonywanych przez stronę polską na rzecz zlecniodawców zagranicznych, zwłaszcza z krajów rozwijających się,
- 6 - krótkoterminowe wyjazdy pracowników Instytutu w celach sondażowych lub szkoleniowych,
- 7 - wykłady i konsultacje pracowników Instytutu na rzecz ośrodków i specjalistów zagranicznych,
- 8 - spotkania krajowe z zagranicznymi specjalistami i przedstawicielami zagranicznych ośrodków naukowo-badawczych,
- 9 - współpraca zagraniczna Instytutu w dziedzinie wymiany publikacji i innych form informacji.

Spośród wyliczonych powyżej - wg hierarchii skali geograficznej - kontaktów zagranicznych Instytutu, najistotniejszymi ze względów politycznych jak też ze względu na praktyczne możliwości ich realizacji oraz statutowe obowiązki wobec resortu są zadania wynikające z udziału Polski w Konferencji Urzędów Turystyki Krajów Socjalistycznych, Światowej Organizacji Turystyki oraz z dwustronnych porozumień o współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi innych krajów RWPG.

2. Realizacja zadań

Oceniając wg wcześniej podanej kolejności skal geograficzno-przestrzennych - a nie wg powyższych priorytetów - należy

obiektywnie stwierdzić, że:

Ad.1. a/ W początkach 1976 r. Instytut - za pośrednictwem GKKFiT - uczestniczył w opiniowaniu wstępnego programu działalności badawczej WTO na lata 1976-80, w którego ostatecznej redakcji uwzględniona została większość uwag i propozycji strony polskiej, natomiast później już nie uczestniczył w ankietowych programach badawczych rozesłanych przez sekretariat tej organizacji do wszystkich krajów członkowskich.

b/ Bardzo efektywny natomiast i nadal procentujący dla strony polskiej był udział Instytutu - jako gospodarza i organizatora z ramienia GKKFiT - w XXVII Kongresie AIEST, który się odbył we wrześniu 1977r. w Warszawie, Zakopanem i Krakowie.

/Odpowiednie informacje zarówno o tym kongresie jak i o powyższej pracy dla WTO wydrukowane zostaną w wydawnictwach Instytutu Turystyki/.

Podczas XXVII Kongresu AIEST w Polsce Instytut nawiązał bezpośredni kontakt z uczestniczącym w tym spotkaniu przedstawicielem UNESCO, w wyniku czego w 1978 r. Instytut otrzymał od tej organizacji propozycję udziału w konkretnym programie badawczym.

Również w 1977 r. Instytut gościł dwukrotnie przedstawicieli Międzynarodowej Organizacji Pracy z siedzibą w Genewie, którzy za pośrednictwem GKKFiT zapoznali się z możliwością włączenia Instytutu do programów pomocy technicznej i dydaktycznej w dzie-

dzinie turystyki dla krajów rozwijających się.

Ad.2 Udział Instytutu w pracach, prowadzonych przez GKKFiT w ramach działalności Konferencji Urzędów Turystyki Krajów Socjalistycznych, dotyczył przede wszystkim:

- opracowania podstawowego raportu delegacji polskiej na XI plenarne posiedzenie tej konferencji, które miało miejsce w marcu 1976 r. w Hawanie, nt. : "Ochrona środowiska naturalnego w planowaniu rozwoju turystyki w krajach socjalistycznych na przykładzie Polski". Praca ta spotkała się z dużym zainteresowaniem i wysoką oceną uczestników tej konferencji, którzy zobowiązani zostali do opracowania podobnych materiałów dotyczących sytuacji w tej dziedzinie w ich krajach, a wnioski raportu polskiego wprowadzone zostały do ustaleń XI posiedzenia plenarnego Konferencji UTKS.
- Udział Instytutu w pracach poszczególnych komisji roboczych, działających przy Konferencji UTKS, dotyczył przede wszystkim Komisji Ekonomicznej oraz Komisji Rozwoju Technicznego.

Dla pierwszej z nich - prowadzonej przez WRL - Instytut wykonał szereg prac dotyczących ujednolicenia metod statystycznych zagranicznego ruchu turystycznego w krajach RWPG, rozpoczął serię prac dotyczących metod prognozowania tego ruchu /wszystko w ramach problemu resortowego nr 108/, a ponadto sam kierownik zespołu badawczego tego właśnie problemu uczestniczył we wszyst-

kich posiedzeniach roboczych tej Komisji /do 1977 r./

Również dla Komisji Ekonomicznej przy Konferencji UTKS Instytut opracował w tym okresie materiały strony polskiej, dotyczące koordynacji planów prac naukowo-badawczych w dziedzinie turystyki, prowadzonych w krajach RWPG, oraz materiały dotyczące metod waloryzacji turystycznej obszarów i problematyki wspólnych inwestycji krajów RWPG w dziedzinie turystyki zagranicznej.

Dla Komisji Rozwoju Technicznego - prowadzonej przez SRR - Instytut wykonał w tym okresie temat nr 10 z programu jej działalności zatytułowany : "Zasady rozwoju turystyki w dni wolne od pracy w krajach socjalistycznych" /zakończony w I kwartale 1978 r./, uczestniczył w przygotowaniu i opiniowaniu "Minimalnych kryteriów jednolitej klasyfikacji moteli i campingów", a przedstawiciel IT - będący stałym przedstawicielem strony polskiej w grupie roboczej ekspertów tej Komisji - uczestniczył aktywnie w kolejnych dwóch posiedzeniach tej Komisji.

W niewielkim stopniu Instytut uczestniczył również w opracowaniu i przygotowaniu przez stronę polską materiałów dla pozostałych dwóch komisji roboczych działających przy Konferencji UTKS, tj. Komisji Propagandy i Informacji oraz Komisji Stosunków Międzynarodowych, dotyczących głównie doświadczeń z wykorzystania materiałów Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz postanowień dotyczących turystyki, zawartych w

Akcje Końcowym KBWE.

/Oddzielny, szczegółowy raport na ten temat powierzono Instytutowi do wykonania w II półroczu 1978 r/.

Ad.3. Godny odnotowania jest udział pracowników Instytutu w międzynarodowych spotkaniach specjalistycznych, np. w lipcu 1976 r. w XXIII Kongresie Międzynarodowej Unii Geograficznej w Moskwie oraz w przedkongresowym Sympozjum nt. Geografii Turyzmu, w Dombaju /ZSRR/, uczestniczył pracownik IT.

W sierpniu tego samego roku odbył się VI Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Urbanistów /AIU ISOCARP/ w Helsinkach, poświęcony sprawom turystycznego zagospodarowania obszarów. W zaleceniach pokongresowych stowarzyszenia znalazły się również wnioski i uwagi przedstawiciela IT, który zapoznał uczestników imprezy z podstawowymi problemami turystycznego zagospodarowania Polski.

W tym samym okresie pracownicy Instytutu uczestniczyli w kilku innych międzynarodowych konferencjach naukowych jak np.:

- wrzesień 1977 - w Birmingham w Dorocznym Spotkaniu Brytyjskiego Towarzystwa dla Postępu Nauki, połączonym z obradami Grupy Roboczej Turystyki i Rekreacji Międzynarodowej Unii Geograficznej,
- wrzesień 1977 - we Frankfurcie n/Menem w Międzynarodowym Seminarium Europejskiego Stowarzyszenia Czasu Wolnego i Rekreacji /ELRA/ z siedzibą w Zurychu i Europejskiego Ośrodka dla Czasu Wolnego i Edukacji /ECLE/ w Pradze.

Oddzielnym tematem w tej grupie działań Instytutu na arenie międzynarodowej był jego udział pośredni w międzynarodowym programie badawczym nt.: "Społeczno-ekonomicznych skutków turystyki w Europie", prowadzonym przez Europejski Ośrodek Koordynacji, Badań i Dokumentacji w dziedzinie Nauk Społecznych z siedzibą w Wiedniu. Synteza wynikowa tych badań ma zostać opublikowana przez ww. ośrodek w połowie 1978 r.

Ad.4 W omawianym okresie przedstawiciele Instytutu odwiedzili kolejno kilka podobnych placówek naukowo-badawczych w Bułgarii, Czechosłowacji i na Węgrzech, przy czym dotychczas jedynie z ośrodkiem VUCR w Bratysławie /Vyskumny Ustav Cestovneho Ruhu/ podpisane zostało dwustronne porozumienie o współpracy, realizowane praktycznie i z korzyścią dla obydwu stron. Efektem dotychczasowej współpracy z tym ośrodkiem są m.in. niektóre prace z zakresu metod statystycznych i prognozowania zagranicznego ruchu turystycznego oraz wspólny projekt statutu, zakresu działalności i funkcjonowania Międzynarodowego Ośrodka Analiz i Badań Turystyki, który - z wspólnej inicjatywy, pod auspicjami Komisji Ekonomicznej przy Konferencji UTKS - ma powstać w Bratysławie.

Z przyczyn od Instytutu niezależnych, nie zdołano dotychczas podpisać podobnych porozumień z innymi, zagranicznymi placówkami badawczymi.

Ad.5 W 1976 r. za pośrednictwem Centrali Handlu Zagranicznego "Polservice" - Instytut wykonał pierwszą płatną eksperty-

zę na rzecz zleceńodawcy zagranicznego, dotyczącą możliwości rozwojowych turystyki zagranicznej na określonym obszarze Nigerii. Samo opracowanie poprzedzone zostało 10-dniową wizytą sondażową w tym kraju obydwu autorów opracowania.

Ad.6 Oprócz kilku wyjazdów sondażowych związanych z wcześniej wymienionymi grupami kontaktów zagranicznych Instytutu, w omawianym okresie /1976-77/ pracownicy IT odwiedzili kilka innych ośrodków w krajach RWPG, zapoznając się m.in. z osiągnięciami LRB i CSRS /w zakresie wykorzystania czasu wolnego ludności/, CSRS i NRD /w zakresie badań nad odpornością różnych środowisk naturalnych na ruch turystyczny/, WRL / w zakresie wykorzystania wód termalnych do celów uzdrowiskowo-kąpieliskowych i grzewczych/.

Ponadto pod koniec września 1976 w Czechosłowacji i Austrii przebywała 32-osobowa grupa słuchaczy, wykładowców i zaproszonych gości Podyplomowego Studium Turystycznego, działającego w tym okresie przy Instytucie Turystyki w Warszawie.

Ad.7 W tej grupie kontaktów zagranicznych Instytutu warto odnotować:

- dwukrotne wykłady pracowników IT dla dwóch kolejnych 40-osobowych grup słuchaczy Ośrodka Szkolenia Kadr Turystycznych w Bredzie /Holandia/, przybyłych do Warszawy zarówno w 1976 r. jak i 1977 r.
- w czerwcu 1967 r. wykłady dla 50-osobowej grupy specjalistów i działaczy gospodarczych z Normandii, przybyłych do

Polski w celu zapoznania się z zagospodarowaniem strefy nadmorskiej i pojeziernej,

- w marcu 1976 we Florencji wykłady p.o. dyrektora Instytutu Turystyki w Warszawie dla słuchaczy kursu doskonalenia zawodowego dla dyrektorów regionalnych zarządów turystyki we Włoszech oraz na spotkaniu z pracownikami Toskańskiego Instytutu Badań i Prognozowania Ekonomicznego.

Ad.8 W tej grupie kontaktów zagranicznych Instytut gościł w latach 1976-77 kilkunastu specjalistów zagranicznych z Austrii, Bułgarii, Czechosłowacji, Francji, NRD, Szwajcarii i Włoch, w tym również dwukrotnie międzynarodowe grupy robocze uczestniczące w omawianym już wcześniej programie badawczym ośrodka wiedeńskiego.

Ad.9 Stałą bezpłatną wymianę tego typu materiałów Instytut prowadzi dotychczas jedynie z Ośrodkiem VUCR w Bratysławie, Biblioteką w Charkowie oraz częściowo z Ośrodkiem Wyższych Studiów Turystycznych w Aix-en-Provence, dokąd przesyłane są do kartoteki komputerowej ważniejsze pozycje wydawnicze IT, w zamian za otrzymywany regularnie katalog kartkowy piśmiennictwa turystycznego z całego świata.

Brak obowiązujących streszczeń wydawnictw Instytutu utrudnia szerszą ich wymianę z innymi ośrodkami zagranicznymi, do których, tylko doraźnie, wysyłane są niektóre publikacje.

3. Realizacja wyjazdów zagranicznych

W zakresie wyjazdów służbowych za granicę kontakty Instytutu, zaplanowane na r. 1976, obejmowały:

A. do krajów strefy rublowej

- na zaplanowanych 124 osobodni /w tym: 24 osoby średnio x 5 dni/
- zrealizowano 188 osobodni /w tym: 24 osoby średnio x 7,5 dni/

B. do krajów strefy dolarowej

- na zaplanowanych 40 osobodni /w tym: 8 osób średnio x 5 dni/
- zrealizowano 96 osobodni /w tym: 14 osób średnio x 7 dni/

Znacznie gorzej pod względem operacyjnym odbywała się realizacja planu wyjazdów zagranicznych w 1977 r.; przedstawiała się ona następująco:

A. do krajów strefy rublowej:

- na zaplanowanych 120 osobodni /w tym: 20 osób średnio x 5 dni/
- zrealizowano 44 osobodni /w tym: 9 osób średnio x 5 dni/

B. do krajów strefy dolarowej:

- na zaplanowanych 40 osobodni /w tym: 8 osób średnio x 5 dni/
- zrealizowano 16 osobodni /w tym: 3 osoby średnio x 5 dni/

Spośród głównych przyczyn niezrealizowania szeregu planowanych na 1977 r. wyjazdów zagranicznych należy wymienić:

- kolizje w czasie z innymi zadaniami w kraju,
- brak dostatecznego przygotowania merytorycznego niektórych wyjazdów przez osoby wyjeżdżające,

- brak dostatecznej znajomości języków obcych u niektórych kandydatów na wyjazd,
- zmiany strukturalno-organizacyjne w dziedzinie turystyki w jednym z krajów docelowych,
- ograniczenia dewizowe wprowadzone na okres IV kwartału 1977 r. w PRL.

Próby organizowania wyjazdów zastępczych - stosowanych w takich sytuacjach - były praktycznie niemożliwe wobec konieczności skoncentrowania przez ponad pół roku całej prawie uwagi Instytutu w zakresie kontaktów zagranicznych na sprawach XXVII Kongresu AIEST.

4. Uwagi i wnioski ogólne

Generalnie, kontakty międzynarodowe Instytutu Turystyki - stanowiące tylko jeden z odcinków jego działalności - odzwierciedlają dosyć wyraźnie zarówno ewolucję przemian strukturalno-organizacyjnych jak też koncepcji naukowo-badawczych kształtujących profil, pozycję oraz dążenia Instytutu.

Tak więc w okresie pierwszych 2-2,5 lat od utworzenia placówki kontakty te planowane były bardziej w oparciu o indywidualne inicjatywy i rozeznanie poszczególnych pracowników aniżeli o skonstruowaną i udokumentowaną koncepcję.

Na realizację natomiast tych kontaktów - ograniczonych wówczas do sporadycznych wyjazdów zagranicznych, Instytut wykorzystywał w tych latach 30-40% przyznawanych mu środków.

Na przełomie lat 1974-75 problematyka zagraniczna oraz kontaktów międzynarodowych Instytutu przejawiała się już w formie

konkretnych i poważnych zadań powierzonych mu do wykonania przez GKKFiT, z przeznaczeniem dla Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ w Genewie, a w latach następnych udział Instytutu w tych kontaktach poszerzył się znacznie o prace wykonywane dla międzynarodowych organizacji tej rangi co WTO, Konferencja UTKS, AIENT i ostatnio UNESCO.

Szczegółowa analiza procesu realizacji współpracy naukowej z zagranicą w działalności Instytutu Turystyki w Warszawie w okresie 1976 r i 1977 r, przeprowadzona zarówno kompleksowo jak też na podstawie sprawozdań i relacji z kontaktów zagranicznych poszczególnych pracowników IT, daje podstawę do skonkretyzowania szeregu wniosków potwierdzających w znacznym stopniu obserwacje poczynione już w latach poprzednich.

Generalnie, wnioski z tej analizy można sformułować następująco:

1. W hierarchii zadań resortowej placówki naukowo-badawczej, jaką jest Instytut Turystyki, współpraca naukowa z zagranicą jest jednym z podstawowych i nieodzownych zarazem czynników postępu zwłaszcza metodologicznego.
2. Ponadto, w konkretnym przypadku tego właśnie Instytutu, którego pole badawcze dotyczy wyłącznie turystyki a więc dziedziny "par excellence" międzynarodowej, współpraca z zagranicą staje się elementem integralnym całego procesu badawczego realizowanego przez Instytut, warunkującym w znacznym stopniu prawidłowość kierunków jego działalności.

mgr Zbigniew Mikołajczak

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA INSTYTUTU TURYSTYKI

W latach 1976-1977 w Instytucie opublikowano 12 pozycji książkowych, 2 roczniki "Zeszytów Naukowych", 14 numerów "Biuletynu Informacyjnego", 8 numerów biuletynu pod nazwą "Budownictwo Turystyczne", 8 numerów "Przeglądu Dokumentacyjnego Turystyki" oraz 24 numery "Informacji Ekspresowej".

Działalność wydawnicza Instytutu Turystyki w badanym okresie uległa istotnym zmianom na skutek kilku przyczyn, a przede wszystkim: wprowadzenia w Instytucie rozrachunku gospodarczego oraz decyzji GUKPPiW ograniczającej "Biuletyn Informacyjny" do 4 numerów w roku /zamiast 10/, "Zeszytów Naukowych" do 1 /zamiast 2/ i zmniejszenia o 50 proc. objętości biuletynu "Budownictwo Turystyczne".

Biorąc to pod uwagę postanowiono zapewnić jeszcze bardziej rygorystyczną selekcję materiałów do "Biuletynu" i "Zeszytów", w tym celu w 1977 r. powołano dla każdego tytułu oddzielnie specjalne komitety, których przewodniczący wchodził w skład Kolegium Redakcyjnego Instytutu Turystyki. Komitety te zdały w zasadzie egzamin, było ich jednak za dużo. Dlatego, dla uproszczenia działalności wydawniczej, powołano w styczniu 1978 r. jedno Kolegium Redakcyjne, które zleca swoim członkom naukową redakcję poszczególnych tytułów wydawniczych, natomiast adiustację tekstów nadal wykonuje zespół redakcyjny.

Zespół ten, w wyniku zmian organizacyjnych, wszedł w skład

Ośrodka Informacji Naukowej i Wydawnictw IT.

Dyrektor Instytutu nadał Kolegium nowy regulamin, który na nowo określa profil każdego periodyku.

Celowość zmian w publikacji periodyków wynika także z faktu zwiększania się liczby opracowań własnych Instytutu, przede wszystkim w ramach problemów resortowych. Opracowania te, przyjmowane przez Komisję Oceny i Odbioru Prac Naukowo-Badawczych, uzyskiwały często zalecenie publikacji jako jednej z pożądanych form wdrożenia efektów badań naukowych do praktyki.

W okresie sprawozdawczym nie zdołano uzyskać postępu w odniesieniu do publikacji "Bibliografii Turystyki Polskiej" za lata od 1971 r. Nie została ona przygotowana uprzednio w Oddziale Krakowskim Instytutu, a po przejęciu redakcji przez Ośrodek Informacji Naukowej również nie ukończono do tej pory prac redakcyjnych.

W okresie sprawozdawczym uporządkowano sprzedaż publikacji Instytutu. W zasadzie wszystkie pozycje z lat ubiegłych zostały rozprzedane. Okazało się, że na tego typu wydawnictwa istnieje olbrzymie zapotrzebowanie tak ze strony instytucji administracyjnych, przedsiębiorstw, jak i organizacji społecznych oraz różnych ośrodków naukowo-badawczych.

W latach 1976-1977 wydano następujące pozycje:

I. Biblioteka Instytutu Turystyki /w ramach umowy z Wydawnictwem "Sport i Turystyka"/

W. Reczek: Model organizacyjny turystyki w Polsce, Sport i Turystyka, Warszawa 1977

Z.Kulczycki: Zarys historii turystyki w Polsce. Sport i Turystyka, Warszawa 1977

II. Wydawnictwa własne - monografie

L.A.Dębski: Górskie osadnictwo wczasowe

Turystyka a odnowa biologiczna. Praca zbiorowa

Zagospodarowanie turystyczne rejonu Tucholi. Praca zbiorowa

Turystyka młodzieży. Z badań nad wypoczynkiem młodzieży warszawskiej. Praca zbiorowa

G.Gołębowski: Rola handlu w obsłudze ruchu turystycznego

M.Orłowski: Międzynarodowy obrót turystyczny

Zarys funkcjonowania i ekonomiki biura podróży. Praca zbiorowa

L.A.Dębski: Nadjeziorne ośrodki wczasowe

St.Wawrzyniak: Zmiany w strukturze przestrzennej turystycznej bazy noclegowej w Polsce w latach 1960 - 1970

III. Periodyki

A. Zeszyty Naukowe

Nr 4/1976 - zawiera następujące artykuły:

1. St.Ostrowski: Rozwój krajowego ruchu turystycznego w Polsce w latach 1971-1975 /Analiza ilościowa/
2. Z.Mikołajczak: Społeczne funkcje turystyki /Zarys problematyki/
3. Z.Skórzyński, M.Strzeszewski, M.Zürn: Dynamika społecznych wzorców wakacyjnych w Polsce w ostatnim piętnastoleciu /1960-1975/
4. T.Tyblewski: Przewodnictwo i jego rola wychowawcza
5. A.Zwoliński: Limnologiczne podstawy kształtowania infrastruktury turystycznej rejonów pojezierzy na przykładzie woj. bydgoskiego

6. S.Iwicki, R.Dysarz, E.Konarska, J.Wiśniewski,
A.Zwoliński: Przyrodnicze podstawy zagospodarowania
turystycznego poj.brodnickiego
7. B.Mikułowski, Z.Werner: Turystyczna atrakcyjność
muzeów w Polsce
8. Trzecie posiedzenie Rady Naukowej Instytutu Turystyki

Nr 5/1977 zawiera:

1. Z.Kowalewski: Stan i rozwój nauki o turystyce w Polsce
2. T.Koprowska: Struktura budżetu czasu a możliwości wypoczynku
3. M.Zörn: Popularność wyjazdów weekendowych w społeczeństwie polskim
4. J.Tarkowski: Wykorzystanie urlopów. Analiza społeczno-demograficznych zróżnicowań, sposobów, form i preferencji
5. Z.Skórzyński, J.Gac: Problem przyszłych zmian w strukturze i kulturze czasu wolnego, wypoczynku i turystyki w Polsce
6. L.Adamczuk, R.Walicki: Style wypoczynku weekendowego
7. M.Marsalkova, M.Todlova: /1/ Styl życia i styl wypoczynku a problem "drugiego domu" w doświadczeniach czechosłowackich.
/2/ Urlopy mieszkańców Pragi
8. Z.Czechowski: Regulacja zasad międzynarodowego ruchu turystycznego w systemie prawa polskiego
9. Z.Mikołajczak: Polskie czasopiśmiennictwo turystyczne

B. Biuletyny "Budownictwo Turystyczne"

W 1976 r. wydano numery 20, 21-22 i 23, z tym że nr 21/22 zawiera monografię "Termalne ośrodki wypoczynkowe w Poznaniu" /praca zbiorowa pod kierunkiem L.A.Dębskiego/, a nr 23 - tekst monograficzny L.A.Dębskiego "Niektóre problemy zagospodarowania turystycznego Nigerii"

W 1977 r. - wydano dwa podwójne numery: 24-25 i 26-27, zawierające publikacje o tematyce związanej z problemem resortowym.

C. Biuletyny Informacyjne

W 1976 r. - ukazało się 10 numerów. Materiał zamieszczony był w układzie działowym: prace naukowo-badawcze i studialne, materiały i recenzje, informacje. Na 44 autorów publikacji 6 nie było pracownikami IT. Łącznie zamieszczono 24 prace naukowo-badawcze i studialne, w tym: 3 socjologiczne, 3 z zakresu komunikacji, 9 dot. zagospodarowania, wykorzystania turystycznego obszarów, walorów turystycznych i środowiska geograficznego, 7 z ekonomiki i organizacji, 1 prawnicza, 1 metodologiczna.

Od 1977 r. Biuletyn redagowany jest ściśle wg wytycznych CINTE. W ub.r. ukazały się 4 numery zawierające informacje o pracach zakończonych - wyłącznie autorów pracujących w Instytucie Turystyki. Ogółem zamieszczono: 18 informacyjnych artykułów o pracach z problemu 108, 5 - z problemu 109, 4 - z problemu 111.

W 1978 roku w miejsce ukazującego się kwartalnie biuletynu "Budownictwo Turystyczne", Instytut przewiduje - na co jest zgoda GUKPPiW - wydawanie nowego kwartalnika "Problemy Turystyki" o rozszerzonej tematyce obejmującej różne zagadnienia turystyki. "Biuletyn Informacyjny", "Przegląd Dokumentacyjny Turystyki" oraz "Zeszyty Naukowe" będą wydawane bez zmian.

Plany wydawnicze przewidują ponadto wydanie następujących publikacji monograficznych:

A.Król: "Elementy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej"

"Wskaźniki i normy użytkowania turystycznego - obszarów, miejscowości, obiektów i szlaków". Praca zbiorowa

"AIEST" - Sprawozdanie z XVII Kongresu w Polsce.

W dalszej kolejności przewidziane jest wydanie m.innymi następujących pozycji:

St. Ostrowski: "Ruch turystyczny w Polsce w latach 1971-75"

A.Kołodziejczyk: "Rola elementów kultury w turystyce".

mgr Kazimierz Bronowicz

mgr Jerzy Malecki

OŚRODEK INFORMACJI NAUKOWEJ INSTYTUTU TURYSTYKI

Ośrodek Informacji w wymienionym okresie realizował zadania zapewnienia informacji dla podstawowej działalności Instytutu a także zaspokajał potrzeby informacyjne osób i instytucji postronnych, zainteresowanych problematyką turystyczną. Praca Ośrodka koncentrowała się na gromadzeniu, opracowywaniu, przetwarzaniu i udostępnianiu materiałów informacyjnych z dziedziny turystyki i dyscyplin naukowych z nią spokrewnionych. Zadania główne Ośrodek wykonywał w oparciu o materiały informacyjne gromadzone w bibliotece Instytutu.

Szczególną rolę jako nośniki informacji najbardziej aktualnej odgrywały zbiory czasopism, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Poważne znaczenie dla spełniania zadań Ośrodka mają biblioteczne zbiory druków zwartych a także zbiory specjalne. Wśród tych ostatnich wyróżnić należy zapoczątkowane w 1976 r. archiwum prac naukowo-badawczych Instytutu.

Wyselekcjonowane z ogólnego zasobu piśmienniczego biblioteki, artykuły i druki zwarte o problematyce zgodnej z kierunkiem zainteresowań badawczych Instytutu są główną bazą danych informacyjnych w Ośrodku. Rozpowszechnianie tych danych Ośrodek realizuje za pomocą wydawnictw informacyjnych i systemu kartotek.

Podstawową publikacją Ośrodka w omawianym okresie był "Przegląd Piśmiennictwa Turystycznego", który od połowy 1976 r. ukazuje się pod zmienionym tytułem - "Przegląd Dokumentacyjny Turystyki". Wydawnictwo to ukazuje się co kwartał w nakładzie 350 egz. Zawiera przeciętnie ponad 90 analiz dokumentacyjnych z piśmiennictwa krajowego i zagranicznego z dziedziny określonej w tytule kwartalnika. Analizy dokumentacyjne w Przeglądzie zgrupowano według następujących działów: I. Zagadnienia ogólne. II. Geograficzne środowisko turystyczne. III. Baza materialno-techniczna. IV. Ruch turystyczny. V. Zarządzanie i organizacja w turystyce. VI. Ekonomia i finansowanie turystyki. VII. Kadry w turystyce. VIII. Społeczne problemy turystyki.

W "Przeglądzie Dokumentacyjnym Turystyki" zamieszczamy także analizy dokumentacyjne z zakończonych, nie publikowanych prac naszego Instytutu. Jest to pierwsza informacja o tych pracach i cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników.

"Przegląd Dokumentacyjny Turystyki" jest rozpowszechniany w części nieodpłatnie /na podstawie "Listy odbiorców egzemplarzy nieodpłatnych"/. Pozostała część nakładu PDT jest kolportowana w wolnej sprzedaży i prenumeracie zamawianej w Instytucie.

Zaspokajaniu potrzeb informacyjnych służy również drugie wydawnictwo Ośrodka Informacji - "Informacja Ekspresowa". Ukazuje się ona miesięcznie w nakładzie 135 egz. Przeciętna objętość Informacji wynosi 16 stron. Miesięcznik ten zawiera wykaz opisów bibliograficznych /częściowo adnotowanych/ najnowszych publikacji polskich i obcych z dziedziny turystyki. Są to często informacje o artykułach z prasy terenowej, o wydawnictwach naukowych towarzystw regionalnych itp., nie znajdujących się w bibliotece naszego Instytutu.

Zamieszcza się też informacje o konferencjach, sympozjach, kongresach i sprawozdaniach z zagranicznych podróży służbowych. Każdy numer "Informacji Ekspresowej" zawiera wykaz nabytków biblioteki Instytutu Turystyki. Ponadto publikacja ta przynosi wykaz zakończonych prac naukowo-badawczych wykonanych w naszym Instytucie.

Informacja Ekspresowa jest rozpowszechniana nieodpłatnie w zasadzie w ramach resortu. Otrzymują ją: Instytut Turystyki /centrala, oddziały terenowe, Rada Naukowa IT/, biblioteki wyższych uczelni i instytucje podległe GKFiT.

Oddział Instytutu w Krakowie opracował w tym czasie kolejny tom Bibliografii Turystyki Polskiej /cz. 2 lata 1966-1970/, zawiera on 1024 pozycje bibliograficzne, indeksy - autorski i geograficzny oraz wykaz wykorzystanych czasopism /około 500 tytułów/.

Wymienione wyżej wydawnictwa informacyjne stanowią również podstawę do systematycznego gromadzenia zasobu kartotek dokumentacyjnych w Ośrodku. Na podstawie kart dokumentacyjnych utworzono kartotekę przedmiotową i alfabetyczną piśmiennictwa turystycznego. Oddzielną kartotekę tworzą analizy z prac naukowo-badawczych naszego Instytutu. Dla prac tych opracowano również katalog w układzie alfabetycznym i przedmiotowym. Na bazie "Informacji Ekspresowej" utworzono przedmiotową kartotekę opisów bibliograficznych. Ponadto Ośrodek dysponuje szeregiem kartotek i katalogów uzupełniających, gdzie można uzyskać informację o piśmiennictwie turystycznym zgromadzonym nie tylko w naszej bibliotece, ale w ogóle krajowym i częściowo zagranicznym.

Za ważną formę działalności informacyjnej Ośrodka należy uznać informowanie o zakończonych pracach naukowo-badawczych i rozwojowych naszego Instytutu drogą przekazywania kart dokumentacyjnych z tych prac do Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej oraz do Resortowego Ośrodka Informacji Naukowej GKKFiT. W omawianym okresie przesłano 105 kart dokumentacyjnych z prac naukowych naszego Instytutu. W ten sposób informacja o naszych pracach, za pomocą systemu informacji o zakończonych pracach naukowych, opracowanego przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz CİNTE, wchodzi do Międzynarodowego Systemu Informacji Naukowej i Technicznej krajów RWPG.

Ośrodek Informacji, dążąc do pełniejszego zaspokojenia potrzeb informacyjnych pracowników Instytutu, wykonywał na konkretne zamówienia zestawienia tematyczne, poświęcone określo-

nym zagadnieniom naukowym. Doboru piśmiennictwa dla zestawień tematycznych dokonywano w oparciu o zbiory materiałów informacyjnych naszego Ośrodka oraz wykorzystywano dane innych ośrodków i bibliotek. Zestawienia tematyczne z dziedziny turystyki były też wykonywane na zamówienia innych instytucji, zainteresowanych problematyką turystyczną. A zainteresowanie to wciąż wzrasta, chociażby w związku z powiększeniem liczby wydziałów kształcenia kadr turystycznych na wyższych uczelniach w całym kraju.

Jedną z form rozpowszechniania informacji i świadczenia usług informacyjnych, stosowaną w naszym Ośrodku, było udostępnianie dokumentów ze zbiorów naszej biblioteki w formie odbitek kserograficznych zamawianych spoza Instytutu.

Oczywiście, obok wyżej scharakteryzowanych form upowszechniania informacji, w Ośrodku codzienną praktyką jest udzielanie informacji na zapytania telefoniczne, ustne i zgłaszane w nadesłanych pismach. Udzielane informacje mają charakter nie tylko bibliograficzny, ale i faktograficzny.

Już powierzchowna ocena składu użytkowników informacji spoza Instytutu wskazuje, że dominują wśród nich studenci, zarówno studiów stacjonarnych jak i zaocznych.

W latach 1976-1977 pracownicy Ośrodka, dążąc do zebrania pełniejszej informacji o piśmiennictwie z dziedziny turystyki i dziedzin pokrewnych, zapoznali się z zasobami informacyjnymi kilkunastu ośrodków informacji i bibliotek w Warszawie. Nawiązane kontakty służą m.in. wymianie wydawnictw informacyjnych.

Na polecenie CİNTE, we współpracy z ośrodkiem informacji w Przedsiębiorstwie Wdrażania i Upowszechniania Postępu Organizacyjno-Technicznego ORGPOST, pracownicy naszego Ośrodka uczestniczyli w opracowaniu pierwszych stopni kwalifikacji tematyczno-dziedzinowej z dziedziny turystyki tzw. rubrykatora. Zaproponowany przez Instytut do rubrykatora podział wiedzy o turystyce jest podstawą między innymi układu kart dokumentacyjnych w "Przeglądzie Dokumentacyjnym Turystyki".

Zapoczątkowano także gromadzenie słów kluczowych z naszej dziedziny; w przyszłości pozwolą one na opracowywanie analiz deskryptorowych.

Wszystkie działania podejmowane w Ośrodku Informacji IT mają na celu umożliwienie prawidłowej orientacji w piśmiennictwie dotyczącym kierunków rozwoju turystyki w Polsce i za granicą, służą dalszemu rozwojowi badań naukowych i działalności praktycznej w dziedzinie turystyki.

mgr Maria Ścisłowska

BIBLIOTEKA INSTYTUTU TURYSTYKI

Biblioteka Instytutu Turystyki, działająca w oparciu o regulamin organizacyjny Instytutu oraz jej ustawowe obowiązki, gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory biblioteczne^z zakresu turystyki i nauk pokrewnych.

Stan zbiorów bibliotecznych w 1977 roku wynosił: w Warszawie 2979 vol. wydawnictw zwartych, 411 roczników czasopism, 173

wydawnictwa kartograficzne; w bibliotekach oddziałów Instytutu /Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu/ 8403 vol. wydawnictw zwartych, 954 roczniki czasopism, 1384 wydawnictwa kartograficzne.

Zasób gromadzonych zbiorów tworzą wydawnictwa zwarte, ciągłe oraz zbiory specjalne /wydawnictwa kartograficzne, prace naukowe-badawcze, sprawozdania z wyjazdów służbowych pracowników Instytutu/. Wydawnictwa gromadzone i kompletowane są pod kątem ogólnej przydatności dla biblioteki, jak również zaspokojenia potrzeb niezbędnych do wykonywania zadań planowych Instytutu i doskonalenia zawodowego pracowników.

Informacja o zbiorach bibliotecznych prowadzona jest w oparciu o katalogi wydawnictw zwartych: alfabetyczny i systematyczny w układzie wg haseł UKD oraz katalogi: czasopism, wydawnictw kartograficznych, nowych nabytków, wydawnictw własnych Instytutu.

W latach 1976-1977 prace koncentrowały się na gromadzeniu, opracowywaniu, porządkowaniu i udostępnianiu księgozbioru. W wyniku podjętych prac zbiory biblioteczne wzbogaciły się w tym okresie w Warszawie o 680 vol. wydawnictw zwartych, 225 roczników czasopism oraz 80 wydawnictw kartograficznych; w oddziałach Instytutu przybyło 1334 vol. wydawnictw zwartych, 503 roczniki czasopism oraz 205 wydawnictw kartograficznych.

Księgozbiór jest opracowywany na bieżąco /inwentaryzacja, katalogowanie, klasyfikacja, włączanie kart do katalogów/. Bieżąco prowadzi się akcesję 188 czasopism polskich i obcych.

W ramach prac organizacyjno-porządkowych dokonano szczegółowej wyceny wydawnictw zwartych; uzupełniono i wyceniono roczniki zainwentaryzowanych czasopism, założono katalog wydawnictw własnych Instytutu oraz centralny katalog nabytków bibliotek oddziałów w Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu; zaklasyfikowano całość księgozbioru wydawnictw zwartych wg symboli uniwersalnej klasyfikacji dziesiętnej, tworząc katalog systematyczny, który spełnia zadanie informacyjne, służąc pomocą w doborze literatury na określony temat.

W celu zapewnienia właściwej organizacji dopływu piśmiennictwa w 1976 r. wprowadzono systematyczny zakup książek, założono kartotekę nowych nabytków oraz dezyderatek.

Informacja o zakupionych wydawnictwach zamieszczana jest raz w miesiącu w formie wykazu nabytków w "Informacji Ekspresowej".

W ostatnich latach wzrosła rola i znaczenie biblioteki. Z zasobów bibliotecznych korzystają w coraz większej mierze biblioteki różnych szczebli, instytuty naukowo-badawcze oraz biblioteki wyższych uczelni. Materiały udostępniane są w formie wypożyczeń indywidualnych i międzybibliotecznych.

Dane statystyczne za lata 1976-1977 charakteryzują wzrost wykorzystania naszych zbiorów. Wypożyczono 2720 egz. książek, czasopism i wydawnictw kartograficznych, w tym książek w roku 1976 - 582 vol., w 1977 - 864 vol.

Wzrosła liczba czytelników z 146 w 1976 do 341 w 1977. Z biblioteki w dużym stopniu, oprócz pracowników naukowo-badawczych, korzystają studenci wyższych szkół wychowania fizycznego

i ekonomicznych.

Z racji naukowego charakteru biblioteka w obecnym etapie prac dążyć będzie do rozszerzenia zadań wynikających z zakresu potrzeb związanych z naukowo-badawczą działalnością Instytutu, jak również rozwijać kontakty z bibliotekami wyższych uczelni i innych placówek pokrewnych.

doc.dr hab. Jerzy Wolski

DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA DYDAKTYCZNEGO INSTYTUTU TURYSTYKI

W latach 1966 - 1977 Ośrodek Dydaktyczny rozwijał działalność w następujących kierunkach:

- a/ doskonalenia kadr kierowniczych w turystyce,
- b/ podnoszenia kwalifikacji kadry naukowo-badawczej Instytutu Turystyki,
- c/ nadzoru i opieki nad praktykantami i stażystami w Instytucie Turystyki.

Ad. a/ Doskonalenie kadr kierowniczych w turystyce

Ośrodek zorganizował Studium Poddyplomowe "Wiedzy o Turystyce", które trwało od października 1975 r. do lutego 1977 r.

Zadaniem Studium było doskonalenie kwalifikacji zawodowych kadry specjalistycznej, zatrudnionej w instytucjach i organizacjach zarządzających turystyką.

Studium przewidziane było głównie dla pracowników zajmujących stanowiska kierownicze oraz specjalistów, zatrudnionych w

organach administracji terenowej turystyki, w instytucjach i organizacjach turystycznych o zasięgu ogólnopolskim oraz terenowym. Nauka na Studium trwała trzy semestry i prowadzona była systemem stacjonarno-zaocznym z częściowym oderwaniem od pracy.

Podstawową formą pracy były samodzielne studia słuchaczy w oparciu o zatwierdzony program, podaną przez wykładowców literaturę i inne materiały lub źródła wiedzy. W trakcie sesji dominowała metoda seminaryjna zajęć; dyskusje miały z reguły żywy przebieg.

Program Studium obejmował:

Wykłady i seminaria

P r z e d m i o t	Liczba godzin
Aspekty socjologiczne i psychopedagogiczne w turystyce	20
Wybrane zagadnienia z polityki społecznej w turystyce	18
Historia turystyki	8
Makroekonomiczne zagadnienia w turystyce PRL	30
Aspekty zdrowotne w turystyce	10
Współpraca międzynarodowa w turystyce	10
Metody statystyczne w turystyce	20
Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw turystycznych	43
Prawo turystyczne	12
Informacja turystyczna i elementy marketingu w turystyce	8

cd.

P r z e d m i o t	Liczba godzin
Wybrane zagadnienia z dydaktyki, kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce	10
Zagospodarowanie turystyczne i polity- ka inwestycyjna	12
Wybrane zagadnienia z organizacji i zarządzania	12

odczyty

T e m a t	Liczba godzin
Aktualne zagadnienia polityki w turystyce	2
Zagadnienia polskiej współpracy międzynarodowej w turystyce	2
Kierunki polityki transportowej w Polsce	2
Czas wolny i jego zagospodarowanie	2
Porozumienia zawierane przez ZGT z przedsiębiorstwami terenowymi	2

Ilustracją i uzupełnieniem zajęć teoretycznych były wyjazdy terenowe.

W maju 1976 r. odbył się wyjazd szkoleniowy do woj. suwalskiego. Program wyjazdu obejmował zajęcia z dziedziny ekonomiki przedsiębiorstw turystycznych, ilustrowane przykłada-

mi pracy określonych placówek, oraz zaznajomienie się z przygotowaniem woj. suwalskiego do otwarcia sezonu turystycznego 1976. Spostrzeżenia i uwagi uczestników sesji wyjazdowej na temat przygotowania terenu do sezonu turystycznego były ocenione przez gospodarzy terenu jako bardzo pomocne w ich dalszej pracy.

Wyjazd szkoleniowy jesienią 1976 r. do Czechosłowacji i Austrii miał bardzo bogaty program. W okresie 13 dni, przy odległych trasach przejazdowych, wizytowano 25 placówek turystycznych, przeprowadzając rozmowy z przedstawicielami nauki oraz znawcami organizacji turystyki w tych krajach.

Ostatni wyjazd w lutym 1977 r. odbył się do woj. lubelskiego /Puław/, gdzie przeprowadzono egzaminy końcowe i wręczono dyplomy.

Należy podkreślić, że cała kadra samodzielnych pracowników naukowych Instytutu włączyła się do zajęć. Również członkowie Rady Naukowej Instytutu licznie uczestniczyli w pracach Studium.

Na Studium zapisało się 37 osób. Po pierwszym semestrze pozostało 33 słuchaczy. Dyplom ukończenia Studium uzyskało w lutym 1977 r. 30 osób. W tej liczbie cztery osoby zostały wyróżnione za ogólny wynik nauki lub za pracę dyplomową.

Studium spełniło określone zadanie, ponieważ:

- przyczyniło się do pogłębienia i aktualizacji wiedzy o turystyce,
- pogłębiło proces integracji kadry kierowniczej różnych środowisk,
- obudziło żywsze zainteresowanie pracą samokształceniową.

Ad.b/ Podnoszenie kwalifikacji kadry naukowo-badawczej
Instytutu

Ośrodek nadzorował sprawę postępu prac doktorskich pracowników naukowo-badawczych Instytutu. Pomimo trudności wynikających z nieposiadania dotychczas przez Instytut uprawnień do doktoryzowania, stopień doktora uzyskało od 31 stycznia 1976 r. do 1 lutego 1978 r. 7 osób.

Przewody doktorskie ma otwarte 17 osób.

Dla podniesienia kwalifikacji kadry naukowo-badawczej Instytutu Ośrodek opracował koncepcję programową ogólnopolskiego konwersatorium "Wiedzy o Turystyce".

Cele konwersatorium można określić w głównych zarysach następująco:

- lepsze przygotowanie uczestników /pracowników IT/ do pracy naukowej w dziedzinie badań turystycznych,
- pomoc w przygotowaniu rozpraw doktorskich /habilitacyjnych/,
- kształtowanie środowiska naukowego naszego Instytutu i jego integracja,
- tworzenie podstaw teoretycznych wiedzy o turystyce.

Koncepcja programowa przewiduje skonstruowanie takiego planu zajęć, który umożliwiłby interdyscyplinarne ujmowanie problematyki turystycznej. Szczególny akcent byłby położony na sprawy szerokiej interdyscyplinarnej metodologii badań, obejmującej całość naukowych dociekań turystycznych.

Ad.c/ Nadzór i opieka nad praktykantami i stażystami
w Instytucie Turystyki

Podstawowym warunkiem przyjęcia na praktykę lub staż do Instytutu Turystyki jest ustalenie zgodności zakresu tematycznego programu praktyki /stażu/ z problematyką badawczą Instytutu.

Ramowy plan praktyki /stażu/ obejmuje:

- informacje wprowadzające w zadania i strukturę organizacyjną Instytutu Turystyki,
- zebranie materiałów, zgodnie z programem praktyki,
- wykonanie zadań przydzielonych praktykantowi w ramach problemu /tematu/ badawczego tutejszego Instytutu.

W latach 1976-77 praktyki w Instytucie Turystyki odbyło 11 osób w tym 7 osób z uczelni ekonomicznych i 4 z uczelni technicznych.

Stáže odbyły dwie osoby - jedna z Akademii Ekonomicznej, druga z Akademii Rolniczo - Technicznej.

doc.dr hab. Jerzy Wolski

RADA NAUKOWA INSTYTUTU TURYSTYKI

Rada Naukowa jest organem opiniodawczym i doradczym Instytutu w zakresie zagadnień naukowo-badawczych.

W końcu 1977 r. zakończyła swoją działalność Rada Naukowa pierwszej kadencji pod przewodnictwem prof.dr hab. Zygmunta Filipowicza i rozpoczęła działalność Rada Naukowa drugiej kadencji, której przewodniczy prof.dr hab. Stefan Wołoszyn.

W latach 1976 - 77 odbyły się dwa posiedzenia Rady, podczas których omawiano m.in.:

- plany działalności naukowo - badawczej Instytutu Turystyki,
- założenia organizacyjne XXVII Kongresu AIEST w Polsce,
- sprawozdanie z generalnego przeglądu kwalifikacji pomocniczych pracowników nauki IT,
- sprawozdanie z działalności Studium Poddyplomowego Instytutu Turystyki,
- wnioski w sprawie powołania na stanowisko docenta.

Sprawy bieżące związane z działalnością Rady Naukowej prowadził Sekretarz Rady, będący jej organem wykonawczym.

W ramach Rady Naukowej działa kilka zespołów roboczych /specjalistycznych/. Zespół Kwalifikacyjny pod przewodnictwem doc.dr hab. Bolesława Libickiego dokonał generalnego przeglądu pomocniczych pracowników naukowo-badawczych w 1976 r. oraz bieżąco opiniuje kwalifikacje kandydatów ubiegających się o pracę w Instytucie oraz pracowników już zatrudnionych, zgłaszanych do

awansów i przeszerzegowań; Zespół współdziała także z Sekretariatem Rady w sprawach stypendiów.

W celu ściślejszego zespolenia działalności Rady Naukowej z bieżącą działalnością naukowo-badawczą i dydaktyczną Instytutu Turystyki wyłoniono w 1977 r., spośród Członków Rady, dalsze cztery zespoły specjalistyczne o charakterze opiniodawczym, związane tematycznie z czterema problemami resortowymi, realizowanymi przez Instytut. Są to:

- Zespół Problemów Społecznych,
- Zespół Problemów Ekonomicznych,
- Zespół Zagospodarowania Turystycznego,
- Zespół Kształcenia i Doskonalenia Kadr.

Ostatni z wymienionych zespołów opiniuje nie tylko plany działalności naukowo-badawczej w dziedzinie kształcenia i doskonalenia kadr, ale również plany w zakresie dydaktyki.

Dzięki takiemu rozwiązaniu organizacyjnemu wszyscy członkowie Rady współdziałają w realizacji zadań Instytutu Turystyki w ramach Sekretariatu Rady, Zespołu Kwalifikacyjnego bądź jednego z czterech zespołów problemowych.

Marianna Łuczkiewicz

ZATRUDNIENIE W INSTYTUCIE TURYSTYKI

Jednym z warunków determinujących planowy rozwój polityki kadrowej w IT jest problem właściwego doboru i wykorzystania kadr naukowo-badawczych, administracyjnych i pomocniczych oraz

poprawy struktury kwalifikacji, zwłaszcza w grupie pracowników naukowo-badawczych.

W niniejszej ocenie, dla ułatwienia porównania wyników rocznych, przyjęto stany zatrudnienia na dzień 1 marca w latach 1976, 77 i 78.

Stan zatrudnienia pracowników IT na dzień 1 marca 1978r. wynosił 169 osób, w tym 17 osób na niepełnych etatach. Liczba zatrudnionych w analogicznym okresie 1977 r. wynosiła 179 osób a w roku 1976 - 194 osoby. Jak wynika z porównania tych liczb, od 1976 r. obserwuje się zmniejszenie zatrudnienia w IT.

Przyjmując zatrudnienie w 1976 r. za 100 % - odpowiednie odsetki dla lat 1977 i 1978 wynoszą 92,2 i 87,1. Szczegółowe dane dotyczące struktury zatrudnienia przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Wyszczególnienie	1. III. 1976 r.		1. III. 1977 r.		1. III. 1978 r.	
	Liczba zatrudn.	Wskaźnik %	Liczba zatrudn.	Wskaźnik %	Liczba zatrudn.	Wskaźnik %
Ogółem	194	100,0	179	100,0	169	100,0
w tym:						
na niepełnych etatach	31	-	22	-	17	-
Prac. nauk. badawcz.	91	46,9	83	46,4	81	47,9
w tym:						
na niepełnych etatach	3	-	4	-	6	-
Prac. inż. techn.	24	12,4	21	11,8	30	17,8
w tym:						
na niepełnych etatach	4	-	2	-	3	-
Prac. informacji i wydawnictw	10	5,2	8	4,4	9	5,3
Prac. administracji	48	24,8	48	26,9	37	21,9
w tym:						
na niepełnych etatach	10	-	5	-	3	-
Prac. obsługi	15	7,7	14	7,8	12	7,1
w tym:						
na niepełnych etatach	8	-	6	-	4	-
Konsultanci, niepełne etaty	6	3,0	5	2,7	-	-

Wskaźniki porównawcze zmian zachodzących w strukturze zatrudnienia przedstawia podane niżej zestawienie:

Tabela 2

Wyszczególnienie	1976	1977	1978
Ogółem	100,0	92,2	87,1
Prac.nauk. i bad.	100,0	91,2	89,0
Prac. inż.-techn.	100,0	87,5	125,0
Prac. inf. i wydawn.	100,0	80,0	90,0
Prac. administr.	100,0	100,0	77,0
Prac. obsługi	100,0	93,3	80,0
Konsultanci	100,0	83,3	-

Jak wynika z powyższych danych, stosownie do wytycznych GKKEiT w ciągu rozpatrywanego okresu w strukturze zatrudnienia IT zaszły korzystne zmiany.

Przy zachowaniu założonego zmniejszenia liczby zatrudnionych ogółem, uzyskano stopniowy i wyraźny wzrost zatrudnienia w grupie pracowników inżynieryjno-technicznych, kosztem stopniowego zmniejszania zatrudnienia przede wszystkim w grupach pracowników administracji i obsługi.

Pozytywnym zjawiskiem był również stopniowy spadek zatrudnionych na niepełnych etatach oraz zaniesienie w latach 1977-78 zatrudniania konsultantów.

1. Struktura zatrudnienia pracowników naukowo-badawczych

Jednym z kierunków zmian jakościowych w polityce kadrowej IT nakreślonych w 1976 r. było pozyskanie dla Instytutu pracowników o wysokich kwalifikacjach naukowych, dostosowanych do realizowanej przez IT tematyki naukowo-badawczej.

Aby spełnić te założenia, dyrekcja IT, niezależnie od starań o pozyskanie odpowiedniej liczby samodzielnych pracowników naukowych, starała się stworzyć sprzyjające warunki do uzyskiwania stopni naukowych przez pomocniczych pracowników naukowo-badawczych.

Szczegółowe dane dotyczące zmian w strukturze zatrudnienia wg poszczególnych stanowisk obrazuje tabela 3.

Tabela 3

Wyszczególnienie	1976		1977		1978	
	Liczba osób w tym na niepeł. etatach	Wskaźnik %	Liczba osób w tym na niepeł. etatach	Wskaźnik %	Liczba osób w tym na niepeł. etatach	Wskaźnik %
Ogółem	91/3	100,0	83/4	100,0	81,6	100,0
Profesorowie	1/-	1,1	2/-	2,4	2/1	2,5
Docenci	4/1	4,4	4/1	4,8	5/2	6,2
w tym habilitowani	1/1	-	1/1	-	3/2	-
Adiunkci	46/2	50,5	40/2	48,3	40/3	49,4
w tym ze stopn.dokt.	14/-	-	12/-	-	18/1	-
St.asystenci	25/-	27,5	29/1	34,9	24/-	29,6
w tym ze stopn.dokt.	1/-	-	1/-	-	1/-	-
Asystenci	13/-	14,3	7/-	8,4	6/-	7,4
w tym ze stopn.dokt.	1/-	-	-	-	-	-
Stażysci	2/-	2,2	1/-	1,2	4/-	4,9

Jak wynika z przytoczonych w niej danych, dynamika wzrostu liczby pracowników ze stopniem naukowym doktora jest stosunkowo niska. Wskazuje to na potrzebę intensywniejszego mobilizowania pracowników naukowo-badawczych do otwierania przewodów doktorskich i podejmowania prac habilitacyjnych .

Aby zapewnić dogodne warunki do uzyskiwania stopni naukowych - dyrekcja IT przyznaje corocznie pewną liczbę stypendiów. W 1976n pobierało stypendia naukowe 11 pracowników. Tyłż w 1977 r. pracowników korzystało ze stypendiów. W bieżącym roku do chwili obecnej stypendia pobiera 6 pracowników.

2. Struktura zatrudnienia pracowników inżynieryjno - technicznych

Stosownie do przyjętych przez dyrekcję IT założeń polityki kadrowej jeśli chodzi o grupę pracowników inż.-technicznych - dostosowano odpowiednie stanowiska w Instytucie do wymogów nomenklaturowych wynikających z wprowadzonej w 1976 r. nowej siatki płac.

Przy okazji tych zmian zadbano również o podniesienie wskaźnika udziału pracowników z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie zatrudnionych w tej grupie /tab.4/.

3. Struktura zatrudnienia pracowników Ośrodka Informacji

Naukowej i Wydawnictw

Stan zatrudnienia i nieznaczne zmiany zachodzące w latach objętych analizą w nielicznej grupie pracowników OINiW ilustruje zamieszczona niżej tabela:

Tabela 5

Stanowiska	1 9 7 6		1 9 7 7		1 9 7 8		
	Liczba osób	Wykształcenie wyższe	Liczba osób	Wykształcenie wyższe	Liczba osób	Wykształcenie wyższe	Średnie
Ogółem	10	3	8	8	9	8	1
Kustosz	3	3	3	3	4	4	-
St.dokument.	2	1	1	1	-	-	-
St.bibliot.	2	3	1	1	1	1	-
Bibliotekarz	-	-	-	-	1	-	1
Redaktor	3	3	2	2	2	2	-
St.redaktor	-	-	1	1	1	1	-

Jak wynika z przedstawionych danych, w tej grupie pracowników obserwuje się wyraźną stabilizację kadrową przy utrzymaniu stosunkowo wysokich kwalifikacji zatrudnionych osób.

4. Struktura zatrudnienia pracowników administracji i obsługi

Zmiany w strukturze zatrudnienia pracowników administracyjnych są konsekwencją zmian wprowadzonych przez nową siatkę płac, a także zmiany organizacji terenowych oddziałów Instytutu.

Niezależnie od zmian ilościowych nastąpiły w tej grupie pracowników zamierzone zmiany jakościowe, polegające na znacznym wzroście udziału pracowników o wyższych kwalifikacjach zawodowych.

I tak np. w 1976 i 1977 r. odsetek pracowników z wyższym wykształceniem wynosił 6,2%, a w 1978 r. wzrósł do 18,9%.

Przedstawiona analiza sytuacji zatrudnienia w IT wskazuje, że podstawowe ustalenia Uchwały 250 Rady Ministrów oraz wytyczne GKKFiT były w badanym okresie w pełni realizowane. Przedsięwzięte przez dyrekcję IT z udziałem czynnika społeczno-politycznego oraz szerokiego grona kierowniczej kadry Instytutu posunięcia przyczyniły się do znacznego uporządkowania spraw kadrowych w IT oraz wykazały konieczność dalszego konsekwentnego weryfikowania obsady poszczególnych stanowisk naukowo-badawczych pod kątem spełniania wymogów kwalifikacyjnych, dotyczy to przede wszystkim pracowników zatrudnionych na stanowiskach adiunktów i nie mających stopnia doktora, doprowadziły również do zadowalającej stabilizacji kadrowej w grupie pracowników administracyjnych.

Powiększająca się grupa pracowników IT ze stopniem doktora będzie miała zapewnione sprzyjające warunki do przygotowania rozpraw habilitacyjnych. Rozprawy te powinny być bezpośrednio związane z planowymi zadaniami badawczymi Instytutu.

Niezależnie od ewidentnych osiągnięć w zakresie poprawy socjalnych warunków pracy, których wyszczególnienia w niniejszej analizie zaniechano - istnieje szeroka gama spraw z zakresu opieki socjalnej, które nadal wymagają pilnego załatwienia. Zaliczyć do nich należy: poprawę warunków lokalowych, udostępnienie zakładowej pomocy lekarskiej oraz zapewnienie niezbędnej liczby skierowań na wczasy pracownicze i obozy dziecięce.

mgr Jacek Pustola

INFORMACJA O RADACH ZAKŁADOWYCH ZWIĄZKU ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW PAŃSTWOWYCH I SPOŁECZNYCH PRZY IT

Struktura organizacyjna ogniw związkowych w Instytucie Turystyki dostosowana jest do jego struktury oddziałowej. Od 1973 r. istnieją odrębne rady zakładowe w Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu. Oddział krakowski reprezentowany jest przez delegata związkowego. Do 1978 r. w oddziałach w Bydgoszczy, Toruniu, Szczecinie i Katowicach istniały grupy związkowe podległe radzie zakładowej w Warszawie. W tym okresie warszawska rada skupiała najliczniejszą rzeszę związkowców /w lutym 1977 - około 90 osób/, w Poznaniu było około 20 osób, we Wrocławiu - około 10 osób. Od 1978 r. po likwidacji szeregu oddziałów powiększyła się liczebnie rada zakładowa w Poznaniu, do której dołączyły grupy związkowe z Torunia i Bydgoszczy.

Działalność rady zakładowej w Warszawie sprowadza się do:

- współpracy z dyrekcją Instytutu w opracowywaniu założeń i zasad szeregu dokumentów organizacyjnych,
- statutowej działalności w zakresie spraw socjalnych, kulturalnych i turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony interesów pracowników.

W ramach współpracy z dyrekcją rada zakładowa w latach 1976-78 czynnie uczestniczyła w opracowywaniu regulaminów premiowania, pracy, organizacyjnego, zasad wypłacania nagród oraz gospodarowania funduszem socjalnym i mieszkaniowym. Członkowie rady uczestniczyli w szeregu komisji działających na terenie

Instytutu tu. Ich zdanie było brane pod uwagę we wszystkich decyzjach dotyczących żywotnych interesów pracowników.

W zakresie działalności socjalnej rada zakładowa współpracuje ściśle z działem spraw pracowniczych, a efektem tej współpracy jest zakrojona na szeroką skalę letnia akcja wczasowa, z której w trzech kolejnych sezonach/1976, 1977, 1978/ skorzystało około 130 pracowników. Szczególną troską działaczy rady jest zapewnienie w okresie wakacji wypoczynku dzieciom pracowników oraz akcentowanie wszystkich świąt dzieci i choinek noworocznych. Na ten cel przeznaczają się w Warszawie około 20% rocznego funduszu rady zakładowej.

Dla najmniej zarabiających pracowników, mających ciężkie warunki życiowe, przeznaczają się co roku fundusz na zapomogi bezzwrotne, które otrzymuje w Warszawie 10 - 12 pracowników. Fundusz ten stanowi około 1/3 rocznego funduszu rady zakładowej.

W okresie przeszło dwuletniej działalności członkowie rady siedmiokrotnie uczestniczyli w posiedzeniach Terenowych Komisji Odwoławczych w przypadkach wypowiedzenia warunków pracy i płacy pracownikom Instytutu przez pracodawcę. Każda sprawa wymagała dogłębnego zapoznania się z warunkami bytowymi pracownika i zasadnością podnoszonych przez dyrekcję argumentów. Interwencja rady zawsze dotyczyła łagodzenia sporów. Skuteczność tych interwencji, nikła w początkowym okresie, ostatnio wzrosła.

Troską rady zakładowej była również sprawa zlikwidowania dysproporcji płacowych. Poświęcono temu szereg zebrań z udziałem przedstawicieli dyrekcji.

Wypoczynek do pracy. Turystyka i sport, ze względu na wielkie zainteresowanie pracowników formami zbiorowymi, nie absor-

buje działalności rady w dużym stopniu. Udostępniono pracownikom korty tenisowe podczas jednego sezonu, załatwiono wolne karty wstępu na pływalnię, zorganizowano czterodniową wycieczkę do NRD.

W dalszym ciągu troską rady w Warszawie są stosunkowo złe warunki lokalowe, brak opieki lekarskiej; konieczne jest także zaktywizowanie, szczególnie młodych pracowników, na polu sportowym i kulturalnym. Te i inne sprawy będą troską działaczy rad zakładowych w nowej kadencji w 1979 roku. Rady zakładowe w Instytucie działają w warunkach specyficznego rozproszenia pracowników w kilku miastach Polski. Nie jest to korzystne ze względu na konieczność podziału środków i tak bardzo niewielkich. Członkowie rad zakładowych borykają się z trudnościami typowymi dla bardzo małych instytucji. Wydaje się, że konieczne będzie połączenie naszych wysiłków z radą zakładową resortu, co pozwoli na objęcie naszych pracowników bardziej wszechstronną opieką socjalną, a jednocześnie pracownicy Instytutu zostaną zrównani w swoich prawach i przywilejach z pracownikami urzędu centralnego.

A N E K S

STAN OSOBOWY INSTYTUTU TURYSTYKI
/ na dzień 31.X.1978 r. /

Kierownictwo IT w 1978 r.

Dyrektor	-	prof. dr hab. Romuald Chwieduk
Z-ca Dyrektora ds. ogóln.	-	mgr Stanisław Ostrowski
Z-ca Dyrektora ds. n-b.	-	doc. dr Lech A. Dębski
Sekretarz Naukowy	-	dr Ryszard Szczeciński
Z-ca Dyrektora ds. ekono- -admin.	-	mgr Maria Chmaj
Przedstawiciel OOP PZPR	-	mgr Bogumił Węgiełek
" ZOZ-ZZPPiS	-	mgr Jacek Pustola

Kierownictwo oddziałów terenowych

Oddział IT w Poznaniu

Kierownik Oddziału	-	doc.dr Lech A. Dębski
Z-ca Gł. Księgowego	-	Kazimiera Andrut

Oddział IT we Wrocławiu

Kierownik Oddziału	-	doc.dr Stanisław Wawrzyniak
Specjalista ds.admin.	-	mgr Józef Brenk

Oddział IT w Krakowie

Kierownik Oddziału	-	wakat
Z-ca Kier. Oddziału ds. admin.	-	mgr Kazimierz Kraskiewicz

Rada Naukowa

Sekretariat Rady

Przewodniczący	- prof.dr hab.Stefan Wołoszyn	UW
Z-ca Przewodn.	- prof.dr hab. Zygmunt Filipowicz	AWF
" "	- prof.dr hab.Stanisław Leszczycki	IG PAN
" "	- doc.dr hab.Zdzisław Kowalewski	PAN
Sekretarz	- doc.dr hab. Jerzy Wolski	IT
Członkowie:	- prof.dr hab. Romuald Chwieduk	IT
"	- prof.mgr inż.Zygmunt Skibniewski	
"	- doc.dr hab. Bolesław Libicki	IT

Zespół Kwalifikacyjny

Przewodniczący	- doc.dr hab.Bolesław Libicki	IT
Z-ca Przewodn.	- doc.dr hab. Jerzy Wolski	IT
Członkowie:	- doc.dr hab. Zdzisław Kowalewski	PAN
"	- dr Ryszard Szczeciński	IT
Przedst.Rady Zakł.	- dr Hanna Borne-Falencik	IT
Sekretarz	- Marianna Łucziewicz	IT

Zespół Kierunków Działalności Naukowo-Badawczej

Przewodniczący	- prof.dr hab. Andrzej Wohl	AWF Warszawa
Z-ca Przewodn.	- doc.dr hab. Jerzy Bogucki	AWF Poznań

Zespół Problemów Społecznych /108/

Przewodniczący	- prof.dr hab.Andrzej Luszczewicz	SGPiS
Członkowie:		

prof.dr hab. Andrzej Wohl - AWF Warszawa, doc.dr hab. Mieczysław Kabaj - IPPiSS, doc.dr hab. Krzysztof Przecławski - IPSiR, doc.dr hab. Jerzy Bogucki - AWF Poznań, dr Zdzisław Szamborski - ZUP, mgr Adam Izydorczyk - GKKFiT, mgr Stanisław Ostrowski - IT, dr Ryszard Szczeciński - IT, mgr Wanda Pieniak - CRZZ.

Podzespół Problemów Ekonomicznych /109/

Przewodniczący - prof.dr hab. Mirosław Orłowski IT

Członkowie:

prof.dr hab. Zygmunt Filipowicz - AWF Warszawa, doc.dr
hab. Zdzisław Krasieński - AE Poznań, doc.dr hab. Bolesław
Libicki - IT, doc.dr hab. Ryszard Gałęcki - AE Poznań,
mgr Edgar Kaczmarek - Centr. Turyst. "Orbis".

Podzespół Zagospodarowania Turystycznego /110/

Przewodniczący - prof.mgr inż. Zygmunt Skibniewski

Członkowie:

prof.dr hab. Stanisław Leszczycki - I.Geogr.PAN, prof.
dr hab. Stanisław Maciej Zawadzki, prof. dr hab. Jerzy
Kruczała - AWF Kraków, prof.dr hab. Tadeusz Zipser - Poli-
technika Wrocław, doc.dr Lech A. Dębski - IT

Sekretarz - dr Irena Krawozak IT

Zespół Kształcenia i Doskonalenia Kadr /111 + Ośr.Dyd./

Przewodniczący - doc.dr hab. Zdzisław Kowalewski PAN

Z-ca Przewodn. - doc.dr hab. Aleksander Kornak AE

Członkowie:

prof.dr hab. Stefan Wołoszyn - UW, doc. dr Teofila
Jarowiecka AWF Kraków, doc. dr Krystyna Pauzewicz - IT,
doc. dr hab. Teresa Wolańska - AWF Warszawa, doc. dr hab.
Jerzy Wolski - IT, dr Zbigniew Kulczycki

Sekretarz - dr Hanna Borne-Falencik

Kolegium Instytutu

Przewodniczący - prof.dr hab. Romuald Chwieduk

Członkowie:

mgr Stanisław Ostrowski, doc. dr Lech A. Dębski, dr Ryszard
Szczeciński, mgr Maria Chmaj, doc.dr Stanisław Wawrzyniak,

mgr Kazimierz Kraskiewicz, dr Michał Stalski, doc.dr Krystyna Pauzewicz, doc.dr hab. Jerzy Wolski, mgr Jerzy Wawrzyk, Marianna Luczkiewicz, Antonina Mielczarek, Zygmunt Janowski, mgr Bogumił Węgiełek, mgr Jacek Pustola

Stałe komisje powołane
zarządzeniem Dyrektora Instytutu

Kolegium Redakcyjne
Wydawnictw Instytutu Turystyki

Przewodniczący	- dr Ryszard Szczeciński
Z-ca Przewodniczącego	- doc.dr Lech A. Dębski
Z-ca Przewodniczącego	- mgr Zbigniew Mikołajczak
Sekretarz	- p.o. mgr Maria Byszewska

Członkowie:

doc.dr hab. Bolesław Libicki, doc.dr hab. Jerzy Wolski,
doc.dr hab. Zdzisław Kowalewski, mgr Stanisław Ostrowski,
dr Tadeusz Łobożewicz.

Komisja ds. Oceny i Odbioru
Prac Naukowo-Badawczych

Przewodniczący	- doc. dr Lech A. Dębski
Z-ca Przewodniczącego	- doc.dr hab. Bolesław Libicki
Członkowie:	- doc.dr Krystyna Pauzewicz
	- dr Ryszard Szczeciński
Sekretarz	- mgr inż. Bożena Wachowiak

Komisja ds. przyjęć do pracy pracowników
inżynieryjno-technicznych, administracyjnych
i obsługi

Przedstawiciel OOP PZPR	-	mgr Bogumił Węgiełek
" ZOZ-ZZPPiS	-	mgr Jerzy Głownia
" Działu Spraw Prac.-		Henryka Nowicka

Komisja ds. opiniowania wniosków o zawarcie
umów zlecenia i umów o dzieło płatnych z
bezosobowego funduszu płac

Przewodniczący	-	dr Ryszard Szczeciński
Z-ca Przewodniczącego	-	doc.dr hab. Jerzy Wolski
Sekretarz	-	Marianna Luczkiewicz
Członkowie:	-	Zygmunt Janowski
	-	mgr Bogumił Węgiełek
Przedstawiciel ZOZ ZZPPiS	-	dr Hanna Borne-Falencik

Jednostki Organizacyjne
Działalności Podstawowej

Resortowy Problem Naukowo-Badawczy 108

Pełnomocnik Dyrektora - mgr Stanisław Ostrowski

Adiunkci:

mgr Jerzy Głownia, mgr inż. Alicja Gotowt-Jeziorska,
dr inż. Andrzej Jagusiewicz, mgr Teresa Koprowska, dr Ire-
na Krawczak, dr Tadeusz Łobożewicz, mgr Zbigniew Mikołaj-
czak 1/4, mgr Zygmunt Skórzyński, mgr Pelagia Wacławska,
mgr Bogumił Węgiełek, mgr Marek Złrn.

Starsi asystenci

mgr Zbigniew Czechowski, mgr Krystyna Jelnicka

Asystent	-	mgr Ryszard Bednarski
Specjalista	-	mgr Antoni Adamowicz 1/2
Starsi technicy	-	Stanisław Wiśniewski
	-	Jadwiga Zimakowska

Resortowy Problem Naukowo-Badawczy 109

Pełnomocnik Dyrektora	-	dr Michał Stalski
Profesor	-	prof.dr hab. Mirosław Orłowski 1/2
Docent	-	doc.dr hab. Bolesław Libicki 1/2

Adiunkci:

mgr Alicja Bodzak, dr Juliusz Bystrzanowski, dr Anna
Konieczna-Domańska, mgr Mieczysław Zawadzki 3/4

Starsi asystenci:

mgr Anna Czernek-Kurek, mgr Izabella Dzierżanowska,
mgr Ewa Jędrzejczak, mgr inż. Elżbieta Misiak-Bremer,
mgr Jacek Pustola

Asystenci:

mgr Jolanta Kamieniecka, mgr Jerzy Zawistowski

Technik dokumentalista - Ewa Piątkowska

Resortowy Problem Naukowo-Badawczy 111

Pełnomocnik Dyrektora	-	doc.dr Krystyna Pauzewicz
Docenci	-	doc.dr hab. Jerzy Wolski
	-	doc.dr hab. Zdzisław Kowalewski 1/2

Adiunkci:

dr Hanna Borne-Falencik, dr Tadeusz Chudoba, dr Czesława
Skrudlik

Starsi asystenci:

mgr Walentyna Błaszowska, mgr Anna Hayder, mgr Anna
Mrówczyńska-Kozerska

Technik dokumentalista - mgr Klaudia Pugacewicz-Lyszczyk

Ośrodek Dydaktyczny

Kierownik - doc.dr hab. Jerzy Wolski
Starszy asystent - Elżbieta Zawadzka

Ośrodek Informacji Naukowej i Wydawnictw

Kierownik - dr Ryszard Szozeckiński
Kustosze:
mgr Kazimierz Bronowicz, mgr Maria Ścisłowska,
mgr Barbara Tomicka
Starszy bibliotekarz - mgr Jerzy Malecki
Adiunkt - mgr Zbigniew Mikołajczak 1/4
Starszy redaktor - mgr Anna Wolicka
Redaktor - mgr Barbara Mikołajewska
Starszy referent - mgr Maria Byszewska

Administracja Centrali Instytutu Turystyki

Dział Nauki

Kierownik - mgr Jerzy Wawrzyk
St. technicy dokument.:
mgr Henryk Legienis, mgr Elżbieta Kempka
Technik dokumentalista - Małgorzata Kozłowska

Dział Ekonomiczno-Finansowy

Z-ca gł. księgowego - Antonina Mielczarek
/Kier. Działu Ekon.-Fin./
Samodzielne księgowe
Barbara Bąk, Teresa Haber, Irena Świerlikowska,
Ewa Wadas

Dział Spraw Pracowniczych

Kierownik - Marianna Luczkiewicz
Samodz.referenci: - Hanna Bingoraj
Henryka Nowicka
Specjalista - Lucyna Kupiec 1/2

Dział Administracyjno-Gospodarczy

Kierownik - Zygmunt Janowski
St.referenci:
Danuta Niemiec, Hanna Skowrya, Antonina Świtalska
Referenci:
Ewa Boliszewska, Andrzej Koleński, Maria Włodarczyk
Starsze maszynistki:
Zdzisława Łupińska, Teresa Misiak, Halina Sieczko
Telefonistka - Maria Popiel 3/4
St. rzemieślnik - Grzegorz Dumało
Kierowca - Stanisław Zieliński
Robotn.do pracy ciężkiej:
Wanda Dąbrowska, Zofia Jadczak, Julia Stachurka 3/4,
Stanisław Stachurka 3/4.

Samodzielne stanowiska

Radca prawny - mgr Krystyna Kosińska
Główny specjalista
ds.współpracy - mgr inż. Andrzej Cosma

Jednostki terenowe

Oddział IT w Poznaniu

Kierownik - doc. dr Lech A. Dębski

Zespół Naukowo-Badawczy

Resortowego Problemu Naukowo-Badawczego 110

Adiunkt - mgr inż. Jan Lemański 1/2
Starsi asystenci - mgr inż. Mieczysław Kołomecki
- mgr inż. Barbara Weinert
Asystent - mgr Magdalena Górską
St. specjaliści:
mgr inż. Karol Jasiecki, mgr inż. Bożena Wachowiak,
mgr Sabina Zdrojewska
St. technicy: - Bohdan Janicki
- Ewa Nowaczyk
St. laborant - Bronisław Skokowski 1/2
Technik - Ewa Parysek
Architekt - mgr inż. Marek Reizler 1/2

Administracja Oddziału IT w Poznaniu

Z-ca głównego księgowego - Kazimiera Andrut
Kier. Sekcji Admin. - Krystyna Biss
Samodzielny referent - Bronisława Olejniczak
Robotnik do pracy ciężkiej - Władysława Jędryca
Goniec - Ewa Marucha

Zespół Naukowo-Badawczy w Bydgoszczy

Oddział w Poznaniu

Kierownik - mgr inż. Romana Przybyszewska-Gudelis
Adiunkci:
mgr Maciej Drzewiecki, dr Stefan Iwicki, dr Antoni Zwoliński

Starsi asystenci	- mgr Roman Dysarz
	- mgr Marek Grabiszewski
Asystent	- mgr Maria Dombrowicz
Specjalista	- mgr Irena Banach
St. technik dokumentalista	- Eugenia Opoń
Starszy technik	- Halina Pacewicz

Administracja

Starszy referent	- Alicja Lickiewicz
Sprzątaczk	- Maria Kisielewska 1/2
	- Alfreda Przybylska 1/2

Zespół Naukowo-Badawczy

w Toruniu - Oddział w Poznaniu

Kierownik	- dr Jan Owsiak
Adiunkci	- mgr Jan Pronobis
	- mgr Krystyna Regel
Starsi asystenci	- mgr Szczepan Burak
	- mgr Janusz Sewerniak
Geograf	- mgr Grażyna Andrzejewska
Technik dokumentalista	- Iwona Jarosz
Laborant - kreślarz	- Zofia Lipowska
Młodszy technik	- Elżbieta Miętkiewicz

Administracja

Samodzielny referent	- Krystyna Kańska
Robotnik do pracy ciężk.	- Eugenia Konarska

Oddział we Wrocławiu

Kierownik	- doc.dr Stanisław Wawrzyniak
-----------	-------------------------------

Zespół Naukowo-Badawczy

Docent - dr hab. Leszek Baraniecki 1/2

Adiunkoi:

mgr Bonifacy Gajdzik, mgr Ryszard Leśko, dr Krystyna
Mączewska-Pilch, dr Czesław Piskorski, dr inż. Felicja
Sokół-Aulich, mgr Zbigniew Werner, mgr Anna Wyrzykowska,
dr Jerzy Wyrzykowski 1/2, mgr Maria Wysocka

Starsi asystenci:

mgr Grażyna Boroń-Walczak, mgr Kazimierz Klementowski,
mgr Czesław Mazurek, mgr Zbigniew Ziółkowski

Asystenci - mgr Anna Bluj
- mgr Jadwiga Rudolf

Bibliotekarz - Anna Szymozak

Specjaliści - mgr Ryszard Szuman,
- Janina Zawidowska

Młodszy technik dokument. - Jolanta Dąbrowska

Administracja Oddziału IT we Wrocławiu

Specjalista - mgr Józef Brenk
Samodzielny księgowy - Halina Gerlicz
Starsza maszynistka - Dorota Górecka
Robotnik do pracy ciężk. - Władysława Cieślak

Oddział IT w Krakowie

Kierownik - wakat

Zespół Naukowo-Badawczy

Z-ca Kierownika Oddz.
d/s Administracyjnych - mgr Kazimierz Kraskiewicz
Adiunkt - dr Jacek Szwaja

Starsi asystenci:

mgr inż. Jerzy Gajewski, mgr Anna Kołodziejczyk,

mgr Anna Król, mgr Bolesław Prażanowski, mgr Magdalena Zięba

Asystenci

- mgr Jerzy Herma,
mgr Ewa Piśkiewicz

Kustosz

- mgr Irena Krupa

Administracja Oddziału IT w Krakowie

Samodzielny Księgowy

- Lucyna Michalik

Samodzielny referent

- Halina Samela 1/2

Starsza maszynistka

- Elżbieta Czerny

Robotnik do pracy ciężk.

- Cecylia Tarnowska

Organizacje Polityczno-Społeczne

w Instytucie Turystyki w Warszawie

**Polska Zjednoczona Partia Robotnicza,
Oddziałowa Organizacja Partyjna**

I sekretarz

- mgr Bogumił Węgiełek

II sekretarz

- doc.dr Krystyna Pauzewicz

Członek egzekutywy

- mgr Maria Ścisłowska

Zakładowa Organizacja Związkowa

Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społ.

Centrala IT w Warszawie

Przewodniczący

- mgr Jacek Pustola

Wiceprzewodniczący

- mgr inż. Alicja Gotowt-Jeziorska

Sekretarz

- dr Hanna Borne-Falencik

Skarbnik

- mgr Jerzy Głownia

Członkowie

- mgr inż. Andrzej Cosma
- mgr Maria Ścisłowska

**Zarząd Pracowniczej Kasy
Zapomogowo-Pożyczkowej**

Przewodniczący	-	mgr Zbigniew Czechowski
Skarbnik	-	Hanna Skowyra
Członek	-	Stanisław Zieliński

ZOZ ZZPPiS Oddział w Poznaniu

Przewodniczący	-	Kazimiera Andrut
Sekretarz	-	mgr Mieczysław Kołomecki
Członek Prezydium /Zespół N-B w Bydgoszczy/	-	mgr Marek Grabiszewski
Członek Prezydium /Zespół N-B w Toruniu/	-	mgr Jan Pronobis

ZOZ ZZPPiS Oddział we Wrocławiu

Przewodniczący	-	mgr Ryszard Leśko
Sekretarz	-	mgr Zbigniew Werner
Członkowie	-	dr Krystyna Mączewska-Pilch
"	-	mgr Grażyna Boroń-Walczak

Oddział w Krakowie

Delegat związkowy przy ZOZ ZZPPiS IT w Warszawie	-	mgr inż. Jerzy Gajewski
Zastępca delegata	-	mgr Anna Kołodziejczyk

WYKAZ ZAGRANICZNYCH WYJAZDÓW SŁUŻBOWYCH PRACOWNIKÓW INSTYTUTU

TURYSTYKI W LATACH 1976 - 77 i I PÓŁROCZU 1978

Data wyjazdu i powrotu	Kraj docelowy	Imię i nazwisko wyjeżdżającego	Cel wyjazdu	Instytucja finan- su jąca przejazd	Uwagi
1	2	3	4	5	6
1976 r.					7
20-27.I.	CSRS, WRL	mgr A.Adamowicz dr I.Krawczak	- rozeznanie działalności pokrewnych ośrodków ba- dawczych w Budapeszcie i Bratysławie	IT	GKKFiT
	WRL	dyr St.Ostrowski	- udział w posiedzeniu Komisji Ekonomicznej przy Konferencji UTKS	GKKFiT	GKKFiT
26-29.IV.	Hiszpania	doc.R.Galecki	- udział w pracach Europ. Ośrodka Koord.Badań Społ.	IT	EOKBS
10-16.V.	LRB	mgr A.Cosma M.Luczkiewicz	- rozeznanie działalności tamt. ośrodków badaw- czych w Sofii i Warnie i uzgodn.wspóln. tematu dla Kom.Rozw.Techn.Konf.UTKS	IT	KGGFiT
16-30.V.	Nigeria	dyr.L.A.Dębski dyr.St. Ostrowski	- rozeznanie warunków lo- kalnych i zebranie mat. dot. zlecenia PHZ "PolSERVICE"	"PolSERVICE"	"PolSERVICE"

1	2	3	4	5	6	7
26.VI.-2.VII.	NRD	mgr J. Pronobis	- II faza zbierania materiałów do tematu pracy doktorskiej	IT	IT	
27.VI.30.VI.	CSRS	mgr Z. Skórzyński	- II faza kompletowania mater. i konsult. dot. problemu resortowego 108	IT	IT	
5-10.VII.	LRB	mgr Z. Skórzyński	- rozeznanie możliwości wspólnych prac badawczych wynikających z problemu resortowego 108	IT	IT	
6-9.VII.	LRB	mgr inż. C. Cosma	- uzgodn. z ośrodk. bad. turystyki zagranicznej w Sofii warunków współpracy w nowej strukturze organiz. turystyki w LRB	IT	IT	
31.VIII.-7.IX.	W. Brytania	dr M. Stalski	- udział w dorocznym spotkaniu Brytyjskiego Towarzystwa Naukowego w Birmingham	IT	IT	na zaproszenie imienne
20-23.IX.	RFN	mgr Z. Skórzyński	- udział w Międzynarodowym Sympozjum Europejskiego Ośrodka Badań Czasu Wolnego w Essen	IT	EOBCW	--

1	2	3	4	5	6	7
21-24.VI.	CSRS	dyr. St. Ostrowski dr I. Krawczak	- udział w sympozjum Komisji Ekonom. KUTKS - n/t prognozowania	IT	GKKFiT	
4-11.VII.	CSRS	doc. Z. Galecki	- udział w pracach Europ. Ośrodka Koord. Badań Społecznych	IT	EOKBS	
18.VII. - 3.VIII.	ZSRR	mgr St. Regel	- udział w XXIII Kongresie Międzynarodowej Unii Geograficznej	IT	GKKFiT	
30.VII. - 10.VIII.	Finlandia	mgr inż. A. Cosma	- udział w VI Kongresie Międzynarodowego Stowa- rzenia Urbanistów	IT	GKKFiT	na zaprosze- nie imienne
5-13.IX.	Grecja	prof. Z. Filipowicz dyr. St. Ostrowski dr R. Szczeciński	- udział w XXVI Kongresie AIEST	IT	GKKFiT	
20-25.IX.	SRR	mgr inż. A. Cosma	- udział w IV posiedzeniu Komisji Rozwoju Techn. przy Konf. UTKS	GKKFiT	GKKFiT	w ramach del. GKKFiT
20.IX. - 2.X.	Austria, CSRS	32 osoby	- Podróż studialna słuchaczy I Studium Podypłom. przy IT	IT	GKKFiT	
18.X. - 1.XI.	Hiszpania	mgr inż. A. Cosma	- I udział w pracach WTO dot. zinteg. planowania turystyki	WTO	WTO	na zaprosze- nie imienne Sekretarza Gen. WTO
22-28.XI.	CSRS	mgr St. Regel mgr J. Sewerniak	- rozeznanie działalności ośrodków badawczych w Pradze i Bratysławie z p.w. potrzeb probl. resort. liO	IT	GKKFiT	

1	2	3	4	5	6	7
29.XI.- 8.XII.	NRD	mgr J. Pronobis	- zebranie materiałów do tematu pracy doktorskiej	IT	GKKFiT	
1-7.XII.	Hiszpania	mgr inż. A. Cosma	II udział w pracach WTO dot. zintegr. planowania turystyki	WTO	WTO	ma zaproszenie Gen. Sekr. WTO
6-11.XII.	CSRS	mgr Z. Skórczyński mgr M. Zürn	- zebranie materiałów i doświadczeń w ośr. bad. w Pradze i Bratysławie z p.w. potrzeb - probl. resort. 108	IT	GKKFiT	
1977 r.	WRL	dyr. St. Ostrowski	- udział w posiedzeniu Komisji Ekonom. przy Konferencji UTKS	GKKFiT	GKKFiT	w ramach del. GKKFiT
18-21.III.	Hiszpania	dyr. St. Ostrowski	- udział w posiedzeniu Zarządu AIEST dot. organizacji XXVII Kongresu w Polsce	IT	GKKFiT	
13-15.IV.	ZSRR	prof. Romuald Chwieduk	- uzgodnienie z władzami turyst. zagr. ZSRR udziału delegacji radzieckiej w Kongresie AIEST w Polsce	IT	IT	
19-22.IV.	WRL	dyr. St. Ostrowski	- udział w posiedzeniu Komisji Ekonom. przy Konf. UTKS	GKKFiT	GKKFiT	w ramach delegacji GKKFiT

1	2	3	4	5	6	7
9-14.X.	CSRS	dyr L.A.Dębski dr I.Krawczak mgr G.Boroń- Walczak	- udział w Międzynarodo- wej Konferencji z okazji 100 lat turystyki w CSRS	IT	GKKFiT	
1978 r.						
	WRL	prof. Romuald Chwieduk	- udział w posiedzeniu Komisji Ekonom. przy Konferencji UTKS	GKKFiT	GKKFiT	w ramach deleg. GKKFiT
21-27.I.	SRR	mgr inż. A. Cosma	- udział w V posiedzeniu Komisji Rozwoju Techn. przy Konf. UTKS	GKKFiT	GKKFiT	- "
21-27.II.	Holandia	dr M. Stalski	- wykład i konsultacje	IT	GKKFiT	na zaprosze- nie imienne
15-26.III.	Austria CSRS	dr J. Bystrza- nowski	- udział w pracach Euro - pejskiego Ośrodka Koord. Badań Społecznych	IT	EOKBS	
4-11.VI.	NRD	mgr J. Sewerniak mgr S. Burak	- zebranie materiałów do problemu resortowego nr 110 w Ośrodku Uniw. w Greifswald	IT	GKKFiT	
5-10.VI.	SRR	doc. J. Wolski	- zebranie mat. do probl. resort. nr 111 z Ośr. Kształc. Kadr Turyst. w Bukareszcie.	IT	GKKFiT	
5-10.VI.	CSRS	mgr Z. Skórzyński	- konfrontacja mat. dot. probl. resort. nr 108 z analog. badan. osr. nauk. w Pradze.	IT	GKKFiT	

WYKAZ PRAC NAUKOWO-BADAWCZYCH
WYKONANYCH W IT W LATACH 1976-1977

Resortowy problem naukowo-badawczy 108

- 108-01-01 Głownia Jerzy: Statystyczne metody określania sezonu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-01-01-01 Głownia Jerzy, Waclawska Pelagia: Statystyka krajowego ruchu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-02-01-01 Dybizbańska Joanna: Ocena rozwoju wypoczynku świątecznego w 1976 r. Katowice 1976
- 108-02-01-01 Głownia Jerzy, Waclawska Pelagia: Ocena ruchu turystycznego w Polsce w 1975 r. Warszawa 1976
- 108-02-01-02 Głownia Jerzy, Waclawska Pelagia: Ocena ruchu turystycznego w Polsce w 1976 r. Warszawa 1977
- 108-02-01-03 Głownia Jerzy: Układy regionalne ruchu turystycznego. Warszawa 1977
- 108-02-01-04 Głownia Jerzy, Waclawska Pelagia: Sezonowość ruchu turystycznego w 1976 r. Warszawa 1977
- 108-02-03 Głownia Jerzy, Waclawska Pelagia: Badania ankietowe uczestnictwa ludności w ruchu turystycznym. Warszawa 1977
- 108-03-01-01 Mikułowski Bogdan: Struktura przestrzenna walorów krajoznawczych dóbr kultury w Polsce - zabytki architektury i budownictwa. Wrocław 1976
- 108-03-01-02 Wysocka Maria: Materialne podstawy rozwoju turystyki jako gałęzi gospodarki gminnej w świetle wyposażenia gmin w urządzenia turystyczne w roku 1970. Wrocław 1976

- 108-03-01-03 Mączewska-Pilch Krystyna: Waler krajoznawczy zabytków jako waler uzupełniający w miejscowościach o funkcjach wypoczynkowych - studium na przykładzie miejscowości wypoczynkowych Dolnego Śląska pod kątek wpływu na model. Wrocław 1976
- 108-03-01-04 Boroń-Walczak Grażyna, Mazurek Czesław: Próba typologii i klasyfikacji krajobrazu z punktu widzenia walorów widokowych na wybranych przykładach z Dolnego Śląska oraz Czesław Mazurek: Próba ustalenia cech rzeźby dla potrzeb typologii krajobrazów górskich. Wrocław 1976
- 108-03-02-01 Wykorzystanie turystyczne obszaru Polski w stanie istniejącym - w układzie rodzajowym. Cz. 1. Urlopowa turystyka wypoczynkowa. [Aut.] Jerzy Wyrzykowski, Bogdan Mikułowski, Zbigniew Werner, Bonifacy Gajdzik, Maria Suboczowa, Stanisław Wawrzyniak. Wrocław 1977
- 108-03-02-01 Mikułowski Bogdan, Werner Zbigniew, Wawrzyniak Stanisław: Wykorzystanie turystyczne obszaru Polski w stanie istniejącym w układzie rodzajowym. Cz. 2. Turystyka Krajoznawcza /ruch wycieczkowy/. Wrocław 1977
- 108-03-02-01 Suboczowa Maria, Gajdzik Bonifacy, Wawrzyniak Stanisław: Wykorzystanie turystyczne obszaru Polski w stanie istniejącym w układzie rodzajowym. Cz. 3. Wypoczynek świąteczny. Katowice - Wrocław 1977
- 108-03-02-02 Piskorski Czesław: Wykorzystanie turystyczne obszaru Polski w stanie istniejącym w makroregionach. Makroregion północny. Szczecin 1977
- 108-03-02-03 Żabińska Teresa, Domańska Wanda: Wykorzystanie turystyczne obszaru Polski w stanie istniejącym w województwach - województwa: jeleniogórskie i nowosądeckie. Wrocław 1977

- 108-03-02-04 Wawrzyniak Stanisław, Ziółkowski Zbigniew,
Zawidowska Janina: Wykorzystanie turystyczne
Polski w stanie istniejącym. Synteza. Wrocław
1977
- 108-03-03-01 Próba przestrzennego przedstawienia prognozy roz-
woju ruchu turystycznego do 1990 roku. [Aut.] Anna
Bluj, Ryszard Leśko, Czesław Mazurek, Krystyna
Mączewska-Pilch, Ryszard Szuman, Stanisław Wawrzy-
niak, Jerzy Wyrzykowski, Zbigniew Ziółkowski.
Wrocław 1976
- 108-03-05-02 Kierunki perspektywicznego rozwoju turystyki w
świetle koncepcji wojewódzkich. [Aut.] Bogdan Miku-
łowski, Anna Bluj, Joanna Dybizbańska, Bonifacy
Gajdzik, Czesław Mazurek, Czesław Piskorski, Ryszard
Szuman, Zbigniew Werner, Maria Wysocka, Zbigniew
Ziółkowski. Wrocław 1977
- 108-04-01-01 Krawczak Irena, Jelnicka Krystyna: Ocena źródeł
informacji z zakresu turystyki zagranicznej.
Warszawa 1976
- 108-04-01-01/
/02 Koncepcja reprezentacyjnego badania zagranicznego
ruchu przyjazdowego i wyjazdowego w Polsce. [Aut.]
Irena Krawczak, Grażyna Boroń-Walczak, Zbigniew
Czechowski, Krystyna Jelnicka, Kazimierz Kraskie-
wicz, Lech Sarosiek. Warszawa 1977
- 108-04-01-02 Zakres tematyczny i stopień szczegółowości opraco-
wań wyjazdowego i przyjazdowego ruchu turystycznego.
[Aut.] Kazimierz Kraskiewicz, Irena Krawczak, Zbig-
niew Czechowski, Krystyna Jelnicka. Warszawa 1976
- 108-04-01-03 Krawczak Irena, Ostrowski Stanisław: Unifikacja
systemów pomiaru wielkości zagranicznego ruchu tury-
stycznego w krajach RWPG. Warszawa 1976

- 108-04-01-03 Krawczak Irena, Jelnicka Krystyna: Analiza czynników determinujących wielkości zagranicznego ruchu turystycznego. Warszawa 1977
- 108-04-01-04 Krawczak Irena, Jelnicka Krystyna: Formy i metody badawcze zagranicznego ruchu turystycznego. Metoda reprezentacyjna w badaniach zagranicznego ruchu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-04-01-04 Krawczak Irena: Formy i metody badawcze zagranicznego ruchu turystycznego. System badań i sprawozdawczości w zakresie zagranicznego ruchu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-04-01-04 Krawczak Irena: Intuicyjne metody prognozowania. Warszawa 1977
- 108-04-02-01 Kraskiewicz Kazimierz: Turystyka zagraniczna Wielkiej Brytanii na tle recesji gospodarczej w krajach OECD. Kraków 1976
- 108-04-02-01 Krawczak Irena, Czechowski Zbigniew, Jelnicka Krystyna: Turystyka zagraniczna w krajach RWPG w 1975 r. Warszawa 1976
- 108-04-02-01 Krawczak Irena: Rynek turystyki zagranicznej krajów socjalistycznych. Prognozy rozwoju zagranicznej turystyki wyjazdowej i przyjazdowej między Polską a CSRS, NRD i ZSRR. Warszawa 1977
- 108-04-02-01 Boroń-Walczak Grażyna: Ruch turystyczny między Polską a Czechosłowacją w 1976 r. Aktualizacja. Warszawa 1977
- 108-04-02-01 Boroń-Walczak Grażyna, Czechowski Zbigniew: Turystyka zagraniczna w krajach RWPG w roku 1976. Warszawa 1977
- 108-04-02-01 Boroń-Walczak Grażyna: Analiza ruchu turystycznego między Polską a Związkiem Radzieckim w latach 1975-1976. Warszawa 1977
- 108-04-02-02 Kraskiewicz Kazimierz: Północnoamerykański rynek turystyki zagranicznej. Kraków 1976
- 108-04-02-02 Kraskiewicz Kazimierz: Turystyka polonijna z USA do Polski. Kraków 1977

- 108-04-02-03 Adamowicz Antoni K.: Rynek turystyczny Austrii. Warszawa 1977
- 108-04-02-03 Adamowicz Antoni K.: Rynek turystyczny Austrii. Cz. 2. Warszawa 1977
- 108-04-02-03 Kraskiewicz Kazimierz: Turystyczny rynek Stanów Zjednoczonych AP 1975-1977 /aktualizacja/. Kraków 1977
- 108-06-03-02 Jelnicka Krystyna: Organizacja turystyki w Szwecji. Wybrane zagadnienia. Warszawa 1976
- 108-04-02-03 Jelnicka Krystyna: Szwedzki rynek turystyczny. Warszawa 1976
- 108-04-02-03 Jelnicka Krystyna: Szwedzki rynek turystyczny Cz. 2. Zagraniczny ruch wyjazdowy i przyjazdowy między Szwecją a Polską. Warszawa 1976
- 108-04-02-03 Jelnicka Krystyna: Analiza cen wycieczek ze Szwecji do Polski na tle innych najbardziej popularnych krajów europejskich. Warszawa 1977
- 108-04-02-03 Jelnicka Krystyna: Analiza zagranicznego ruchu turystycznego fińskiego ze szczególnym uwzględnieniem wymiany z Polską. Warszawa 1977
- 108-04-02-03 Mikołajczak Zbigniew: Analiza i prognozy rozwoju zagranicznej turystyki wyjazdowej i przyjazdowej w wybranych grupach krajów pozostałych. Republika Federalna Niemiec. Cz. 2. Warszawa 1977
- 108-04-02-03 Krawczak Irena: Rynek turystyki zagranicznej krajów pozostałych. Prognozy rozwoju zagranicznej turystyki wyjazdowej i przyjazdowej pomiędzy Polską a Austrią, RFN, Szwecją, USA i Wielką Brytanią. Warszawa 1977
- 108-04-02-04 Krawczak Irena: Analizy i prognozy zagranicznego ruchu turystycznego w 1976 i 1977 r. Warszawa 1977

- 108-04-02-06 Sarosiek Lech: Obustronny ruch turystyczny między Polską a NRD w latach 1972-1976. Szczecin 1977
- 108-04-02-07 Chudoba Tadeusz: Analiza rozwoju turystyki zagranicznej Kanady. Warszawa 1976
- 108-04-02-08 Mikołajczak Zbigniew: Analiza retrospektywna zagranicznego ruchu turystycznego w latach 1971-1975. Rynek turystyki zagranicznej Republiki Federalnej Niemiec. Warszawa 1976
- 108-05-01-01 Krawczak Irena: Dekompozycja szeregów chronologicznych /na przykładzie przyjazdów turystycznych z NRD/. Warszawa 1976
- 108-05-01-02 Krawczak Irena: Modele korelacji i regresji w zastosowaniu do prognozowania zagranicznego ruchu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-05-01-03 Krawczak Irena: Prezentacja oszacowań modeli wybranych form ruchu turystycznego. Warszawa 1976
- 108-05-02-01 Krawczak Irena: Prognoza wielkości ruchu turystycznego pomiędzy Polską i Wielką Brytanią w latach 1976-1980. Warszawa 1976
- 108-05-02-07 Krawczak Irena: Prognozy rozwoju ruchu turystycznego między Polską a Kanadą w latach 1976-80. Warszawa 1976
- 108-06-01-01 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w międzynarodowym ruchu turystycznym w systemie prawa polskiego - Warszawa 1976
- 108-06-01-01 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w międzynarodowym ruchu turystycznym w systemie prawa polskiego /aktualizacja/. Warszawa 1977
- 108-06-01-02 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego Wielka Brytania - Polska. Warszawa 1976

- 108-06-01-02 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego Wielka Brytania - Polska. Warszawa 1977 /aktualizacja/
- 108-06-01-03 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego Szwecja-Polska. Warszawa 1976
- 108-06-01-03 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego Szwecja-Polska /aktualizacja/. Warszawa 1977
- 108-06-01-04 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego USA - PRL. Warszawa 1977
- 108-06-01-05 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego RFN - PRL. Warszawa 1977
- 108-06-01-06 Czechowski Zbigniew: Ułatwienia formalno-prawne w zakresie ruchu turystycznego Austria - Polska. Warszawa 1977
- 108-06-03 Czechowski Zbigniew: Ocena sytuacji w międzynarodowych organizacjach turystycznych w latach 1971-75. Warszawa 1977
- 108-06-03-01 Czechowski Zbigniew: Prawne formy organizacyjne turystyki w Wielkiej Brytanii. Warszawa 1976
- 108-07-02-01 Mikołajczak Zbigniew: Propagandowe funkcje turystyki zagranicznej /zarys tematyki i funkcje badań empirycznych/. Warszawa 1977
- Ostrowski Stanisław: Ideowo-polityczne aspekty rozwoju turystyki zagranicznej /oraz/ Stanisław Ostrowski: Działalność naukowo-badawcza w dziedzinie turystyki zagranicznej. Warszawa 1977

- 108-07-02-02 Ostrowski Stanisław: Wykorzystanie turystyki międzynarodowej jako środka propagandy socjalistycznego modelu życia. Warszawa 1977
- 108-08-01-01 Tarkowski Jacek: Wykorzystanie urlopów: analiza społeczno-demograficznych różnicowań sposobów, form i preferencji. Warszawa 1976
- 108-08-01-02 [Koprowska] Konwicka Teresa: Przewidywana struktura budżetu czasu - tendencje zmian i ich efekty. Warszawa 1976
- 108-08-01-03 [Koprowska] Konwicka Teresa, Tarkowski Jacek: Budżet czasu kobiet pracujących. Warszawa 1976
- 108-08-01-04 [Koprowska] Konwicka Teresa: Budżet czasu ludzi starych. Warszawa 1976
- 108-08-01-05 [Koprowska] Konwicka Teresa: Uczestnictwo w turystyce w czasie dodatkowych dni wolnych od pracy. Warszawa 1976
- 108-08-01-06 Zürn Marek: Popularność wyjazdów weekendowych w społeczeństwie polskim. Warszawa 1977
- 108-08-01-08 Koprowska Teresa: Formy korzystania z czasu wolnego a jakość życia. Warszawa 1977
- 108-08-02 Skórzyński Zygmunt, Zürn Marek: Porównawcza analiza wzorów wypoczynku cotygodniowego w wybranych aglomeracjach PRL i CSRS. Warszawa 1977
- 108-09-01-01 Zürn Marek: Postawy społeczeństwa polskiego wobec skracania czasu pracy /opracowanie cząstkowe/. Warszawa 1976
- 108-09-02-01 Skórzyński Zygmunt: Gospodarowanie czasem wolnym w wybranych miastach Europy i Ameryki w dniach roboczych i w dniach wolnych. Raport. Warszawa 1976
- 108-10-01 Zürn Marek: Przemiany społeczno-kulturowe w regionie pod wpływem turystyki /na przykładzie wsi położonych w Masywie Śnieżnika/. Warszawa 1977

- 108-02-01 Kubicz Bolesław, Gotowt-Jeziorska Alicja, Węgiełek Bogumił: Polsko-czechosłowackie turystyczne obszary graniczne. Warszawa 1977
- 108-11-04 Węgiełek Bogumił, Gotowt-Jeziorska Alicja, Kubicz Bolesław: Kierunkowe wytyczne dla rozwoju turystyki w Makroregionie Południowo-Wschodnim. Warszawa 1977
- 108-12-01-01 Dotychczasowe kierunki rozwoju bazy noclegowej w makroregionach i województwach. [Aut.] Anna Bluj, Joanna Dybizbańska, Bonifacy Gajdzik, Ryszard Leśko, Krystyna Mączewska-Pilch, Czesław Mazurek, Ryszard Szuman, Maria Wysocka, Stanisław Wawrzyniak, Janina Zawidowska, Zbigniew Ziółkowski, Teresa Żabińska. Wrocław 1977

Resortowy problem naukowo-badawczy 109

- 109- Sierpiński Jerzy: Kierunki wzrostu efektywności gospodarki turystycznej. Warszawa 1976
- 109- Kamieniecka Jolanta: Statystyka gospodarki turystycznej. Warszawa 1976
- 109-01-02 Szwaja Jacek: Działalność organów administracji terenowej w warunkach koncentracji ruchu turystycznego - wstęp do problematyki badań. Kraków 1976
- 109-01-02-01 Szwaja Jacek: Działalność administracji terenowej wobec turystyki na tle zadań państwa. Kraków 1977
- 109-01-03-01 Kołodziejczyk Anna: Stan infrastruktury i walorów krajoznawczych na wybranych terenach górskich. Kraków 1976

- 109-01-03-02 Kołodziejczyk Anna: Stan organizacyjny i programy form turystyki na wybranych terenach górskich. Kraków 1976
- 109-01-03-03 Zięba Magdalena: Elementy kształcenia w zakresie turystyki w środowisku studenckim poprzez udział w imprezach turystycznych /na przykładzie środowiska krakowskiego/. Kraków 1977
- 109-01-03-04 Kołodziejczyk Anna: Badania relacji między rozmieszczeniem sieci muzeów /z uwzględnieniem ich typologii i atrakcyjności turystycznej/ a ich dostępnością dla ruchu turystycznego. Kraków 1977
- 109-01-03-05 Kołodziejczyk Anna: Funkcjonowanie placówek muzealnych w województwie krakowskim z punktu widzenia świadczenia usług przewodnicko-informacyjnych. Kraków 1977
- 109-01-04-01 Prażanowski Bolesław: Metoda oceny dostępności komunikacyjnej rejonu turystycznego na przykładzie jednostki podziału administracyjnego o funkcji turystycznej. Kraków 1976
- 109-01-04-02 Prażanowski Bolesław: Ocena dostępności komunikacyjnej najważniejszych rejonów turystyczno-wypoczynkowych. Kraków 1976
- 109-01-05-01 Król Anna: Wpływ turystyki na obroty handlu detalicznego w rejonie wypoczynkowym - analiza istniejących metod badawczych. Kraków 1976
- 109-01-05-02 Król Anna: Udział obrotów turystycznych w obrotach handlu detalicznego w wybranych gminach o funkcjach turystycznych. Kraków 1977
- 109-01-05-03 Król Anna: Rozmiary turystycznego transferu pieniężnego a baza materialna turystyki w województwie krakowskim. Cz. 1. Warszawa 1977

- 109-01-06-01 Domałacna Wanda, Gajewski Jerzy: Przydatność różnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych dla uczestników wybranych form ruchu turystycznego /analiza metod/. Kraków 1976
- 109-01-06-02 Gajewski Jerzy: Terenowy zasięg uczestników różnych form turystyki w obszarach koncentracji ruchu turystycznego /na przykładzie wybranego rejonu Karpat/. Kraków 1976
- 109-01-06-03 Gajewski Jerzy: Stopień atrakcyjności walorów kulturowych dla uczestników poszczególnych form ruchu turystycznego. Kraków 1977
- 109-01-06-05 Domałacna Wanda: Baza noclegowa nieuspołeczniiona w województwie nowosądeckim. Kraków 1977
- 109-02 Sierpiński Jerzy: Świadczenia zakładów hotelarskich. Warszawa 1976
- 109-02 Schupp Hanna: Zatrudnienie w hotelarstwie - stałe i sezonowe w układzie wojewódzkim. Warszawa 1976
- 109-01-01-01 Libicki Bolesław: Turystyka jako gałąź gospodarki narodowej /generalne problemy metodologiczne, klasyfikacja i kierunki badań/. Warszawa 1977
- 109-02-01-01/109-02-01-01/
- 109-02-01-03 Stalski Michał, Zawistowski Jerzy: Podstawy metodyczne dla pomiarów potencjałów eksploatacyjnych regionów turystycznych. Warszawa 1977
- 109-02-02 Kępski Andrzej: Kierunek polityki cen w turystyce. Warszawa 1976
- 109-02-02-01 Schupp Hanna: Struktura zatrudnienia w hotelach różnej wielkości i kategorii. Warszawa 1976
- 109-02-02-02 Dzierżanowska Izabella: Geograficzno-ekonomiczne uwarunkowania dla optymalnych lokalizacji bazy noclegowej na przykładzie wypoczynku dziecięcego. Warszawa 1977

- 109-02-03-01 Zawadzki Mieczysław: Analiza porównawcza aktualnych zasad wynagradzania w hotelarstwie i w wybranych dziedzinach gospodarki narodowej. Warszawa 1976
- 109-02-04-01 Kępski Andrzej: System i poziom cen w hotelach i motelach. Warszawa 1976
- 109-02-05-02 Kurek Anna: Analiza efektywności wybranych i zrealizowanych inwestycji hotelarskich. Cz. 1. Typy obiektów hotelarskich podlegających badaniom. Cz. 2. Analiza efektów ekonomicznych wybranych obiektów hotelarskich na tle założeń dokumentacji techniczno-ekonomicznej tych obiektów. Warszawa 1976
- 109-03-01-01 Zapolska Sylwia: Funkcjonowanie struktur organizacyjnych biur podróży /uwagi wprowadzające w zakres role społeczno-gospodarczej biur podróży w gospodarce turystycznej/. Warszawa 1976
- 109-03-01-02 Sierpiński Jerzy: Działalność biur podróży. Warszawa 1976
- 109-03-02 Beyer William: Prawo obrotu turystycznego - stosunki umowne biur podróży /wybór problemów cywilno-prawnych/. Warszawa 1976
- 109-03-02-01 Beyer William: Postępowanie reklamacyjne w turystyce zagranicznej. Warszawa 1976
- 109-03-02-01 Jędrzejczak Ewa: Stan sprawozdawczości statystycznej w resorcie GKKFiT i jej przydatność do badań nad efektywnością bazy materialnej turystyki. Kraków 1977
- 109-03-03-01 Domańska Anna: Opis przedmiotu działalności handlowej PBP "Orbis" w zakresie turystyki krajowej. Warszawa 1976

- 109-04 Stalski Michał: Optymalizacja gospodarki turystycznej. Przyczynek metodyczny. Warszawa 1976
- 109-04-02-01 Pustoła Jacek: Przyczynek do metodologii badań efektywności gospodarki turystycznej na przykładzie wybranych turystycznych przedsiębiorstw terenowych. Warszawa 1976
- 109-04-02-02 Misiak-Bremer Elżbieta, Kamieniecka Jolanta: Rodzaje terenowych przedsiębiorstw turystycznych działających w Polsce i ich cechy kompetencyjno-organizacyjne. Warszawa 1976

Resortowy problem naukowo-badawczy 110

- 110-01-01 Zwoliński Antoni: Wybrane elementy fizyczno-geograficzne zbiorników jeziornych i ich otoczenia jako podstawa kształtowania infrastruktury turystycznej rejonów pojeziernych na przykładzie województwa toruńskiego. Bydgoszcz 1976
- 110-01-01 Iwicki Stefan: Próba określenia podstaw fizjograficznych kształtowania infrastruktury turystycznej dla wybranych obszarów turystycznych. Bydgoszcz 1976
- 110-01-01-01 Ustalenie wskazówek metodycznych do opracowania fizjograficznych podstaw kształtowania infrastruktury turystycznej obszarów pojeziernych, górskich i nadmorskich /na podstawie dotychczasowego stanu badań/. [Aut.] Grażyna Andrzejewska, Szczepan Burak, Stefan Iwicki, Jan Owsiak, Krystyna Regel, Stanisław Regel, Janusz Sewerniak, Antoni Zwoliński. Toruń 1976
- 110-01-01-02 Badania elementów fizjograficznych kształtujących infrastrukturę turystyczną wybranych obszarów w

strefie pojezierzy [Aut.] Grażyna Andrzejewska, Szczepan Burak, Elżbieta Moszczyńska, Jan Owsiak, Krystyna Regel, Stanisław Regel, Janusz Sewerniak. Toruń 1977

110-01-02-01 Zagadnienia metodyczne ustalania pojemności turystycznej obszarów wypoczynkowych na podstawie dotychczasowego stanu badań [Aut.] Szczepan Burak, Jan Owsiak, Jan Pronobis, Stanisław Regel, Janusz Sewerniak. Toruń 1976

110-01-02-02 Badania pojemności turystycznej obszarów wypoczynkowych strefy pojeziernej. [Aut.] Szczepan Burak, Jan Owsiak, Jan Pronobis, Janusz Sewerniak. Współpraca: Iwona Jarosz. Toruń 1977

110-03-02-01 Lemański Jan, Weinert Barbara: Urządzenia do unieszkodliwiania ścieków i odpadków dla budownictwa turystycznego. Poznań 1977

110-04-01-01 Gotowt-Jeziorska Alicja, Kubicz Bolesław: Plan generalny zagospodarowania turystycznego województwa krośnieńskiego. Warszawa 1976

110-05-01-01 Wstępna ocena rangi, walorów i zagospodarowania turystycznego miejscowości krajoznawczych w Polsce. [Aut.] Romana Przybyszewska-Gudelis, Marek Grabiszewski, Maria Dombrowicz, Maciej Drzewiecki, Stefan Iwicki, Roman Dysarz. Bydgoszcz 1976

110-05-02-01 Przybyszewska-Gudelis Romana, Mączewska-Pilch Krystyna: Przestrzenne aspekty organizacji zwiedzania miast średniej wielkości posiadających walory krajoznawcze. Bydgoszcz 1977

110-05-02-02 Podstawowe kierunki zagospodarowania turystycznego wybranych miejscowości krajoznawczych leżących na Szlaku Piastowskim w woj. bydgoskim. [Aut.] Romana Przybyszewska-Gudelis, Stefan Iwicki, Maciej Drzewiecki, Marek Grabiszewski, Roman Dysarz, Maria

Dombrowicz. Współpraca: Krystyna Pilch, Eugenia Opoń. Bydgoszcz 1977

Resortowy problem naukowo-badawczy 111

- 111-01-01 Kowalewski Zdzisław: Teoretyczne podstawy badań nad kwalifikacjami kadr w turystyce a przesłanki dla polityki zatrudnienia. Warszawa 1977
- 111-01-03-01 Stan i kwalifikacje kadry ze średnim wykształceniem oraz zajmującej stanowiska wymagające średniego wykształcenia /stan na dzień 30 czerwca 1975 r./. Wprowadzenie wstępne do raportu - Krystyna Pauzewicz. Opracowanie raportu - Pelagia Wacławska. Warszawa 1976
- 111-01-03-01 Stan i kwalifikacje kadr ze średnim wykształceniem oraz zajmujących stanowiska wymagające średniego wykształcenia. Cz. 2. [Aut.] Krystyna Pauzewicz, Elżbieta Budzikowska. Warszawa 1977
- 111-01-06-01/Błaszowska Walentyna, Hayder Anna, Mrówczyńska-
/02 -Kozerska Anna: Analiza czynności i niezbędnych kwalifikacji na typowych stanowiskach pracy w obsłudze ruchu turystycznego w innych jednostkach organizacyjnych. Cz. 1. pod kier. Krystyny Pauzewicz. Warszawa 1977
- 111-01-06-01 Gorący Alicja, Sobolewski Andrzej: Analiza czynności i niezbędnych kwalifikacji na typowych stanowiskach pracy w obsłudze ruchu turystycznego - w biurach podróży. Cz. 2 i 3. Warszawa 1977
- 111-02-01 Pauzewicz Krystyna: Teoretyczne założenia i metodologia badań nad ekonomicznymi i pedagogicznymi efektami kształcenia i doskonalenia kadr w turystyce. Warszawa 1977

- 111-02-02-01 Konarzewska Zofia: Uwagi o planie i programie nauczania zgłoszone przez dyrektorów, nauczycieli, uczniów i absolwentów średnich szkół hotelarsko-turystycznych w roku szkolnym 1975/76.
Warszawa 1976
- 111-02-02-01 Analiza warunków kształcenia w szkołach średnich turystyczno-hotelarskich. [Aut.] Zofia Konarzewska, Krystyna Pauzewicz, Zdzisław Kowalewski, Czesława Skrudlik, Andrzej Sobolewski, Pelagia Wacławska. Warszawa 1976
- 111-02-02-02 Pauzewicz Krystyna: Losy absolwentów średnich szkół hotelarsko-turystycznych z lat 1974 i 1975 i ich przydatność zawodowa do pracy w turystyce.
Warszawa 1977
- 111-02-02-04 Borne-Falencik Hanna: Adaptacja społeczno-zawodowa absolwentów szkół zasadniczych, średnich, politealnych i wyższych do pracy w turystyce. Warszawa 1977
- 111-02-03-05 Skrudlik Czesława: Zadania i zakres czynności pilota a niezbędne wiadomości, umiejętności i cechy osobowościowe do wykonywania tych funkcji.
Warszawa 1977
- 111-02-03-06 Skrudlik Czesława: Funkcje, klasyfikacja i tryb przygotowania kadry w odniesieniu do nowych optymalnych modeli turystyki młodzieży. Warszawa 1977
- 111-02-03-07 Zięba Magdalena: Zadania i zakres czynności przewodnika a niezbędne wiadomości, umiejętności i cechy osobowościowe do wykonywania tych funkcji.
Kraków 1977
- 111-03-01-04 Wołski Jerzy: Raport cząstkowy dotyczący kierunków i form kształcenia kadr turystycznych w Bułgarii. Warszawa 1976

- 111-03-01-05 Wolski Jerzy: Kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki w wybranych krajach europejskich - raport częściowy dotyczący Czechosłowacji. Warszawa 1976
- 111-03-01-06 Wolski Jerzy: Kierunki i modele doskonalenia i kształcenia kadr dla potrzeb turystyki w wybranych krajach europejskich. Raport częściowy dotyczący NRD. Warszawa 1976
- 111-03-01-07 Wolski Jerzy: Kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki w wybranych krajach europejskich - raport częściowy dotyczący Rumunii. Warszawa 1976
- 111-03-01-08 Wolski Jerzy: Kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki w wybranych krajach europejskich - raport częściowy dotyczący Węgier. Warszawa 1977
- 111-03-01-09 Wolski Jerzy: Kierunki i formy kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki w ZSRR - raport częściowy. Warszawa 1977
- 111-03-01-10 Wolski Jerzy: Kierunki i modele kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki w wybranych krajach europejskich - raport częściowy dotyczący Szwajcarii. Warszawa 1977

Prace zlecone przez jednostki gospodarki
uspołecznionej

Z-4 Głównia Jerzy: Ruch turystyczny w województwie
pilskim w latach 1975-1990. Warszawa 1976

Zlec. BIPROMEL Bodzak Hanna: Analiza i ocena skutków, jakie
wynikną dla turystyki i wypoczynku w sytuacji
zrealizowania zamierzonego przedsięwzięcia pt.

"Budowa zbiornika jeziora Dąbrowskie". Warszawa
1976

- Z-1/76 Katalog jezior województwa bydgoskiego wraz z oceną przydatności środowiska przyrodniczego dla potrzeb rekreacji. [Aut.] Ewa Konarska, Roman Dysarz, Stefan Iwicki, Jerzy Wiśniewski, Antoni Zwoliński. Bydgoszcz 1976
- Z-2/76 Dębski Lech A., Lemański Jan, Reizler Marek: Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego ośrodka wypoczynkowego Okuninka nad jeziorami Białym i Glinki. Poznań 1977
- Z-3/76 Katalog jezior województwa toruńskiego wraz z oceną przydatności środowiska przyrodniczego dla potrzeb rekreacji. [Aut.] Ewa Konarska, Roman Dysarz, Stefan Iwicki, Jerzy Wiśniewski, Antoni Zwoliński. Bydgoszcz 1976
- Z-4/76 Program rozwoju turystyki na terenie miasta i gminy Mszana Dolna. [Aut.] Jacek Szwaja, Wanda Domałacna, Jerzy Gajewski, Anna Kołodziejczyk, Anna Król, Bolesław Prażanowski, Magdalena Zięba. Kraków 1977
- Z-5/76 Gotowt-Jeziorska Alicja, Kubicz Bolesław: Plan zagospodarowania turystycznego Bieszczadzkiego Parku Narodowego i jego stref ochronnych. Warszawa 1976
- Z-6/76 Program rozwoju turystyki w województwie suwalskim do roku 1990. [Aut.] Ryszard Leśko, Czesław Mazurek, Bogdan Mikułowski, Michał Stalski, Stanisław Wawrzyński, Zbigniew Werner, Jerzy Wyrzykowski, Janina Zawidowska, Zbigniew Ziółkowski, Antoni Zwoliński. Współpracowali przy opracowaniu: Andrzej Kępski, Elżbieta Misiak-Bremer, Krystyna Pilch, Hanna Schupp, Maria Wysocka, Mieczysław Zawadzki. Warszawa 1976

- Z-8/76 Przydatność Doliny Bugu /od wsi Wojków do Drohiczyna/ dla turystyki, z uwzględnieniem turystyki wodnej, zimowej oraz lecznictwa, ustalenie chłonności i pojemności oraz zaleceń programowych. Sewerniak Janusz i zespół . Toruń 1976
- Z-11/76 Ekspertyza chłonności i pojemności oraz przydatności terenów obrzeżnych akwenu jezior: Czarne, Krzywe i Koleśne dla celów wypoczynku codziennego i świątecznego [Aut.] Grażyna Andrzejewska, Szczepan Burak, Jan Owsiak, Jan Pronobis, Krystyna Regel, Stanisław Regel, Janusz Sewerniak. Toruń 1976
- Z-1/77 Borysiak Andrzej, Górską Magdalena, Zdrojewska Sabina: Kompleksowy program rozwoju turystyki morskiej wraz z zapleczem dla Polskiej Żeglugi Bałtyckiej w Kołobrzegu. Poznań 1977
- Z-2/77 Zwoliński Antoni, Iwicki Stefan, Dysarz Roman: Studium turystyczne w systemie wodno-melioracyjnym w rejonie pilotowym zlewni Górnej Noteci. Cz. 1. Walory rekreacyjne oraz stan zagospodarowania turystycznego obszaru zlewni Górnej Noteci. Bydgoszcz 1977
- Z-2/77 Zwoliński Antoni, Iwicki Stefan, Dysarz Roman: Studium turystyczne w systemie wodno-melioracyjnym w rejonie pilotowym zlewni Górnej Noteci. Cz. 2. Bydgoszcz 1977
- Z-3/77 Prażanowski Bolesław, Szwaja Jacek: Prognoza pasażerskich przewozów turystycznych do 1985 i 1990 roku. Kraków 1977
- Z-4/77 Koncepcja zagospodarowania Szlaku Piastowskiego w woj. bydgoskim. Przybyszewska-Gudelis Romana i zespół. Bydgoszcz 1977

- Z-6/77 Zdrojewska Sabina: Studium w zakresie organizacji i eksploatacji przedsiębiorstwa "Bałtywia". Poznań 1977
- Z-11/77 Wawrzyniak Stanisław: Klasyfikacja turystyczna miejscowości i terytorialnych jednostek administracyjnych w Polsce. Wrocław 1977
- Z-13/77 Bodzak Hanna, Stalski Michał: Najważniejsze problemy turystyczne w województwie suwalskim. Warszawa 1977

3441